ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ.

Cygnea cantio.

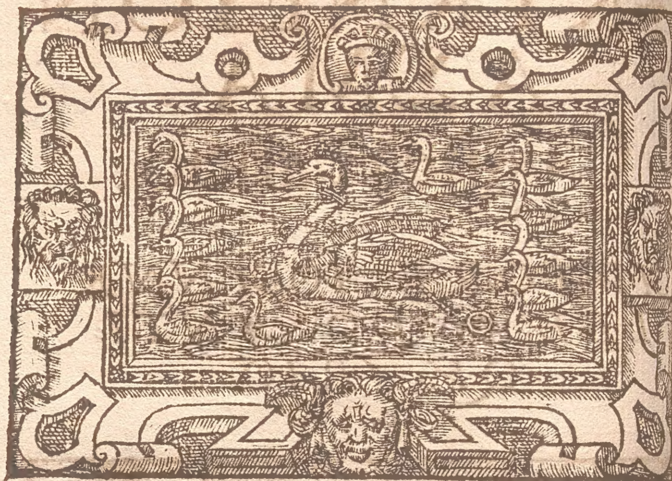
AVTORE IOANNE LELANDO ANTIQVARIO.

Londini.

M. D. XLV.

CYGNI NOSTER AMOR.

IN CYGNEAM POMPAM.

Aspice qua pompa Tamesinis fertur in undis
Isiaca ueniens Cygnus speciosus ab urbe.
Vtque ducem placidè sequitur chorus almus ouanti.
Ille suas resono celebrabit carmine ripas,
Nomen & Henrici Regis feliciter amplum
Concentor sublime feret super æthera lætus.
Præbeat attentas auditor musicus aures.
Rara quidem Cygnum res est audire canentem:
Concinuisse tamen doctorum turba uirorum
Prædicat, & melicæ uocis punctum omne tulisse.

Longe inuictiss. Henrico eius appellationis Octauo, Regi Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ. Fidei defensori, ac Anglicanę, & Hibernicæ ecclesiæ proximè à Christo supremo capiti Ioannes Lelandus Londinensis felicitatem optat perpetuam.

TANTA est tui nominis cum celebritas, tum gloria cum maiestate coniuncta Rex illustrissime, ut me scribentem magnitudine quadam sua facile deterreant. At rursus cum mecum cogito qua te natura totum solers facilitate, humanitate, beneuolentia, candore, denique ingenuitate beauit: non possum certè calamo temperare, quo minus animum, atque adeò officium erga te meum luculento aliquo contester exemplo. Accipe igitur quid muneris in præsentia apportem. Adolescens totus planè conflagrabam Camœnarū amore: qui ardor eo me tandem impulit, ut treis Epigrammaton libellos scriberem diligentia quidem magna, at interim an pari eloquentia, felicitate, & gratia nescio

neſcio. Primo Græcum addidi titulum, uidelicet ἐγκωμιαστικόν. Secundo uerò Latinum Sales nomen inditum. Tertius & Græcè inſcriptus ἐπικήδιον. Nec ſic contentus Muſas demeruiſſe, aggreſſus ſum, magnis quidem auſis, Eadueardi Principis filij tui incomparabilis natalem diem percelebrare. Qui libellus, quanuis gratias, ueneres, & lepores antiquitatis maieſtatem inimitabilem quidem illam exprimenteis à mea tenuitate accipere non potuit, futurum tamen ſperat, de tuo tanta exiſtimatio eſt Aſcanio, quem prædicat, quem ſuſpicit, quem denique colit, ut ſi non ingentem laudem, at interim ſuffragia qualiacunque & uitam à docta facile impetret poſteritate. Decreueram hoc libello ædito manum de tabula tollere, & Muſas eruditę iuuentuti relinquere. Nam me aliò iam olim uocauerat noua cura hiſtoriæ, atque adeò antiquitatis Britannicæ ſtudium, quam uidebam quorundam non modo negligentia, & ſocordia, uerum etiam ingratitudine preſſam, & tenebris plus quàm Cimmerijs obuolutam. Senſerat Calliope Muſarum prima ſi non deſertorẽ, ſaltem ceſſatorem eſſe me: monuitq́; ut, ſi iam planè apud me cõſtituiſsẽ ſeueriora amplecti ſtudia; cygneum aliquid decedens canerem, Muſiſq́; ſymmiſta conſecrarẽ. Non potui certè tam æqua petenti operã pernegare meam. At interim ſolicitè

licite quærenti mihi unde potiſsimum cantionis exordium deſumerem: Tameſis fluuiorum omnium, qui Britanniam alluunt tuam, facile princeps mihi in mentem uenit. Huius ego aliquãdo, uel ab ipſis fontibus, ripas, ſinus, anfractus, diuortia, mæandros, denique & mediamnes inſulas omneis curioſiſsimè colluſtraui, & memoriæ cõmendaui. Tameſim nemo ignorat cygnorum & altorem, et cultorem eſſe maximum, eo præcipuè loco, quo inſulas prope Iſidis uadum, urbem bonarum literarum cognitione uel ad æthera notã, mediјs complectitur ulnis. Ego uerò cum nuper à te huc miſſus eſſem non ſine honorifico munere ad Cygnos, ita delibutus ſum loci tum amœnitate, tum gratia, ut meritò gaudeam me iam tandem nactũ eſſe occaſionẽ oportunã, qua Cygnos, & Tameſim pro dignitate celebrẽ, admirer, ſuſpiciam: cuius tu etiam in ripis & fauſtiſsimo natus es ſidere, & altus. Cygnum igitur ab Iſidis uado ad Grenouicum palatium illud excelſum tuum ſecundo nauigantem flumine, multaq; ex penetralibus antiquitatis de Tameſi referentem: ac poſtremò res geſtas tuas canentem, ea frõte accipe, qua minutiſsima tuæ maieſtati exhibentes ſerenas. Vtque penitius intelligas, quæ illuſtriſsimæ notę ſcriptores ſuffragia Cygneę cãtioni olim cõtulerint, accuratè perſcribam quid

 de ea tum

de ea tum Greci, tum Latini ſcriptores pronunciauerint. Principio Vergilius Latinorum poetarum decus maximum de Cygno ſic ſcribit decimo Aeneidos libro.

Nanque ferunt luctu Cygnum Phaëtontis amati
Populeas inter frondes, umbramque ſororum
Dum canit, & mœſta Muſa ſolatur amorem
Canentem molli duxiſſe pluma ſenectam,
Linquentem terras & ſidera uoce ſequentem

na duxiſſe

Ouidius libro Metamorphoſeos ſecundo eadem canit, elegantiſsimè expreſſa Cygni figura.

Cum uox eſt tenuata uiro, canæque capillos
Diſsimulant plumæ, collumque à pectore longè
Porrigitur, digitoſque ligat iunctura rubenteis.
Penna latus uelat, tenet os ſine acumine roſtrum.

Eodem etiam libro Cygneæ cantionis meminit.

Et quæ Mæonias celebrabant carmine ripas
Flumineæ uolucres medio caluêre Caystro.

Idem rurſus decimo quarto eiuſdem operis libro hęc de Canente Pici regis coniuge refert.

Illic cum lachrymis ipſos modulata dolores
Verba ſono tenui mœrens fundebat, ut olim
Carmina iam moriens canit exequialia Cygnus.

Accedunt huc & uerſiculi ex epiſtolis Heroidum.

Sic, ubi fata uocant, udis abiectus in undis
Aduada Mæandri concinit albus olor.

Et alibi.

Veluti canentia dura
Traiectus canna tempora cantat olor.

Denique & quarto de tristibus sic scribit.

Vtque iacens ripa deflêre Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.

Lucretius etiam libro quarto talia de Cygnis sub mortem cantantibus infert.

Vallibus & Cygni nece detorti ex Heliconis
Cum liquidam tollunt lugubri uoce querelam.

Martialis quoque poeta hoc disticho Cygneum cantum in Xenijs collaudat.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Alexander Nechamius Anglus his uerbis Cygneũ magnificè melos exprimit in libro de laude sapientię diuinæ.

Ludenti similis paulisper subleuat alas.
Cedentes tumido pectore sulcat aquas.
Atropos illa tuis iussis obtemperat ultro,
Extremum cum iam cernat adesse diem.
Dulce melos resonat. Demulcet numina cantu.
Mellifluo notas ore salutat aquas.
Exequias cantu redimit cõtemptor honoris,

Et

Et gaudet præco funeris esse sui.
Gaudet præsentis se linquere tædia uitæ,
Et lætus leti fata quieta subit.
Iamque ualefaciens Lachesi cœlum sibi bustum
Eligit, & uolucres spernere fata monet.

Causam uerò huius tam melici concentus hanc esse philosophi adfirmant, spiritus uidelicet per collum procerum, & angustum erumpere laboranteis. Pythagoras ea fuit opinione, ut crederet Cygnorum animas immortaleis esse, atque adeò hinc in funere lætari, ac concinere. Sed neque Cygni canunt, nisi flante zephyro uento geniali quidem illo, si quicquam Aeliani Græci iudicio tribuendũ. Sũt qui & Cygnos sacros fuisse Apollini adfirment. Vnde & Alexander Nechamius sic concinit.

Quid, quod Apollinis est uolucris præsaga futuri?
Et latuit Cygno Iuppiter ipse suo.

Nec desunt qui eosdem alumnos Veneris fuisse dicant: inter quos & Horatius lyricus, ut liquidò ex hoc apparet uersiculo.

Et Paphum iunctis uisit oloribus.

Subscribit & huic Statius libro Syluarũ tertio.

Et molleis agitat Venus aurea Cygnos.

Neque enim hîc ab instituto alienũ erit meo, si apertè significauero Cygneam cantilenam in prouer-

prouerbio non modo Græcis, uerũm etiã Latinis scriptoribus fuisse, ut apparet in præclarissimo Prouerbiorũ Erasmi opere: quo loco Athenæum Chrysippi in hac parte imitatorem, Aelianum, atque alios testes in medium producit. Conuenire autem illud adfirmant senibus mellita tanquam postrema canentibus. Habent enim senes maturam quandam rerum memorabilium longo usu partam cognitionem, quæ circulum absoluat, & operis egregiè incepti, ac feliciter cõsummati deductam quandam harmoniam tersis instillet auribus: Tale quiddam uidetur Cicero Latinę gloria eloquẽtiæ tertio de Oratore libro, de L. Crasso loquens, his uerbis innuere. Illa tanquam Cygnea fuit diuini hominis uox, & oratio, quum quasi spectantes post eius interitum ueniebamus in curiam, ut uestigium illud ipsum, in quo ille postremum institisset, contueremur. Hieronymus denique sacræ interpres scripturæ ait senes nescio quid Cygneum canere, perinde ac si diceret numeris quidpiam absolutum omnibus. Hactenus de Cygnea cantione. Addidi præterea, tanquam ad coronidem, quorundam antiquorum nominum & catalogum, & interpretationem, ut hinc Britannicæ antiquitatis cognitio à multis toties anxiè quæsita, at non inuenta tamen, nunc quasi reperta uideatur. Tan-

tum

tum in præsentia gustum erudito lectori maioris operis quotidie accrescentis exhibui, quem si sensero lautis placuisse palatis, tam fusè, & accuratè scribam, ut aliquando & gratus, & utilis patriæ, adsit modò candidus censor, uidear. Tu Princeps omnium quos sol uidet humanißime, atque idem eruditißime cape læta manu hæc tui qualiacunque munuscula alumni, si non eloquentis, certè tibi tam bene, quàm qui optimè cupientis. Sic Scottos genus fœdifragum, & Gallos antiquos tui longè nobilißimi generis, uni ac imperij hostes, ut uictor strenuè incepisti, concutias, prosternas, tandemq; fortunatißimus debelles. Vale præsidium, & dulce decus Britanniæ.

Londini tertio calendarum Iul.

ACCLAMATIO.

Viue pater patriæ Rex illustrißime regum
Ascanius toto floreat orbe tuus.

AD INVICTISS. HENRIcum Oct. Anglorum Regem.

Perge precor zephyris Princeps dare uela secũdis
Hoc pater Oceanus, Neptunus poscit & ipse
Nereidum'que chorus. Victoria læta triumphos
Promittit summos, precium immortale laboris.
Macte animo Victor felix: hac itur ad astra.

ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ.

Cygnea cantio.

Ygnus me genuit pater liguſtris
Ipſis candidior, colunt Aprili
Albæ cum Venerem ſuam uolucres:
Et ſpirat Zephyrus, nouumq́ue pictos
Ver fundit uario colore flores.
Cygnus me peperit niue, & coloſtro
Mater candidior: loco citatus
Iſis quo patitur uadum ſonorum.
Hîc inter medios uenuſtus amnes,
Et diuortia curua brachiorum
Dum lentè uagor, & famem repello,
Depaſtis teneris lubenter herbis,
Necnon piſciculis, cibo ſuäui.
Caſu neſcio quo cupido magna
Inuaſit mihi pectus otioſum,
Et multis monuit modis benigna,
Ripas Iſidis ut uirentioreis
Intentis oculis, nouaq́ue cura
Colluſtrarem auidè, quouſque ſalſas.

Vndas imbiberent maris refusi.
Hæc dum sollicita uoluto mente,
Euincor studio migrationis.
Ergo ut magnificè expeditionem
Ornarem è numero quidem meorum
Bissenos comites chorum superbum
Selĕgo, reliquosque concione
Omneis hac habita pater benignus
Committo fidei Isidis probatæ.
Cygni noster amor, decusque nostrũ,
Qui ritè Isidis insulas amœnas
Felices colitis, genusque nostrum
Augetis numero undecunque claro,
Lætis accipite auribus meam nunc
Causam, consilioque promouete.
Quodam numine ducor ut secundo
Cursu fluminis infimas caduci
Ripas Isidis, & sinus liquenteis
Inuisam. Strepitum dedit sonorum
Cygnorum niueus chorus canentûm,
Concussis alacri uigore pennis.
Applausus placuit mihi canorus.
Pandum hinc gurgite colluens profundo
Rostrum, talibus alloquor cohortem.
Nostrum hoc imperium insulas beatas,
Et

Et nidos etiam celebrioreis,
Quos ambit ſalicis corona glaucæ
A prædonibus impijs quidem illis
Vos defendite fortiter: uenuſtas
Nec permittite coniuges ab ullis
Aduĕnis fluuio premi maritis.
Omnes his monitis ſtatim adſonabant
Aptantes capiti meo coronam
Baccatam nitidis & hinc, & illinc
Gemmis, ac niueum aureæ catenæ
Collum multiplici orbe circinantes:
Poſtremóque uale uale canentes.
Tanti lumine prænitens decoris
Biſſenas medius feror uolucres
Inter flumineas eò, citatæ
Quo me curſus aquæ uocat perennis.
Sic dum continuo fluore labor
Abbandunica tecta derelinquens
Ciſſæ cognita Saxŏnum tyranno:
Mox cerno Hydropolim ſacrā, Birino
Quondam præſule, confluentiámque
Tamæ, ac Iſidis: inſuper uetuſti
Caſtri culmina lapſa Sinnoduni
Tum paulò inferiùs mihi obtulit ſe
Vrbs clariſſima ſemper Atrebâtum

Gaudens nomine pristino Caleuæ.
Et Chausêga locus sacer, furentes
Quam Dani miseris modis premebant.
Hinc, lapsu rapidi cito fluenti
Delatus, uideo oppidum, quod olim
Pontes, si memini satis, uocatum
Alfridi cecinit trophæa magni,
Quâ Cunetio fertur inquietus:
Sunningum quoq; præsulum cathedram,
Henlêgam & ueterem forum popello
Vicino bene cognitum, frequensque.
Hurstelêga ferax deinde syluæ
Apparet, Mediamnis atque pulcher.
Felix pertinet illa ad Atrĕbates:
Hæc spectat Catichlanicos colonos.
Ad dextram ulteriùs nitet serena
Bustelli domus, inclytum sepulchrum
Montis nobilibus uiris acuti.
Pòst hæc remigio feror superbo
Ad ripas ubi uicus est Alaunus.
Et tandem penetro impetu uolucri
Pontem Vindelesoricum, duarum
Qui uel limina gentium coarctat.
Hîc alas cohibens meas, ocellos
Verto in sideream quietus arcem.

Miratusque loci situm nitentem.
Et turres ualidas, sacrumque templum,
Dulce exaudio cœlicumque melos:
Clari quale quidem canunt olores
Vndis in medijs uagi Caystri.
Tunc ripam citus ambiens sinistram
Molem conspicio alteram, scholamque
Sexti Principis elegantiorem,
Nomen cui ueteres dedêre Aquædon.
Alas explico rursus, & labore
Grato peruenio ad locum celêbrem
Cerui antiquitus insulam uocatum:
Erchenualdus ubi pius sacerdos
Templum perpetuo Deo sacrauit.
Et mox, defluuio uolans aquarum,
Anchoreticum ego sinum benignè,
Stenum & nomine uiculum saluto:
Contendens uolucri deïnde cursu
Altæ ad conspicuas domos Auonæ.
Non hic purpurei nitent galeri,
Vt quondam soliti, cruces, columnæque
At stant gemmiferæ, et nitent coronæ,
Eduardumque suum colunt alumnum,
Gentis delicium unicum Britannæ.
Cuius dextera Scotticos tumultus

Compescet, manibusque dura uincla
Gallorum inijciet. Sed ad receptum
Munus confero me. Hoccine est celêbris
Famæ Regiödunum, honore summo
Quod treis regîbus obtulit coronas?
Ripas tam uirideis iuuat uidere.
Et iam summa procul superbientis
Shenæ culmina spendidè coruscant,
Quas rex septimius serenus ædes
Montem nomine diuitem uocauit
A quadam regiuncula Brigantum.
Hæres cuius erat domo paterna.
Decursus Tamesis celer profundi
Iam me ducit, & impigrè ad sinistram
Ripam, fulget ubi uelut corona
Sedes æthereus Sion decora.
Quod templum posuit Deo supremo
Quintus Maximus ille, Galliarum
Gentes qui domuit manu potenti.
Brentæ fluminis hinc uadum notando
Binas conspicio insulas olorum
Nidis officium suum exhibenteis.
Cygni, qui medijs aquis frequentes,
Admirarier, & decus, meamque
Pompam, ac tollere cristulas comanteis.

Prudens

Prudens ipſe tamen, ſatiſque certè
Securus, Zephyro meo fauente,
Ducor nauigio ſecundiori
Ad Cheuam hoſpitio piæ Mariæ
Gallorum Dominæ celebriorem.
Dehinc & Mortuus eſt lacus ſuperba
Villai effigies, domuſque nota:
Cygnorum inſula promicat benigna
Noſtri quæ generis fouet uolucres.
Puttennêga etiam nitens amœnum,
Præter quas alacri feror uigore
Procurſum accelerans. Domus uolucrũ
Tum frontem exerit, ante multa ſæcla
Danis cognita uilla bellicoſis,
Quam dum ſuſpicio lubens micantem
Amplis nobilium ædibus uirorum,
Attentum me aliò uocat recurui
Batterſêga ſinus polita cultrix.
Et Chelſêga locus ferens coronam,
Henrico ueniente Rege, primam.
Ad dextram placido alueo, phaſelo
Tanquam, deuehor intuens apertè
Lomithin titulo palatij alto
Doruernenſis epiſcopi nitentem.
Ad leuam locus eſt ſcaturiente

Circum-

Circumſeptus aqua, cuï priores
Thornêgam proprium dedêre nomen.
Hîc reges ſtatuêre præpotentes
Sedem magnificam ſibi, ſuiſque,
Quæ nunc temporis euolutione
Splendoris decus omne comparauit.
Henricus tamen omnium unus inſtar
Octauus precium tulit laboris,
Romanis ſolio ſuo galeris
Excuſsis, ſpatijs palatijſque
Auctis mirifica expolitione.
Quid magnas referam ædium nitelas
Multarum, radiant ſuo emicanti
Quæ nunc lumine, cliuus adiacet quâ
Ripæ excelſior, aſpicitque lymphas
Nymphæ cæruleas ſibi fauentis?
Aedes turrigeræ hinc micant, & inde,
Quas Antonius ille Beccus urbis
Dunolmenſis honos, decuſque ſtruxit.
Dignas plumiferis quidem coronis
Eduardi modo Principis ſereni.
Tum Sabaudia lucet alta ſedes
Olim nobilibus uiris dicata:
At nunc pauperibus domus ſacrata.
Regis Septimij labore ſancto.

Sed

Sed nec laude sua carent uenustæ
Aedes, Balnea cui dedêre nomen.
Hinc templi ueteris ruina sensim
Frontem attollere cœpit excitata
Splendent mirificè & superba tecta
Queis fons nomina Brigidæ sacrauit
Iam peruênimus alta Trenouanti
Celsi ad mœnia, quâ per occidentem
Amnis nomine Fluctus intumescit,
Olim cuius in ostio, minaci
Arx apparuit undecunque fronte.
Illius perijt decus sed omne,
Bainardi & peperit nouos honores
Castellum radians nitore multo.
Miranti similis feror per undas,
Fanum suspicióque dedicatum
Paulo, pyramidémque percelebrem,
Tangit uertice quæ suprema cœlum.
Mox & nobilium domos uirorum
In ripa facile adnoto uirenti.
Tum demum memini fuisse quendam
Cygni munere maximo beatum
Cultorem illius: at uirum impotentem
Tandem mors rapuit manu cruenta.
Atq; hæc dũ meditor uagus per amnem

Germanoſque pio ſaluto nutu
Merces ſollicitè ſuas paranteis,
Ad pontem uenio arcubus ualentem,
Surgentem'que nouendecim, domorum
Quos faſtigia comprimunt ſuprema.
Sunt & qui referant notæ probatæ
Scriptores tabulatum opus fuiſſe
Richardi imperio Leonis. Ignis
At poſtquam uiolaſſet illud: ecce
Ioannes ditione fratris auctus,
Largo & munere ciuium bonorum
E ſaxis ſolidis opus refecit
Dignum laude quidem ſua perenni.
Hîc me non patitur manere gurges
Magno murmure defluens ab alto.
Quin arcum penetrabo. Sudöuerca
Multis nominibus ualeto clara
Tu Cygnum peperiſti & elegantem,
Quâ ſtant lucida tecta, Branodunus
Reginæ Mariæ potens maritus
Struxit quæ ſtudio nitoris amplo.
Tu Ventæ hoſpitio foues alumnos,
Giffardi ueteris tui patroni,
Rupini'que Petri memor patroni.
Tu felix colis inſulam celebrem

Bermun-

Bermundi niuea benignitate,
Notam et Pontificum domum tuorum.
Bellini uocor ad ſinum frequentem
Nautis, Turrigeramq́ue regis alti
Sedem, armaria Martis ampla magni.
Arx hæc terminat urbis orientem
Verſus mœnia, calculóque gaudet
Magni roboris, hoſtibus timorem,
Ingentem obijciens, trucemq́; mortem,
Tot ſerpentibus æneis in omnem
Sortem ad fulmina ſæua comparatis.
Sed nunc protinus urbe derelicta,
Dextra Nauticus eſt ſinus petendus
Inſignis ſtatione puppium, tum
Villis eximio labore cultis.
En ſpirat Zephyri fauentis aura:
Et me nunc Ruber ille cliuus altas
Ad ripas uocat illici ſuſurro.
Eſt planè paradiſus iſta uilla
Structuræ nitidæ ferens coronam,
Peſtaniſq́ue roſas ſuauioreis
Profert, ac genus omne liliorum.
Hîc fons. Hîc nemus eſt ſacrũ Camœnis.
Cygnorum hîc numerus pius canentûm.
Hîc uel perpetuò iuuat manere.

Sed me Limōdomus cupit uidere.
Fiet: nam cupio uidere & illam.
Hoc ſentire quidem uidetur unda.
Sic me flumine promōuet ſecundo.
Fumus naribus uſtulans oberrat.
Creta hîc aſsiduo domatur igne,
Albo & tota nitet colore ripa.
Ventis uela dabo, ſinuſque curui
Leni perſequar ambitum natatu,
Donec contigero Vadum profundum.
Claſſem iam uideor mihi uidere.
Galli, ſi ſapitis fugam parate.
Accedam propius, triremiumque
Intentus numerum adnotabo iuſtum.
Prima & maxima nomen imperantis
Henrici retinet. Secunda uerò
Et nauis Catarina bella fertur.
Nomen tertia prædicat Mariæ,
Inter quæ reliquas nitet puellas,
Digna Semideûm thoris uirago.
Gaudet quarta quidem Petrus uocari.
Quinta inſignia iactitat Leonis.
Hæc eſt Prima roſa. Hæc et eſt Hirūdo
Hæc eſt Palmifera: & Phaſelus illa
Hæc Pinus uolucris: noua hæc Triremis

Cui

Cui præfectus erat meus Viatus
Cultor Oceanitidum celebris:
Cultor Pieridum celebris ille,
Noſtri & Martia ſæculi uoluptas.
Quid plures memorem? Iuuat receſſum,
Et nauali a peruidêre uaſta.
Gunteri mea filius nitela,
Qui tot naumachijs Getas feroceis
Et Gallos domuit genus ſuperbum,
Vicinas habitat benignus ædes.
Intrarem niſi me ſuprema curſus
Meta hinc ad Viridem ſinum uocaret.
Alas carbaſa candidas parata.
Expando. Fluuius fauere perſtat,
Et uentum Zephyrus meus miniſtrat.
Ecce ut iam niteat locus petitus
Tanquam ſidereæ domus cathedræ
Quæ faſtigia picta? quæ feneſtræ?
Quæ turres uel ad aſtra ſe efferentes?
Quæ porrò uiridaria, ac perennes
Fontes? Flora ſinum occupat uenuſta
Fundens delicias nitentis horti.
Rerum commodus æſtimator ille,
Ripæ qui uarijs modis amœnæ
Nomen contulit eleganter aptum.

Aethelredus erat Britanniarum
Princeps: Danicus hunc frequẽter hostis
Contorsit miseris modis, coëgitque
Vrbis præsidio sibi cauere.
Danorum intereà truces cateruæ
Doruernum spoliant, trahuntque sæui
Elphægum ad loca nota Grenöuici
Sacrum pontificem, necique ibidem
Tradunt, ah capiti securi adacta.
Longo temporis inde perfluente
Cursu, nobilium decus uirorum
Hunfridus ditione Claudiana
Auctus, magnificas beatus ædes
Hîc primum posuit, Placentiamque
Illustri titulo uocauit aptè
Linguæ candidus utriusque censor.
Sed cum Curia sustulisset illum
Pôli fraude, dolisque Sudouolcæ
Festas deposuit relicta cristas,
Elugens Domini sui ruinam.
Horti tunc periêre Adonidisque,
Quos insignia tanquam amœniora
Fatali omine pinxerat fenestris:
Nimirum fragileis sciens honores,
Et rerum instabileis uices nouarum

Tam

Tam clari meminit uiri togata
Rectè Gallia: tum chorus suàuis
Cygnorum Isidis ad uadum incolentûm,
Cui magnum numerum dedit bonorum
Librorum, statuitque sanctiori
Diuinus studio scholæ theatrum
Nostro quale quidem uidetur esse
Magnum tempore, forsan & futuro.
Quid, quòd munere Verolamienses
Non cessant meritò suum patronum
Ipso reddere sole clariorem?
Eduardus coluit deïnde Quartus
Aedes funera post cruenta Sexti.
Tandem & Septimius potitus arce
Regni, restituit locum decori,
Auxitque egregiè domum uenusto
Frontis lumine, splendidisque pinnis,
Cognati memor inclyti, boniq;.
Quàm regi bene cesserit secunda
Structura indicat & potens alumnus
Octauus patris æmulator altus:
Quonon magnificentius potentûm
Quisquam exædificauit, aut deïnceps,
Ni fallor, faciet. Loquatur ipse
Per me nunc Viridis sinus, suosq;

Ex auctos titulos, suos honores
Amplos, culmina prædicetque celsa.
Concentus liquidè canorus aures
Percellit mihi. Fallor? an recessu
Isto personat? Illud est receptum
Cygnos hîc habitare concinenteis,
Qui famam Domini sui, decusque
Summum lucida transferunt ad astra.
Vos ergò comites profectionis
Selectus numerus meæ uidetis
Partes esse meas, labore plenè
Confecto, unde quidē profectus huc sum,
Vt laudes alacri sono celêbrem
Henrici patriæ patris Britannæ.
Nolo sollicitos mea esse causa
Vos, quòd carmina concinam suprema.
Certè non moriar, petam sed astra
Cœlites habiturus inter ipsos
Sedem conspicuo polo micantem:
Phœbus noster ubi coruscat almus.
Vidistis thalamos, sinusque curuos
Cognati Isidis: Itionis huius
Nec uos pœniteat. Iuuabit olim
Hæc forsan meminisse, Cantilenam
Quin nunc aggredior fauente Phœbo,

Musas

Musarum'que nouem choro annuente.
Felix illa dies notanda gemmis
Planè ter niueis, suäuibusque
Sertis, lumina quæ serena primum
Henrico tulit inclyto puello.
Felices genuêre qui parentes
Talem sidere filium secundo.
Felix quo Viridis sinusque alumno.
Ridebant elementa sole tali
Orto, lumina qui referret orbi.
Fortunata fuit rotundioreis
Quæ nutricula præbuit mamillas.
Fortunati etiam, & quater beati
Illi qui comites fuêre paruo.
At cum iam teneros adultus annos
Vicißet, uelut Hesperus minora
Inter sidera totus enitebat.
Illum uir, mulier, puer, senexque,
Omnes denique prædicare magno
Certè numine maximis uolente
Natum rebus, et hoc probauit usque
Fortunæ facilis rota eminentis.
Solus fratribus omnibus superstes
Regni præcipuum decus ferebat,
Vnà diuitiasque uel Midæas,

Quas congesserat usibus futuris
Cura, & iusta quidem parentis illa.
Quis nouit meritis modis referre
Pompam conspicuam nouæ coronæ,
Ibat quâ mediam nitens per urbem?
Quis nunc munificentiam profusam
Illius: ualidos quis aut lacertos
Exculta satis exprimat camœna?
Natos nam tenui loco beauit
Multos, & Morinorum ab urbe uictor
Insignis rediens tulit coronam
Ex lauro, precium laboris altum.
Regnorum Comes inclytus. cruento
Bello perdomuit genus malignum
Scottos. Rex Iäcôbus impetuq;
Illo concidit, ac seuerioreis
Pœnas perfidiæ tulit tyrannus.
O factum bene. Vicit Anglus absens.
Patris gloria, filijq; uirtus
Houerti uirideis ferent coronas:
Et uictoria læta permanebit
Henrici domitoris improborum.
Tornaco intereà potitus Anglus
Fundamenta noui profunda castri
Victor mox posuit perënne uallum.

Non

CANTIO.

Non est nobilium chorus uirorum
A me prætereundus, ille Carlum
Quo Quintum hospitio fouebat amplo:
Quâ stant mœnia celsa Durouerni.
Congressus celebris celebriorem
Paulo post peperit. Corona fulgens
Francorum, Angligenum'que cõfluebat
Guisnessum inter, & ardeam uirenti
In ualle, Aurea quæ deïnde dicta est
A rerum insolito nitore quodam.
Hîc reges niuea benignitate
Coniuncti specimen dedêre tale
Pompis, quale quidem à graui ruina
Romani imperij extulêre nulli.
Admirabilis ædium uenustas,
Quas erexerat eleganter illic
Henricus subitum intulit stuporem
Raptis Galli oculis amœnitate.
Quintus Carolus Ictium petebat
Portum Cæsareo nitens honore.
Hinc fit continuò apparatus alter.
Anglus splendidus erigi theatrum
Iussit, nomen & inclytum loco ex re
Miracli domus inditum est decenter.
Post annos aliquot reuisit ipse

Cæsar flauicomos potens Britannos,
Londiniq́ue celebrioris urbis,
Henrico duce, mœnia alta uidit.
Nunc si præterea canendo uellem
Accuratius explicare fictæ
Quæ pugnæ simulachra equestris acer
Ostentauerit is domi, forisq́ue
Longo carmine uix referre possem.
At possum intereà docêre ueras
Fictarum comites fuisse pugnas.
Ter Gallum impetijt seuerus hostem
Henricus gladio, & quidem cruento,
Virtutisq́ue suæ tulit coronam
Victor tot spolijs onustus amplis.
Tum fortuna nouerca cœpit esse
Gallo, Cæsareisq́ue eum triumphis
Captum tradidit illico molesta.
Anglus candidus illius ruinæ,
Quanuis hostis erat, misertus egit
Capti Cæsare cum potente causam.
Illa redditus actione Gallus
Regno est. Num poterit mereri inique
Post hæc tam benè de merenti amico?
Anglus sollicito obsides parenti
Gallo filiolos studens labore

Grato

Grato reddere: Carolo remisit
Auri non leue pondus erogati.
Hinc reges stabilem fidem dedêre,
Et iunxêre manus utrinque dextras
Cincti nobilium uirûm cateruis:
Vrbes quâ Morini colunt superbas.
Anglus tam placidæ quietis autor
Gaudet munere pacis inuouato.
Quoscunque artifices fouens politos:
Hac lege ut laceros palatiorum
Muros restituant labore iusto,
Conferantque suum nouis nitorem.
Hinc creuit Viridis sinus corona,
Hundesdênaque peruenusta sedes.
Hinc Bellus locus extulit serenæ
Frontis lumina, Brigidæ & sacer fons,
Aedes magnifico decôre festæ.
Hinc Thornega uetus suos honores
Auxit splendida Principum cathedra.
Shelfeséga etiam domus renidens
Signis uentiuolis, & albicante
Crista. Sideris instar est Aūona,
Ottelandaque uerticem alta tollit,
Et Nulli titulo domus secunda,
Cœlo quæ caput inserit corusco.

 Sic

Sic res publica prænitens quiete
Successum studijs dedit politis,
Queîs florentibus, exuit ueternum
Lex Euangelica, & suo uigori
Sacro numine restituta plenè
Incrementa tulit, bonosque fructus.
Huc admouerat & manum ualentem
Prudentissimus omnium fuêre,
Vel qui sunt modò Principum, labore
Henricus facili, utilique planè
Orta hinc quæstio magna de suprema
Romani quoque dignitate. Sanctus
Illam Præsulibus senatus esse
Communem asseruit, paremque cunctis.
Tunc ecclesia cæpit Anglicana
Romanas nihili æstimare merces:
Et Rex magnanimus iugum reiecit
Non portabile publico suorum
Consensu: unde quidem petita longum
Libertas rediÿt suum ad theatrum
Romanisque uale beata dixit.
Fraudes, seditio, doli, cauillæ
Bella horrentia Principi intonabant.
Princeps consilio ualens secundo
Fraudes, dissidium, dolos, cauillas

Euicit.

Euicit. Deus hoc uolebat ipse.
Prudens continuò per alta passim
Arces littora confici iubebat.
Pendinas tenet asperi cacumen
Celsum montis, & intonat frequenter.
Mauditi quoque subsidet rotundum
Castrum, & fulminat impetu furenti
Portus ostia quâ patent Falensis.
Tum Portunia comminatur hosti
Audax arce noua, crepantibusque
Tormentis: breuis unde transitus per
Scapham ad littora fracta Durotrigũ
Quo nec longius est loco arx timenda
Saxa ingentia prouolent quod inde,
Piratas quæ abigant procul scelestos.
Couæ fulmineæ duæ coruscant.
Hæc casum colit, illa solis ortum,
Vectam quà Neoportus intrat altam.
Fauces Hursta premit minax Auonæ.
Vinchelsêga suos sinus tuetur,
Quâ Limenus aquas agit profusas.
Doris littore prominet bicorni
Gallis tormina comminans superbis.
Iactat Dela nouas celebris arces:
Notus Cæsareis locus trophæis.

Castrum

Castrum Regius editum recepit
Burgus fulmina dira, & insulanos
Tutos seruat ab impetu uel omni.
Sed nec Greua suo caret rotunda
Moles præsidio: frequens uiator
Vrbem quâ uolucri petit celoce.
Floret Regioduni honos uenusti,
Castellíque nouam sui figuram
Lætis suspicit adsolens ocellis,
Et pontem celebrat nouum, furenteis
Hulli nil reflui timens procellas.
Sic gens Martia liberè Deïri
Vicinum repetunt forumq́ue, agrumq́ue.
Luguballia ciuitas Nouantum
Incrementa quidem ter ampla cæpit:
Et maiora tulit Tuësis alta.
Celsas insuper Iccius recepit
Portus robora firmiora turres.
Guinessus radiat, nouaq; fossa,
Vallo & cingitur undecunq; forti.
Oram littoris anteà recensi.
At nunc interiora concinam, & quæ
Henricus fabricis tulit politis.
Struxit splendida tecta Durouerni.
Hinc & Durobreui uenustiorem

Sedem

Sedem constituit sibi, suisque.
Isuri quoque regiam uirenti
In ripa posuit decenter amplam.
Porrò Fanum Iacôbi opus renidens
Erexit placidæ studens quieti.
Et nuper posuit noua elegantis
Fundamenta domus amœniori
Derenti in fluuij uado liquentis.
Sedes pontificum nouas sacrorum,
Doctas instituit pius scholasque.
Hinc se Deua putat beatiorem,
Attollitque caput uenusta Venta,
Quam lymphis gelidis Auona lambit.
Hinc & Claudia ciuitas celebris
Excelsum caput exerit, nitetque.
Hinc & Petropolis micat serena.
Quid, quod Granta nouē dicata Musis
Henrici pietate litterati
Tersis prænitet erudita linguis?
Et Chœcos celebrat suos alumnos,
Doctam candida Smithiosque turbam.
Ponetum sophiæ seueriorem
Cultorem insuper approbat, fouetque
Heueddunum etiam, cui supremam
Dat phrasis Ciceroniana laudem,

 Carrum

Carrũ, Christophorũ, Aschamũq; cãtat.
Postremò Isiacis suum nitorem
Omnem reddidit insulis benignus
Cygnorum apposuit'que concinentûm
Multis nominibus chorum celebrem:
Nostræ gloria creuit unde stirpis.
Felix Isidis hoc uadum patrono.
Sunt testes fidei satis probatæ
Shepreuus decus utriusque linguæ.
Hocherus nitor artium bonarum.
Colus Cæsarei forî uenustas.
Cheadsegus resonæ scholæ columna.
Visidunus apex sacræ cathedræ.
Hebræi radius chori Bruërnus.
Caius rhetor, & elegans poeta.
Petrus cosmographus ferax oliua.
Facundus Curio Mineruæ alumnus,
Harpesfeldius Atticæ'que linguæ
Interpres facilis, disertus, aptus.
Cultor præterea sacræ loquelæ
Hardingus numerum politus auget.
Dum'que hæc magnificè pararet ille:
Fractos undique pœnitudo Iberos
Syluestreis domuit, suäue legis
Ferre & perdocuit iugum Britannæ.

Quæ uictoria comparanda magnis.
Scottus ſenſerat eminentioris
Fortunæ patruo fauere ſortem.
Gallus ſenſerat, atque pertimebat
Quorſum creſceret illius triumphus.
Ambo conueniunt, manuſque tradunt
Coniuncti ſolitas: prior ſed ipſe
Scottus Martia tela promouebat.
Incerta alea Martis illa ſemper.
Scottorum incaluit cruore fuſo
Iſcæ fluminis alueus uadoſus.
Capta et nobilium uirûm corona,
Infelix'que Iâcôbus ingruenti
Ex mœrore animi ſtatim peribat.
Gallus uulnere ſaucius tyranni
Infeſtiſsima quæque cogitare
Anglus bellipotens tumultuantis
Victor conteret omne robur hoſtis.
Poſtremó repetet ſui'que iuris
Cœlo lilia miſsa de ſereno.
Scotti perfidiæ graueis tulerunt
Pœnas. Litha iacet redacta prorſus
In mœſtos cineres, minax'que claſsis
Præda eſt facta quidē. Proïnde caſtrum
Cui nomen celebre inditum à puellis

Ter ferro uiolenter, atque flamma
Concussum patitur meras ruinas
Et clades similis ferocienteis
Adflixit Morinos. Superba facti
Testis uicta Bononia impotenter
Quæ nunc fata uocat, Deôs & astra
Vel crudelia, sorte diminuta
Galli, cuius erat colũna nuper.
Syrtes nobilium madent cruore,
Et Bessus peperit fuga salutem.
Clades Ardea pertulit frequenteis,
Neptunusque fauet suis Britannis
Nostræ hic terminus esto cantionis.
Vndis nou iuuat amplius manere.
Henricus ualeat nitela regum.
Centenos Catarina uiuat annis annos
Casti coniugij decus supremum.
Eduerdus quoque floreat uenustus:
Et tandem solio potens auito
Sublimis sedeat, piusque Princeps.
Iam longum Viridis sinus ualeto.
Te præconia: te manent coronæ.
Me cœlum petit arduum canentem.
At Cygni intereà tui memento.
Nutritor Tamesis ualeto chare,

Et Cygnis facilis faueto nostris
Pulli, grex niueus, mei ualete:
Nymphis Isiacis, Fauônioque
Vos cõmitto. Agite: insulamq; uestrûm
Vnusquisque suam lubens reuisat.

FINIS.

AD CVLTORES ISIDIS.

Isidis aßiduè ripas qui fluminis altas
Incolitis tacito uenerãtes pectore numẽ,
Accipite arguto redeunteis carmine cygnos
Aurea quod feriat resonanti sidera uoce.
Gloria perpetuò sic uos comitetur ouanteis,
Et fortuna parens tribuat faustißima quæq;

AVGVRIVM.

Vergilius cecinit celeberrimus ille poeta.
Aspice bis senos lætanteis agmine cygnos.
Vos decet augurium uatis pernoscere magni
Sortis & euentum felicem amplectier ulnis.
Qui modò bisseni repetunt loca cognita Cygni
Candida Musarum referunt insignia secum,
Isidis inque uado statuent sua regna perennes.

AD CANDIDOS BOnarum literarum amatores.

Ximiè ſuum certè præſtitit officium Cygnus cantorum decus immortale, Henrici octaui Regis incomparabilis cum maieſtate, tum gloria tam accuratè collaudata: qua parte & nos oportunè admonet, ut eius non modo facta in primis memorabilia, uerum etiam animi ad ipſa uirtutis faſtigia conſcendentis magnitudinem ſimili diligentia, labore, ſtudio poſteritati expeditè, alacriter'que unanimes commendetis: cuius nec uos unquam operæ tam utiliter, ſplendidè, magnificè collocatæ pœnitebit. Iuuabit potius iſta cura, & Princeps ueſtris, tum eloquentiæ, tum ingenij, ueris teſtimonijs accenſus incrementa ſuæ uirtutis meritò approbatæ ampliora, duce bono Genio, feliciter cumulabit: tandem'que et uos ampliſſimarum ſplendore fortunarum illuſtrabit. Sic pietas, ſic uirtus, ſic cõſcientia recti monẽt, iubent, imperant. At uos interim, quibus hæc bonis auibus fortuna arriſerit, infinitæ à Principe ter optimo liberalitatis collatæ aſſiduè meminiſſe decet, quam nõ alio ille nomine prudentiſſimus exhibuit, niſi ut exemplo uobis, & quidem luculentiſ-

ſcenti

ſimo præſens eſſet: quo rectè admoniti ſimilia enaſcenti literatorum ſoboli benignè, promptè, profuſè conferatis: alioqui eius in uos beneficia omnia, unà cum oleo, & opera funditus periiſſe. Mementote profeßionis, cui initiati eſtis, certè, ſi prudentia adſit, & amor recti, longè honeſtißimæ. Cauete à ſordibus, tanquam à ſcylla, & charybde. Aequales inſigni artium cognitione conſilio ſano, ac iudicio ſancto promouete. Abſit luxus ſtudiorũ bonorum inimicus longè peßimus. Adſit aurea mediocritas quietis alumna ſuſpicienda illa. Maiorum in dandis, conſeruandisque fortunis eruditorum mediocribus conſuetudinem nunquam planè ſatis laudatam modis omnibus honeſtis integrè conſeruate: ne uim interim raptores inferant, exquiſitæ, elimatæ, conſummatæ eruditionis cõtemptores iniquißimi.

Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones.

At, ſublatis præmijs, ingenia alioqui felicißima frigent planè. Strenuè igitur uenienti occurrite morbo. Sic Principis nullo unquam emorituram tempore in doctos munificentiam felices imitabimini, & ueſtram quoque gloriam, inſtitutum tam undecunque ſanctum Deo. Opti. Max. promouente, perpetuam conſtituetis. Viuite, & ualete.

COMMENTARII IN CYGNEAM CANTIONEM INDICES BRITANnicæ antiquitatis locupletissimi.

Autore Ioanne Lelando Antiquario.

AD SACROSANCTAE antiquitatis amatores

Præteriêre decem iam sæcula longa, Britannæ
Antiquum gentis delituitq; decus.
Indolui, fateor, potuisse silentia tantum,
Vt premerent patriæ fortia facta meæ.
Admonuit Genius cœlo delapsus ab alto
Ne paterer tenebras solis habere locum.
Nubila discussi cupidus, lucemq; reduxi,
Sedibus inq; suis sidera clara nitent.
Vos antiquarum colitis qui lumina rerum
Plaudite, & autori dicite, uiue, uale.

AD CANDIDOS LE-
CTORES.

ONQVERITVR STVdiosorum chorus multa in meis sub esse libris nuper æditis, quæ insinuationem, explicationem, denique et lucem desiderent. Sed interim adeò me hæc qualiscunque non offendit querela, ut eam, cãdorem, et quidem eximium, ado lescentum magnis passibus ad uenerandæ antiquitatis gratam, exoptandam, utilem etiam cognitionem contendentium facilè interpreter: qua parte nec grauabor instituti rationem omnem mei, non modo uerbis, sed & fide quoque longè optima testatissimam orbi facere. Credo autem tam stupidũ esse neminem, aut à communi sensu illo alienum, ut inuentis iam frugibus desideratissimis, etiam num glandibus uelit amplius uesci. Edidici certè, instructissimus infinita ueterum scriptorum non Latinorum modò, uerum etiam Græcorum lectione nomenclaturas urbium, oppidorum, uicorum, simul & castrorum, ut mittam fluuios, syluasq́, montesq́, Britannię nostræ, si non mutatissimas, certè interim corruptissimas esse. Quare cogor, uelim nolim, antiquam cum eloquentiam, tum gloriam olim traditam à maioribus uiris planè incomparabilibus, desuetudine quadam, ac Saxonica barbarie latè inualescente, tenebris miserrimè obductam decori, amplitudini, luci restituere. Hic forsitam uidebor quibusdam sciolis, argutulis, inuidulis magnificè

intereà polliceri. Deprecor hanc culpã, si tamẽ culpa appellãda est. At liceat interim mihi, quod ęquissimum peto, cum bona gratia facile obtinere: nempe si me, per commentarios in Cygneam ęditos cantionem, eruditi diligentem, industrium, expeditum persenserint, ut ab iniurijs calumniatorũ saltem immunis sim. Nec noceat uati mala lingua futuro. Operã denique mihi ex hac cultura desumo lubenter omnem. At si herba in lętas aliquando segetes excreuerit, illas ego uestris usibus candidus uel uniuersas offero, consecroq́ lectores humanissimi.

Valete.

ELENCHVS AVTORVM quorum teſtimonia in præſenti citantur opere.

Externi.

Ariſtoteles.
Ptolemeus geogr.
Cæſar
Gratius.
Diodorus Siculus
Strabo geogr.
Cornelius Tacitus
Iuuenalis
Vibius Sequeſter
Sextus Rufus
Pomponius Mela
Antoninus
Auſonius
Agathias
Iſidorus
Hiericus
Gotcelinus
Abbo Floriacenſis
Robertus Beccenſis
Rodolphus Dicetenſis
Gulielmus Gemmeticenſis
Ponticus Virunnius
Petrus Candidus.
Aretinus
Paulus AEmilius
Lilius Gregorius
Polydorus
Beatus Rhenanus

Britannici

Gildas
Nennius
Samuel
Anonymus
Beda
Flaccus Albinus
Vilibaldus
Felix
Aſſerius
Obbernus Durouernēſis. Oſbernus
Marianus.
Simeon Dunolmenſis
Ealredus Rhiæuallenſis
Gallofridus Monemuthenſis.
Henricus Venantodunenſis
Gulielmus à Maildulphi curia
Stephanides Durouernenſis
Gulielmus Remeſegan9

Epitomographus
Aluredus Fibroleganus
Iosephus Iscanus
Ioannes Annæuillanus
Syluester Giraldus
Rogerius Houedenus
Alexander Nechamius
Matthęus Parisius
Thomas Spottęus
Geruasius Durouernensis
Ioannes Hagustaldensis
Gulielmus Thornęus
Ioannes Fiberius
Hugo Albus
Matthęus Florilegus
Ranulphus Higedenus
Thomas Vicanus
Gulielmus Pachēdunus
Thomas Rodoburnus
Henricus Bradeshauus
Ioannes Frumentarius
Ioannes Rossus Verouicanus

Copgreuus
Eliota
Chronica Deiorum
Chronica Fani Eadmundi
Chronica Duri Cantiani
Chronica Dunolmensia
Chronica Isiaci uadi
Chronica Richomontana
Chronica Ventę Belgarum
Chronica Fani Albani
Chronica Grantana
Chronica Barnouellensia.
Chronica Fani Neoti
Chronica Seueriana
Chronica Fani Fredisuuidæ
Chronica Claudiana

BBANDVNVM. Saxonicè Abbandune,uulgò Abbingdon. Antiquiori tamẽ nomine Seuſham dicebatur. Loco ingens tum fama, tum gloria accreuit à condito ibidem monachorum cœnobio, autore Ciſſa patre Inæ Viſiſaxonum rege quod: poſtea Danica uiolentia, imperante Ealfrido rege concidit. Sunt qui prędicent prima tanti operis fundamenta iacta fuiſſe in Bachelegana ſylua,aliàs Bagley, duobus paſſuum millibus ſupra Seuſham, ut Iſis defluit fluuius, eremitamq́ꝫ quendam Ciſſę cognitum, pauperem eo loco uitã duxiſse. Fama refert et aliud cœnobium ad Ochidem, ſiue Oncum fluuiũ, Fanum uidelicet Helenę uirginibus ſacrum eodem concidiſſe tempore. Conſtat ex ſecundo libro Gulielmi à Maildulphi curia de pontificibus Anglorum, Eadredum Ealfridi nepotem regem Viſiſaxonum Abbandunum inſtauraſſe: quo tempore erat domus regia, ſiue caſtellum in Andreſega Riuanum nomine propter ripam Iſidis, non longè à monaſterio, tanq̃ꝫ in mediamni loco: cuius et ad huc paucula extãt ueſtigia. Temporis procurſu Eadgarus rex potentiſsimus magnificè cœnobium auxit conſilio Etheluuoldi, quem ibidem Præfectũ coluit, et paulò poſt epiſcopum Ventæ Simenorum deſignauit. At poſtquam Gulielmus Nortomannus imperio Angliæ potitus fuiſſet, monachi noua cura deduxerunt maiorem partem fluminis Iſidis à ueteri alueo in ipſum monaſterium. Oppidum deinde ſenſim accreuit, et celebritatem hoc uno peperit

nomine

nomine, Via publica á Demetia Cambrorum, et gente Claudiana Londinum uersus, erat per Caleuam. Atrebâtum, quæ nunc Vvalengaforde. Abbandunenses suæ rei studentes, fauente Henrico Quinto rege, duplici ponte quadrati lapidis Isidem uiolēto, et profundo gurgite ibi delabentē peruium fecerunt. Hinc uiatores commoditate illecti, relicta Caleua, per Abbandunum rectà Londinum petebant. Sic creuit in iustam magnitudinem fori, et oppidi celebritas,

Alfridus, qui et Ealfredus, et Aluredus. Erat hic quatuor filiorum Ethelvvolphi regis Visisaxonum natu minimus, unctus tamen Romæ, uiuente patre, in regē: at non apud suos regia prius functus est dignitate, quàm mors treis fratres natu maioreis sustulisset. Debellauit Danos, et unicus sui sęculi Mecœnas fuit. Academia ad Isidis uadum, quæ nunc urbs corruptè Oxforde pro Ouseforde dicitur, eius beneuolentia, et pietate instituta. Huius uiri nunquam satis laudati res gestas scripsit Asserius Meneuensis, postea episcopus Clarofontanus, uel, ut notiori utar uocabulo, Shireburnensis, cuius ego historiam plurimi meritò facio, quòd Alfrido regi præceptor aliquando fuerit, et eius factorum oculatus planè testis. Henricus Huntendunensis hunc regem à fortitudine illustri carmine collaudat.

Alaunus, Anglicè Southeailington. Nostra ętas uicum nominat recentiori uocabulo Maidenheued à capite uirginis superstitione nuper ibidē celebri.

Anachoreticus sinus, Anglicè Ankervvike, nuper cœnobiolum Virginibus sacrum plus minus

quin-

quingentis paſſibus ſupra Stenū in ſiniſtra, ut Ta-
meſinus amnis defluit, ripa. Hoc templū Deo Opt.
Max. poſuēre Gulielmus, & Richardus á Monte
Fichetio.

Antonius Beccus. Hîc fuit epiſcopus Dunol-
menſis, regnante Eadueardo eius appellationis ab
aduentu Gulielmi Magni in Angliam primo. Ele-
ctus eſt in Patriarcham Hieroſolymitanum, Anno
D. 1305. Splendidus erat ſupra quam decebat
epiſcopum. Conſtruxit caſtrum Achelandæ 4. paſ-
ſuum millibus à Dunolmo in ripa Vindugleſſi flu-
uioli. Elteſhamum etiam uicinum Grenouico, ac
Somaridunum caſtellum Lindianæ prouinciȩ ædi-
ficijs illuſtria reddidit. Denique & palatium Lon-
dini erexit, quod nunc Eadueardi Principis eſt.
Tandem ex ſplendore nimio, & potentia conflauit
ſibi apud nobilitatem ingentem inuidiam, quam ui-
uens nunquam extingu ere potuit. Sed de Antonio
fuſius in opere cui titulus de pontificibus Britan-
nicis dicemus. Nam illorum res geſtas magna cura
exquiſiui, et maiori propediem in ordinem redigā.

Atrebàtes olim dicebantur qui ripam Tameſis
meridianam accolebant à ponte Fani Ioannis ad
Vindeleſoram. Saxones uictores dederunt regioni
nomen Berroc ſhire à Berroc Sylua, ubi buxus à-
bundantiſsimè naſcebatur, ſi fides Aſserio adhi-
benda, cuius hæc ſunt uerba in ipſo Annalium ſuo-
rum exordio, ubi repætit genus Ealfridi regis in
Vanatinga uico eiuſdem prouinciæ, nati. Anno D.
849. Natus eſt Ealfridus Angulſaxonum rex in uil-
la regia quæ dicitur vvanating in illo pago qui no-

minatur Berroc ſhire, à Berroc ſylua, ubi buxus a-
bũdantiſsimè naſcitur. Hactenus Aſſerius. Non me
latet quoſdam eſſe qui pręđicent prouinciæ nomen
fuiſſe inditum à nuda quercu, ad quam prouinciales
conuenire ſolebant. Atrebatum meminit Ptolemę-
us, et eo recentior Antoninus. Vixit enim tempori-
bus, ſi rectè memini, Conſtantini Magni, tantum
abeſt ut Antoninus imperator Itinerarium ſcripſe-
rit, quod uulgò circumfertur.

Aquædon, Anglicè Eidune, uulgò Eitoune, ui-
cus flumine Tameſino tantum à Vindeleſora diſ-
iunctus. Alluitur autem Fernamenſi amniculo, qui
paulo inferius ſe in Tameſim exonerat. Splendor
loci omnis in ſchola publica, quam erexit Henricus
Sextus Vindeleſoræ alumnus, rex longè pientior,
quàm imperio fortunatior, et Venfluctus Simeno-
rum epiſcopus cumulatiſsimè auxit. Ex hoc aluea-
rio cõmigrant apes Grantã Giruiorũ, ubi Regiorũ
alũnorũ notiſsima ſocietas. Sextus Aquædunenſes
prędijs donauit. At bona ędificiorum pars accreuit,
ut ego aliquando à fide dignis didici, & opera, &
impenſis Gulielmi Venflucti epiſcopi Ventæ Si-
menorum. Fauebat is impenſius operi ab Henrico
incepto. Sed Eadueardus in regno ſucceſsor parum
æquus erat illius et amicis, & factis. Hoc Aquędon,
hoc Granta ſentit, ſentietq; ſemper.

Auona. Hampton courte. Auondunum propi-
us nomen exprimit. Hoc nomen etiam eſt urbi
celebri apud Simenos, quam uulgus Hampton
corruptè pro Auondune uocat. Sed nos breuitati
ſtudemus. Eſt enim Auon frequens fluuijs nomen
apud

apud Britannos.

Auona etiam, qui & Auon celebris fluuius est, qui Bladunum urbem antiquam, alias Maildulphi curiam à Maildulphesbyri Saxonico uocabulo sic dictam, penè in insulam redigit: ac deinde Copenhamum, Bradenfordam, et Balnea alluens, Ventam Belgarum, quæ nunc Brighteſtovv, penetrat: pauloque inferius in Sabrinæ æſtum defluit.

Auona fluuius qui uulgò, at corruptè pro Auene Neene dicitur, fama notiſsimus eſt. Oritur ex duobus fontibus, quorum brachia ad Auonam mediterraneam urbem à fluuio nominatam coëunt. Deinde et toti regioni nomen â flumine Auonia, quam uulgus corruptè Northamptonſhire pro Northauondunefhire appellat. Tum uerò Auonæ uallem emporium non ignobile alluit, quod noſtra ætas pro Auondale corruptè uocat Oundale. Poſtremò Petroburgum attingens paulo inferius paludibus Girviorum immergitur, iunctuſq; Iſidi, iam Granta aucto, Linum nobile emporium petit, & paucis ab eo loco paſſuum millibus Oceanum ingreditur.

Auona fluuius numero tertius oritur in Vilugiana prouincia alias vvileſhire non procul à Semarij Lupino, uilla ſplendida. Fluit per Ambroſiam, & Seueriam, ac tandem unà cũ Duro fluuio à quo Duria prouincia uulgò Dorſetſhir dicta, et gens Durotriges, nomen accepêre, ad Interamnam, quæ uulgò Tvvinhamburne dicitur, in mare properat.

Auona quartus eius appellationis fluuius per Auonam labitur olim oppidum, et caſtrum nobiliſsimorum Bigotiorum Comitum Icenorum, qui

 nunc

ſhire dicitur. Locus ubi ſcat ent Bucoſtenum nomẽ habet. Eſt ibi ſacellum Annæ matri dedicatum, appendix parœcię Bacheuellenſis. Hactenus de Thermis.

Bainardi caſtellum. Legi ego aliquando hoc caſtellum in ditione inſignis familię fuiſſe, cui filius Gualteri cognomen, penes quam manſit uſque ad tempora Roberti filij Gualteri, quo deficiente à Ioanne Anglorũ Rege ad Francos, iuſſu Angli euerſũ eſt. Sequitum et eodem modo in reliquam Roberti filij Gualteri hęreditatem. At an id temporis caſtrũ, quod antiquitus Londini ad Fluctum amniculum ſitum erat, teſte Stephanide ſcriptore, fuerit caſtrũ Bainardi dictum, non poſſum certò pronunciare. Eadueardus 4, rex Angl. caſtrum refecit quod nũc Bainardi nomen obtinet.

Baterſega uilla non admodum magni nominis Laurentius Boutheus archiepiſcopus Iſurouicanus uulgô Eboracenſis, hîc prdiolum dato præecio Nicolao Stenolêgo ſibi comparauerat, ut in ſeceſſum ſe conferret, quoties uel Londini, uel palatij, quod ibi habebat planè magnificũ, ſatietas eum caperet. Vnde et uillę fama, ſplendorq́ accreſſere cœpit. Nomen autẽ loco inditũ, ut ego cõijcio, ex cymbis.

Bellinus ſinus Angl. Bellineſgate à Bellino Britannorũ rege, ut produnr ſcriptores, & fama refert publ. nomen accepit, et adhuc retinet. Tradunt etiã & caſtruuı porticulo uicinum ad orientem Bellini nomen antiquitus habuiſſe.

Bellus locus ędes uel in primis illuſtres apud Saxones orientales, quæ non multis ab hinc annis

Nouę

Nouę aulę nomine gaudebant, possidente eas Botelero Ormundię Comite: deinde & Thoma Bononio eius ex filia nepote, et hęrede Vilugię Comite. Sed cum illustrissimus Henricus octauus, permutatione cum Bononio facta, ędes sibi comparasset, cęperunt in immensum excrescere ingentibus Principis impensis, nouũq́, iuxta ac elegans nomẽ Belli loci adsumere.

Bermundi insula Anglicè Bermundesege locus humilis, ac palustris. Hic Alvvinus uir nobilissimus, teste Ioanne Fiberio Visimonasteriensi annalium scriptore, et Matthęo, qui Flores historiarum collegit, monasterium construxit, quod partim donationibus Gulielmi Magni, et Gul. Rufi regum Anglię: partim etiam Valerani in iustam excreuit magnitudinem. Erant autem ante conditum monasterium amplissimæ ędes in Bermũdi insula, quas ego certè puto fuisse Alvvini, et in nouę fabricę usus cessisse.

Birinus. Missus hic fuit ab Honorio pont. Ro. tanquam apostolus ad Anglos. Peruênit ad Visisaxones, et beneficio Kinegilsi regis, quem unà cũ D. Osualdo Trãsabrinorum rege baptizauit, ac dono accepit Hydropolim, alias Durocastrum, oppidum Romanis non incognitum, situm autem in ipsa Tamę ripa, in sedem episcopatus sui. De hac donatione scribit Beda quinto cap. tertij libr. Anglicę historię. Acta hæc circiter annũ à Christo nato. 635. Successerunt in episcopatu uiri fama clarissimi, donec Remigius Nortomannus sedem Lindum transferret.

Branodunus. Nomen illustris familiæ apud Icenos

nos, qui nunc Volcæ. Ad uerbum è Britannico Latinè interpretatur. Coruinus mōs. Brane etenim Britannicè coruum, Dune uerò montem significat. Non multum abludit ab hac compositione et aliud nomen Brirannis celebre, uidelicet Brennodunus, id est Regius mons.

Brenta fluuius oritur in sylua Henodunensi, tribus à Barneto uico passuum millibus defluit per radices Aroi montis ad Vilodunicos agros, tandē se exonerans in Tamesim paulo inferius Brentæ uado, uico Danorum fuga celebri.

Brigantes gens Hyperborea, quorum meminit Cornelius Tacitus scriptor elegans, et rerum Britannicarum, nempe à Iulio Agricola socero edoctus suo, non ignarus. Meminit et eorundem Ptolemęus, adfirmans hanc gentem et occidentale, et orientale littus inhabitasse. Connumerat etiam Epiacū, Vinnonium, Caturactonium, Calatum, Isurium, Rigodunum, Olicanam, et Eboracum Brigantum ciuitates. Vbi autem sit Epiacum non dum perdidici. Crediderim Vinnonium eam fuisse urbem, quę nunc Bincester prope Vedram sita, non procul ab Achelanda, uilla rustica est, uia lapide trans flumen strata insignis, et famosa fictilibus tubulis, tessellatis pauimentis, et numismatibus Romanis frequenter erutis. Calatū uerò, ut ego iudico, ea fuit, quæ ab Antonino, et Beda Calcaria dicebatur, Saxonicè Helecaster. Nisi quis putet Tadecastrum uicum celeberrimum uicinum eam fuisse. Rigodunum eam dictā arbitror, quæ nunc Ripodunum, et hæc quoqꝫ antiquitatem ostentat suam. De Olicana quidam id pro

nunciat

nunciat,quod ego non omnino affirmo, nẽpe eam esse,quæ modo Sacra sylua aliâs Haligfex dicitur. Eam igitur incolebant regionem, quam nunc Eboracenses. Absurdum profectò erit posthac Brigantes cum Hectore Boethio Scotto in Gallouidia quęrere. Antoninus etiam mentionem facit Brigantũ, quo loco de Isuria antiqua urbe scribit. Porrò Iuuenalis satyra decima quarta hoc uersiculo Brigantes gentem,ut ego opinor Hispanicam,nominat.

Dirue Maurorum attegias,castella Brigantum.

Neque desunt qui suspicentur Brigantes gentem Britanniæ aquilonarem à Brigantibus Hispaniæ nomen,et originem traxisse. Sed ego nihil in re non dum subtiliter excussa affirmo.

Britannię numero plurali dictę ad distinctionem primæ,et secundæ, quarum Sextus Rufus, qui de prouincijs scripsit,meminit. Est autem prima, quæ citra isthmum, quę uerò ultra secunda,nunc Scotia dicta: de quibus et Beatus Rhenanus Selestadiẽsis in opere de rebus Germanicis illustrem facit mentionem. Syluester Giraldus Meneuensis homo antiquitatis Britannicę studiosus Vibium Sequestrem, ut ego arbitror,sedulò imitatus de Britanniæ diuisione ita scribit libello Distinctionũ secundo : ubi de aduentu Fugatij,et Damiani apostolorum ab Eleutherio Romano episcopo in Britanniam missorum meminit. Britannia prouincias habet numero quinque. Britanniam primam, Britanniam secundam, Flauiam, Maximiam, Valentiam. Prima dicta est pars occidentalis insulę,quia primum in illa Britones Bruto,et Corineo Ducibus applicuerunt, eaꝙ

 primo

primo à Corineo & suis & occupata est, & habitata. Britannia secunda Cantia, quia secundò à Bruto, & suis inhabitata fuit. Tertia Flauia hoc est flaua, quę dicitur et Mercia, quasi mercibus abundans, caput cuius est Londonium. Quarta Maximia, id est Eboracia ab imperatore Maximo sic dicta. Quinta Valentia ab imperatore Valente sic dicta, Albania scilicet, quę nunc Scotia. Hactenus Giraldus, cuius nomen in Decretis Romanorum pontificum celebre. Erat ille quidem suo eruditus sęculo: attamen tantum abest ut hanc eius de Britannia in partes diuisa interpretationem in solidum admittam, ut apertè ausim pronunciare illum subinde in interpretatione impendiò hallucinatum fuisse. Ineptum planè quod de prima, et secunda scribit Britannia. Et eiusdem farinæ est, quod infert de tertia Britannię prouincia. Flauiorum familiam longè nobilissimam, à qua et Constantinus Magnus originem duxit, ulnis amplector. At flauam repudio, unà cũ Mercia, quę à Mercis Germanica gente, uel limitanea non à mercibus nomen accepit. Illud quod de Bruti in Britanniam aduentu adfert, quanuis temporum iniquitate sublatis antiquissimorum scriptorum monumentis, nec illustrium Græcorum, aut Latinorũ iustis, quòd ego sciam, testimonijs confirmetur, in optimam planè accipio partem, ingratissimus alioqui, si instructus satis domesticorum scriptorum non leui autoritate, peregrina, et exotica foris anxiè disquirerem. Intereà igitur magni meritò facio monumenta ingeniorum, et antiquæ cognitionis, quę priores nostri non uani, ut Polydorus censor certè molestissimus

impe-

imperio quodam suo prædicat, gratè, candidè, oportunè etiam posteritati religione iusta ducti consecrauêre. Gildæ fragmentum quod circumfertur non meminit Bruti. Quid tum. Hoccine satis est ut eludant, aut pernegent Brutum in Albionem cum suis transmigrasse? Collectio, ita me Dialectica amet, frigidissima. Nennius Britannus scriptor non contemnendus affirmat Brutum nomen Britanniæ indidisse, quãquam et Britonis etiam meminit. Gallofridus Monęmuthensis Britannicę fidem secutus historię idem uel constantissimè adfirmat. Constat testimonio Aristotelis in libello de mundo, atque adeò aliorum Græcorum, Britanniam principio Olbionem & Albionem fuisse dictam. Nec deest autor luculentus, qui scribat nomen insulæ inditum ab Albione gigante Neptuni filio, cuius et Pomponius Mela meminit. Gigantes autem Olbionem incoluisse uerissimum est. Poëta qui epitomen Britannicæ historię edidit, sic de gigantibus Albionicis scribit.

Terra ferax, et amœna situ dum nomen habebat.
  Albion indigena plena gigante fuit.

Ioannes Annæuillanus libro Architrenij, si rectè cõputo, sexto hæc recitat de gigantibus.

Hos auidum belli Corineus robur auerno
Præcipites misit, cubitis ter quatuor altum
Gogmagog Herculea suspendit in aëra lucta,
Anthęumq; suo scopulo detrusit in æquor.

Vidi ego passim, cum totam perlustrarem Britanniam ossa gigantea. Ter etiam nostro sæculo Londini inuenta eiusmodi ossa inter fodiendum. Iugulus columnę appendet in Fano Laurentij ad Prętorium

rium. Crus inuentum me puero in arenarijs prope crucē Charinianam. Denique et craneum amplissimū erutū est Visimonasterij, cū iacerentur fani fūdamenta, in quo Henrici Septimi ossa conquiescūt, manifesto sunt indicio. Vidi etiam ossa gigantea Dori Cantiorum, Sturoduni Durotrigum, Londini quoque in cœmeterio Paulino. Inuēta et Gallouini ossa ingentia, uel, ut ego rectius arbitror gigantis alicuius, unà cū sepulchro in Rosia prouinciola Demetarum, teste Gulielmo Maildunensi libro de Regibus Anglicis tertio. Denique annis ab hinc paucis sepulchrum gigantis in Cornubia erutum. Quin omissis gigantibus ad Brutum Britannicę gentis parentē redeo. Epitomographus Britannicę historiæ, hæc quæ sequuntur de Bruto canit.

Dicitur à Bruto sortita Britannia nomen,
 Dicitur et Bruti Britto fuisse genus
Pars Corinea datur, Corineo de Duce nomen.
 Patria deq; uiro gens Corinensis habet.

Iosephus Iscanus poëtarum suo sęculo delicium, et facilè princeps in Antiocheide sic canit.

His Brutus auito
Sanguine Troianus patrijs egressus ab oris,
Post casus uarios consedit finibus orbem
Fatalem nactus, debellatorq; gigantum,
Et terræ uictor nomen dedit.

Ioannes Annęuillanus poëta, ut illa ferebāt tēpora, certè egregius his uersiculis Britanniā à Bruto nomen accepisse clarissimè ostendit

Hęc eadem Bruto regnante Britannia nomen.
Traxit in hoc tempus.

Alex-

Alexãder Nechamius, cuius in doctis artibus cogni tio nõ modo Britãnis suis, uerũ etiã Gallis, & Italis atq; adeò orbi uniuerso incredibili cũ admiratione ita innotuit, ut miraculũ ingenij diceretur, his uerbis in libro de sapiẽtia diuina magnificè Bruto assurgit.

Dehinc Bruti tellus est dicta Britannia maior.

Nam minor Armoricos gaudet habere sinus.

Et alibi

Quos Bruti claudit insula clausa mari.

His, alijsq; multis edocti Britanni testimonijs sanè luculentis, iure quodam optimo Brutum tanquã sui generis indubitatum parentem mordicus retinent, et precipuè Cambri. Gloriantur illi quidẽ se à Troianis originem accepisse. Qua parte non solum fidei unius Gallofridi Monæmuthensis uerum etiã Nennij, qui trecentis amplius ante eum annis floruit, innituntur : tantum abest ut iustè hoc inuentum Gallofrido interpreti Britãnicę historię obijciat uel Gulielmus Paruus Nouoburgensis, uel Polydorus Vrbinas. Bene habet interim quòd Ponticus Virũnius causam Gallofridi defẽdendã susceperit, aut rectius Gildę, cuius uersiculos Gallofridus primo Britãnicę historię libro uel ignoto, uel ingratè suppresso autoris nomine recitat. A Gallofrido autẽ uersus nõ fuisse cõpositos uel hinc constat. Referunt enim aurea fluentes uena antiquitatis inimitabilem quandam cum eloquentiam, tũ maiestatem, qualem Gallofridus poëta suo tempore minime malus, ut liquidò apparet ex prophetico Merlini Syluestris libello ab eo in carmen redacto, cum admiratione facilius potuit suspicere, quàm felicius exprimere. Quare operę precium erit carmen hîc subijcere, ut nomen

men Bruti eximium diffusis orbi radijs plenius eluceat. Consecratum autem carmen est, uotis multis, Dianę uenatrici. Nam Britannia illis nemorosa temporibus fuit, ferarumq; altrix.

Diua potens nemorum terror syluestribus apris,
 Cui licet anfractus ire per ęthereos,
Infernasq; domos, terrestria iura resolue.
 Et dic quas terras nos habitare uelis.
Dic certam sedem, qua te uenerabor in æuum.
 Qua tibi uirgineis templa dicabo choris.

Agnosco hîc numen eloquentiæ, quod et suspicio, ueneror q; religione permotus quadam. Sequitur fauentis Dianę respõsum elegans, rotundum, propitium. Crediderim planè Deam heroicum quiddam in Bruto penitius deprehendisse, quod beneficio magno posteritati, et æternitati commendatissimũ relinqueret. Sic enim magnifica respondet.

Brute sub occasum solis trans Gallica regna
 Insula in Oceano est undique clausa mari.
Insula in Oceano est habitata gigantibus olim,
 Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, nanque tibi sedes erit illa perennis.
 Hæc fiet natis altera Troia tuis.
Hîc de prole tua reges nascentur, et ipsis
 Totius terræ subditus orbis erit.

Ponticus Virunnius pronunciat Gildam poëtam Britannicum uersiculorum quos recitaui fuisse scriptorem, eiusque operis meminit, cui illustris titulus Cambreis. Hęc ille de Cambreide loquens. De qua etiam libro quinto epigrammaton Gildas Britannus poëta sic canit insignis.

Iocun

Iocundæ totiens cecini tibi carmina Cambres
Lilius Gregorius Gyraldus Ferrarienſis dulce decus omnis antiquitatis non Latinæ modo, uerum etiam Grecę ita in quinto de poetarum hiſtoria dialogo de Gilda Britanno loquitur. Gildam etiam memini me legere Britannicum poëtam, his, ut puto longè antiquiorem, cuius tum mihi elegiacum carmen mira facilitate conſcriptũ uiſum fuit, nec ideò aſpernabile: quem poſtea etiam citatum reperi in peruetere Britannica hiſtoria. Hactenus Lilius. Adducor certè ut credam alterum hunc fuiſſe à Gilda hiſtoriographo. Phraſis, dictio, elegantiaq́ carminis maiora promittit, quàm ſperanda quidem à monacho tam barbaro ſęculo nato. Quare Gildam poëtam ab hiſtoriographo alterũ iudicio quodã per ſua ſus certo non temerè cõſtituo. Liceat nunc Britannis cum bona uenia originem à Troianis, et Bruto ſuo repetere. Fecerũt idem et Itali, et Galli, multęq́ aliæ gentes gloria infinita illa Troiani nominis illecti. Quales Britanni initio fuerint non temerè definio. Doctiſsimorum eſto iudicium. Scio interim Ioſephũ in opere, cui titulus Antiocheis, hęc magna cum laude ceciniſſe.
Inclyta fulſit.
Poſteritas Ducibus tantis, tot diues alumnis
Tot fœcunda uiris, premerent qui uiribus orbem,
Et fama ueteres. Hinc Conſtantinus adeptus
Imperium Romam tenuit, Bization auxit.
Hinc Senonum ductor captiua Brennius urbe
Romuleas domuit flammis uictricibus arces
Hinc et Sæua ſatus, pars non obſcura tumultus
Ciuilis

Ciuilis, Magnum solus, qui mole soluta
Obsedit, meliorq́ʒ stetit pro Cęsare murus.

Non desunt et alĳ melioris notę scriptores, quorum opera, et diligentia antiqua Britannorum uirtus elucet. Iosephus cuius carmen elimatum prępofui unus multorum breuitatis causa instar erit. Hoc certè constat cultores Britannię eo iam gloriæ peruenisse, ut cum gente quauis alia omni uirtutum genere facilè contendant, hostesq́ʒ iugo premant. Tantũ hoc defuit palmæ antiquissimorum Britannorum, quòd ante Romanorum in insulam aduentũ operi manuario, & militię studuerint potius, quàm literis, quibus famam posteritati prorogarent. Artium, & bonarum literarum cognitio eo tempore certè omnis penes solos Druides fuit, quibus et Gręca lingua tantum non familiaris. Strabo geographus libro quarto Bardos, & Vates adĳcit, hæc referens. Bardi quidem laudationibus, rebusq́ʒ poëticis student. Vates autem sacrificiorum naturaliumq́ʒ causarum curę dediti. Coniectura ducor eo tempore uulgus Britannorum ineruditissimũ fuisse, ac prorsus non potuisse linguę suę uoces calamo depingere. Quo etiam morbo et plereq́ʒ alię gentes omnes barbarę laborabant. Caroli Magni temporibus cœperunt barbaræ gentes aliquot suæ linguæ uoculis chartas pingere. Rudiores Hungari ne adhuc quidem aptè suo idiomate scribunt. Cęsar meminit numismatum Britannicorum, et annulorum, quibus in permutatione utebãtur. At ego, qui excusserim omneis Britannię angulos, et tantum antiquarum rerũ uiderim, ne unum quidem, quod sciam, Britannicè

inscrip

inſcriptum inueni: cum tamen Romanorum numiſmatum paſſim per agros Britannicos erutorum pene myriades uiderim. Cauſa autē cur Britannorum numiſmata nulla appareant hæc eſt. Cautum fuit edicto Ro. imperatorum ſeuero ne quis in Britānia nummis uteretur niſi ſignatis imaginibus Cęſarum, idquod et ex Gildæ ſapientis hiſtoriola liquidò cōſtat. Et quandiu imperium Britanniæ in prouinciā redactę penes Romanos ſtabat, tam diu neceſſe erat Britannis magiſtratum gerere cupientibus Latinè loqui, etiam ſi non purè putè. Vnde et prouincialis linguę ortum apud Britannos, ut arbitror, nomen. Vulgus tamen magna cum difficultate, et id quidē corruptè diſcebat. Tabulas donationum omneis, & rationes alicuius momenti Latinè ſcribebant. Hęſit tamen in lingua, in fibris, in animo apud uulgus ſermo Britannicus. Qui ſunt peritiores linguę Britannicę, qua nunc Cambri Britannorum reliquiæ utuntur facilè ſentiunt infinitam uim Latinorum uocabulorum conſuetudine Romanorum in colloquiū uulgo familiare irrepſiſſe. Cætera uocabula Cambrici idiomatis partim Hebraica, partim Græca, partim barbara ſunt. Sed latius in præſentia expatiatus ſum dum ſolicitè hoc ago, ut Britanni ſplendore ſui Bruti, à quo unà cum patria fama ſuper æthera nota nomen accepere, illuſtrati, Troiani meminerint generis, factisq́ parentem uicturis aſſiduè exprimant. Forſitan hîc quiſpiam dixerit me bellè munus perornaſſe meum, ſubeſſe tamen, quæ diuerſū ſuadeant, et Brutum non magis quàm Britanniam ab eo denominatum negligant, contempnant, reijciāt

D. deni-

uo minus

denique. Qua parte, ut ueritatem à calumniatorum impetu prætenso clypeo fortiter protegam, apertè significabo quibus armentur telis. Nennius confirmator magnus Bruti, ne uarietatem scribentium de origine Britannica aut consultò prętermisisse, aut non cognouisse uideretur, Britonis cuiusdam, filij Hisicionis alias Isiconis, qui fuit filius Alani de genere Iapheti, mentionem facit, significans se legisse apud quendam historiographum ab hoc Britones nomen accepisse: quam tamen opinionem recitauit potius, quàm confirmauit, prælata meritò Bruti gloria. Sunt et aliquot prętereà obscuræ famæ scriptores, qui leuiter Britonis, et Britonũ nomen attigerunt. Scriptoribus antiquis Græcis Βρεττανία percognitum nomen. Britannia Latinis, At Britonum utrisq; infrequens. Ausonius Burdegalensis salsiusculè ludit in Syluium Britonem. Profectò crediderim eo tempore Britonum nomen exortum, quo Romana eloquentia, et gloria unà cum Britannia ad inclinationem uergebant. Sunt qui putent Britones gentẽ fuisse continentis Gallię ad littus Armoricanũ, inter quos & Volaterranus Polydori instructor, & olim in Britãniam cõmigrasse. Sed ea opinio à nuda prosiliens cõiectura iudicio doctorũ explosa est. Agathias Græcus libro secũdo de bello Gotthico scribit Britones Hunnicã esse gẽtem. Nil igitur antiquitus Britonibus cum Armoricano littore cõmune. Cornelius Tacitus hæc refert in uita Agricolæ. In uniuersũ æstimãti, Gallos uicinũ solũ occupasse credibile est. Eorũ sacra deprehẽdas superstitionũ persuasione. Sermo haud multũ diuersus. Hęc ille. At Taciti

citi illud credibile, rem tanquam ueram, cum ſit uox incerta, non pronunciat. Nuda planè coniectura eſt. Nam et ſuperius ſcripſerat parũ compertũ eſſe. Quantum autem ad ſacra pertinet, crediderim potius cum doctis ſcriptoribus, & maximè Cæſare, quẽ Britannicarum rerum cognitio aliquãdo occupatiſſimum iuſta detinuit cura, Gallos à Britannia, quàm contrà, ſuorum rituũ perſuaſionẽ accepiſſe: id quod uel facilè hinc liquet, quòd Galli ad Druides Britãniæ incolas de more miſsitabant quæſitum de uera rituum cum interpretatione, tum cognitione. Denique quantũ ad idioma pertinet, ſũ penè eiuſdẽ cũ Tacito ſententię. Nunc mihi negotiũ, nec illud quidem leue, erit cum illis, qui contendunt Britannos olim gentẽ uagã, ſylueſtrẽ, inconditamq́ fuiſſe, & à brutis moribus nomẽ deſumpſiſſe, inter quos et Hierichus primus eſt, ut liquet ex his uerſibus deſũptis e tertio eius operis libro, quod de uita D. Germani epiſcopi Altiſiodorẽſis carmine heroico ſcripſit, et Carolo Magno dedicauit.

Inſula ni uaſto terrarum plurima ductu
Alterius penè nomen conduceret orbis
Edicto ueterum uocitata Britannia, brutis
Barbara quòd furiat gens ultrò moribus omnis.

In hac etiam hæreſi fuit Iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus, ut apparet libro nono Etymologicon. Horũ ego iudicium non ex autoritate ſcriptorum probatiſsimorum enatum, aut ex uiuis fontibus hauſtum, quin potius à lacunis temerè deriuatũ, diſcutio lõgè rectius, quàm admitto. Colligo utrunque in barbarũ planè incidiſſe ſęculũ, quo bonę artes omnes, unà

cum eloquentia, et genuina illa antiquitatis cognitione frigebant. Vt concedã Britannos aliquando rudes, uagos, et incompositum genus fuisse: an ideo ratione ęqua statim bruti dicẽdi? Minime. Tales initio fuere gentes pleræq; omnes, ne Græcos quidem, Italosue excipio, qui tamen postea societate ciuilitate, æquitate coniunctissimi illustribus factis, quemadmodum et Britanni, gloriam sui nominis uel longissimam fecerunt, posteritatiq; memorabili exemplo, uirtutis titulo fuerũt. Eliota amicus noster ille candidus inter Græcos uersatus contendit beneficio cuiusdam uetustissimi exemplaris, oportuna usus coniectura, Britanniam antiquitus à rerũ affluentia Prytaniam Græcè, nomine à re aptissimè desumpto, dictam fuisse. Hęc memini legere me in Vibij Sequestris libro de regionibus, ac prouincijs. Calabria quæ primitus ab antiquis Prytania ob immensam affluentiam totius delicij, atq; ubertatis. Hæc ille. Industriam Eliotæ collaudo. Cupiebat ille hac coniectura Britanniæ gloriam appellatione et eleganti, & significanti extendere. Nec interim tamen coniecturas ullas tanquam certa promittentes statim recipio, ne forte uidear iudicio ualentibus patriæ ingratus, neglecto, aut contempto Bruto incõparabili, ac ab antiquis, nostratibus maximè receptissimo. Postremò ille certè corrigendus, et oportunè, error est, quo quidam imbuti, et temeritate potius, quàm iudicio ullo saltem certo freti, deprædicant Britannos ex Armoricano littore primum in Albionẽ commigrasse, nouumque Britanniæ nomen insulę indidisse Beda uir citra controuersiam omnem

doctus

doctus, at non perinde in penetralibus Britannicæ antiquitatis uerſatus, ſcribit hoc modo primo capite primi libri Anglicę hiſtorię. In primis autē inſula Britones ſolum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano, ut fertur, Britanniam aduecti auſtraléis ſibi partes illius uendicauerunt. Hîc certi nihil pronunciat, tantum dicit, ut fertur. Quo loco, ſi fidem à lectoribus ſibi dari uoluiſſet, apertè autoris nomen, cuius opinioni ſubſcripſit, produxiſſet, ut et ſic pondus, fidemq́ dictis ſolidam adijceret. Polydorus tamen uir alioqui tum elegans, tum doctus ex hoc Bedæ loco errorem hauſit, hauſtumq́ in fibris conſeruat. Tam difficile eſt dediſcere, quæ ſemel male aliquis didicerit. Quid interim fiet de iudicio Cæſaris. Ille quinto cōmētariorum libro Britannos mediterraneos Αυτὸχθονασ appellat, tanquam in ipſa terra genitos, quod antiquioris originis eſſent, quàm ut generis ſui primordia cognoſcerent. Diodorus Siculus libro ſexto bibliothecæ ſuę hęc refert. Britanniam incolere tradunt Aborigenes. Liquet communi ſcriptorū ſuffragio incognitum fuiſſe Britannię nomen oræ Armoricanę, ante Maximi, qui Britannis inſularibus prefuit, tyrannidem. Britanni indubiè Armoricę à ſe deuictę nomen impoſuêre nouum, quod uel ad huc retinet. Commigrationis autem Britannorum in Armoricam cum maximo Gildas in ſua hiſtoriola, & Beda in libro de ratione temporum titulo Theodoſij, luculentam faciunt mentionem. Vt concedam Brutum, & Britannos aliquando ſoluiſſe à littore Armoricano Albionem petituros: an ſtatim hoc ad

misso constabit Britannos colonos fuisse tractus Armoricani? Nihil minus. Nam aliter ipsa Gildæ uerba pronunciare uidentur. Exin Britannia omni armato milite, militaribus copijs, rectoribus licet immanibus, ingenti iuuentute spoliata, quę comitata uestigia supradicti tyranni domum nusquam redijt. Hactenus Gildas. Si ergo domum non redierunt, quem locum, aut quas possidebant sedes? Certè nõ alias quàm Armoricanas, quibus uictores patriæ suæ nobile dedêre nomen, Armoricanorum et gloria, et appellatione sensim cadente, ac tandem pereunte. Nennius Britannus de hac quoque transmigratione in sua oportunè scribit historia. Quin & ista fusius, luculentius, atque adeò certius, additis ad cumulum Constantini Magni triumphis maximis depingit Gulielmus à Maildulphi curia in prima de regibus tabula his lineamentis. Constantinus, ut aiunt, uir magnæ ciuilitatis Constantinum ex Helena stabularia susceptum egregię spei iuuenem reliquit hæredem, qui ab exercitu Imperator salutatus, expeditione in superiores partes indicta, magnam manum Britannorum militum abduxit, per quorum industriam, triumphis ad uota fluentibus, breui rerum potitus, emeritos, et laboribus fũctos in quadam parte Galliæ ad occidentem super littus Oceani collocauit. ubi hodieq; posteri eorum manentes in immane coaluêre, moribus, linguaq; non nihil à nostris Britonibus degeneres. Et ibidem paulò inferius: Succedentibus annis in eadem insula Maximus, homo imperio aptus, si non

contra

contra fidem ad tyrannidem anhelasset, quasi ab exercitu impulsus, purpuram induit, statimq́; in Galliam transitum parans, ex prouincia omnem pene militem abrasit. Constantinus etiam quidam non multo post ibidem spe nominis Imperator allectus, quicquid residuum erat militaris roboris exhausit. Sed alter à Theodosio, alter ab Honorio interfecti, rebus humanis ludibrio fuêre. Copiarum, quę illos secutæ ad bellum fuerant pars occisa, pars post fugam ad superiores Britannos concessit. Hæc Maildunensis fusius reliquis scriptoribus narrauit, exorsus à Constantio patre, & Constantino filio Imperatoribus. Quid, quòd & addidit ad Maximi tyrannidem præter communem morem nostrorum scriptorum, Constantini alterius imperij inuasoris facinus, suppliciumq́;? De hac quoque transmigratione, & nomine Armoricæ in Britanniam continentis mutato, Henricus Venantodunensis in sua accuratè scribit historia. Vt interim mittam Aluredi Fibrolegani, Geruasij Durouernensis, Ioannis Anglici, Ranulphi Higedeni Castrensis illustrissima de eadem transmigratione testimonia. Hæc, quæ autoritate uirorum illustrium confirmatus adduxi, si non satis comprobant Armoricam Britanniæ continentis nomen à Britãnorũ insularium commigratione accepisse, & Britannos cõtinentis nullam unquã appellationẽ indidisse nostrę Britãnię, disquirãt per me importuni calũniatores crassiores umbras, quibus gloriã frustra conẽtur Britannici splẽdoris obfuscare. Ego in

terea

terea loci ſtrenuè cauſam meę patrię defendam, et famam eiuſdem modis quibus poſsim omnibus promouebo, augebo, ornabo.

Buſtelli domus. Angl. Buſteleſham. Erat aliquãdo ſedes Templariorum, quorum exiſtimatione decreſcente Mons acutus à Seueria comes collegium Canonicorum Auguſtinianorum ibidęm inſtituit. Ab eo tempore Buſtelli domus conſecratum eſt principibus uiris Montis acuti.

C.

Caleua nobiliſsima ſemper **Atrebatum** ciuitas, de qua et Gręci, et Latini ſcriptores mentionem fecerunt. Ptolemeus hęc ſcribit. Atrebatij, & eorum ciuitas Ναλκοῦα. Sic enim Caleuã, ut mihi uidetur, inuertit Gręcus codex. Sunt qui adfirment hanc urbem eam eſſe, quę nũc Iſidis uadi nomine cenſetur. Sunt et alij qui Caleuam dicant eam fuiſſe urbem, quam in ſolitudinem redactam uulgus hodie Silceſtre uocat, quod à Pontibus, alias Rheadingo plus minus ſeptem paſſuum millibus diſtat, & tribus à Baſingo. Sunt porró qui Guldęfordę Caleuam quęrant. Sed has coniecturas non magni facio. Puto certè Silceſtre eam antiquitus fuiſſe urbem, quam Henricus Huntẽdunenſis libr. quarto hiſtorię ſuę dicit á Britannis antiquitus Cair Segent fuiſſe appellatã. Sita autem eſt in ipſo limine Auonię littoralis non in ripa Tameſina, ut habet Huntendunenſis, ni ſit corruptum exemplar. Erat & urbs altera Segontiũ nomine, quam Cairaruon noſtra ætas uulgò appellat, quòd è regione Monę, quæ nunc Angleſega dicitur, ſita ſit, Mea plane opinio ſemper fuit, atq̃

adeò

adeò nūc eſt, Caleuā eam fuiſſe urbē, quę nunc Vva lengaforde dicitur. Facilis lapſus erat mutare V. geminatum in G. & rurſus G. in C. N. autem litera cum inuertitur fit V. Ita ex vvalena orta eſt corrupta Caleua. Quanquā et Antoninus Gallenę meminit. Facies, ſitus, antiquitas, ſpatium, magnificentia denique arguunt Vvalengaford olim urbem fuiſſe clariſſimi nominis. De uallo, foſſa profunda, et arce penè inexpugnabili, nihil dicam. Dani, deuicta hac urbe, cuſtodiam, et pręſidium arci magnum impoſuerunt. Bona pars murorum urbis Danicis procellis cecidit, nec ab eo tempore inſtaurata. Ab aduentu Nortomannorum Brientius urbem, & caſtrum poſſidebat, quem Gulielmus à Maildulphi curia in tertio Nouellæ hiſtorię libro Limitaneū, id eſt Marchionē Vvalengafordę appellat. Comes etiam Deuanus, ſiue Caſtrenſis eandem, niſi me fallit memoria, ſub ditione tenuit. Matildis filia Henrici primi ab Iſidis uado clam fugiēs Stephanum tyrannū, hîc ſe occuluit. Comites Corinię urbem, et caſtrum poſſidebant. Inter quos effloruit Richardus ſemper Auguſtus rex Romanorum, filius autem Ioannis regis Angl. & frater Henrici tertij, cuius opera caſtrum inſigniter reparatum eſt, ut refert Matthæus Pariſius. Fuit Vvalengaforde oppidum percelebrè uel ipſo Eadueardi tertij imperio: quo tempore ingens peſtis per duodecim urbis parœcias immiſericorditer graſſata eſt, et tātum nō deſolatā reddidit. Cupiebat ueterem Richardus ſecundus loco reſtituere dignitatem, datis diplomatibus, & ueſtigalibus diminutis. Votum tam honeſtum ſuos non ha-

E. buit

buit successus. Ad illo decreuit quotidie urbis gloria, et, à constructione pontis Abbādunici & Durocastrensis, uiatoribus ab antiqua semita declinantibus, tantum non concidit.

Castrum puellarum, uulgo Eidenburge, regia Scottorum sedes, de quo multa Hector Boethius in sua refert historia. Hęc urbs aliquoties ab Anglis uim passa est, & nuper igne fœdè deflorata, uictore Anglo, tota penè concidit.

Cerui insula. Anglicè Ceortesege, uulgò Chersey in ipsis penè Regnorum finibus sita est. Ego aliquādo legi Erchēualdum filium fuisse Offe regis Ostroāglorū, natumq́ Stallēuorti apud Lindisios. Sororem habuit Ethelburgam uirginem pudicissimam. Fuit hic episcopus Londinēsis, & duo erexit cœnobia, de quibus Beda in ecclesiastica historia mentionē facit. Fritheuoldus, teste Mariano Scotto, & Gulielmo à Maildulphi curia, subregulus beneficio Vvolpheri Regis Merciorum Erchēualdi adiutor fuit in constructione Ceortesegani cœnobij. Ethelburga uirgo Berechingi uirginibus uelatis prefuit.

Chausega, uulgo Cheausey. Erat hîc antiquitus nobile monasterium, sed concidit ea calamitate, qua Dani totam latè Atrebatum prouinciā deuastabant. Instaurata tamen posteà pars aliqua pristinę dignitatis Cheauseganę, habuitq́, ut ego colligo, Canonicos, quos prębendarios appellant. Tabulę donationum in Rheadingensi monasterio Rogeri Decani Cheausegani mentionem faciunt. Illud liquidò constat Henricum Belloclericum Angliæ regem prædijs

diis Fani Leonis, id est Leonminster, & Cheausegę nouum monasterium suum, quod magnificentissimè Rheadingi erexerat, dotasse, misertum, ut referunt, neglectæ in illis locis religionis. A quo tempore seruiebat Cheausega Rheadingo. Nunc uillula est non alio certè clara nomine, quàm quòd Domino fructus uberes reddat.

Cheua uulgò kevv. Villa elegans. Aedes autē non multis ab hinc annis constructę tempore Henrici septimi à quodam pœnuarij, ut ego audiui, præfecto.

Claudia. Britannicè Cairglo. Angl. Glocester. Claudiæ nomen celebrauit Gul. à Maildulphi curia cum dedicaret illustre opus historiæ suę de Angl. regibus Roberto Claudiano notho Henrici primi, at precipuè in libro de Pōtificibus Anglicis tertio. Nennius Britannus Claudię meminit: sed adfirmat ab alio quam Claudio Cęsare urbem nomen accepisse. Annales Britannorum referunt olim sedē hîc fuisse episcopalē, antistitemq́ habuisse Eldadum. Adornauerunt hanc urbem claris ædificijs reges multi. Præcipuè Osricus subregulus Comes Claudianę prouincię, & regibus Merciorū sanguine coniunctus, maximè Etheldredo, cui & familiaris, ut ex Chronicis Claudiani monasterij liquidò apparet. Fuit hic Osricus postea Rex Transhabrinorum Sed Danica tempestas cœnobium Osrici fœdè tractauit, uirginesq́ Deo sacras fugauit. Sunt qui scribant hoc factum flagrante bello ciuili inter Egbertum Regem Visisaxonum, & Mercios. Successēre in uirginum locum Canonici. Tandem expul-

 sis

ſis illis, inducti per Canutum regem, conſultore V volſteno epiſcopo V igornienſi, monachi. Sed de Claudia fuſius in libris de Ciuili hiſtoria, ſiue de antiquitate Britannica dicemus.

Ciſsa inter Saxones nobilis pater Inæ regis V iſiſaxonum, & erector Abbandunenſis cœnobij.

Couæ, duæ arces munitiſsimæ à loco in quo ſitæ ſunt ſic dictæ. V na orientis, altera occidentis titulo elucet. Stant autem in ipſis Neoportus faucibus, quà aditus in V ectam inſulam. Eſt in hoc æſtu caſtrum antiquum à Britannis Cairbro dictum. Cair enim Britannicè caſtrum, aut urbem muris cinctam. Bro autē æſtū maris ſignificat. V nde & Penbro id eſt caput ęſtuarij, urbs notiſſima Demetarū, quę nūc Penbroc. Syluester Giraldus in Itinerario ſuo Penbro interpretatur caput maritimum. Huius caſtri ius omne ab aduentu Nortomannorum erat penes Rigidios, ſic enim interpretor Redde Gallicum nomen, & Reddeur eſt rigiditas. Aptius eſt proprium nomen in ius quàm in us terminare, alioqui dixiſſē Rigidus. Inter Rigidios, quos uulgus ſcriptorum Reduerios, & Riparios corruptè appellat, Richardus Henrici. 2. conſobrinus connumeratur. At alter pręnomine Balduinus in primis illuſtris fuit, quem V ectæ comitem fuiſſe teſtantur multi rerum Anglicarum ſcriptores. Hunc ego eſſe puto Balduinum de Betona, ſic forſitan à natali ſolo dictum, Comitē V ectę, qui beneficio Richardi Regis in uxorem duxit filiam, & hęredem Gulielmi Comitis Albæmarlæ, ac Holdeirneſſię: quo titulo multum ei acceſſiſset ad dignitatis cumulum, ſi prolem de ea ſuſcepiſ

ſet

set. Duxerat ante Balduinus Vectanus in uxorem Ioannam filiam, & heredem Gulielmi Vernonij Comitis Deuoniæ: quo coniugio auctus est altero Comitis honore. Mortuo Balduino, eius uxor filia Gulielmi Grossi Comitis Albemarlæ secundò nupsit Magnouillano, uulgò Mãdeuille. Tertiò eriam nupsit Gul. de Fortibus, qui Skippoduni castellũ à Gul. Grosso socero suo magnificè inceptum, magnificẽtius absoluebat. Ditio Albemarlę, Vectæ, et Deuoniæ ad hos Fortios peruenit, & honos uterqꝫ in Isabella Fortia cessauit. Rex Eadueardus, si rectè memini, tertius precibus, et precio ita per interpretes cũ Isabella egit, ut hęc uiuens ius omne suũ de Vecta insula illi perpetuó remitteret. Hoc pacto Vecta peruenit in possessionem Principis.

Curia. Saxonicè Byri. Sic enim uocant breuitatis studio, Alias appellatur lingua uernacula sainct Eadmundes byri, id est Fani Eadmundi curia. Habebat hoc oppidum antiquius nomẽ. Dicebatur enim Latinè Bedericia, Saxonicè Bederichesvvorth. At postquam reliquiæ Eadmundi regis Ostroanglorũ à Danis interfecti Aquilæduni, uulgò Hoxton, sed corruptè pro Eglesdune, 33. annis quieuissent, translatæ sunt Bedericiam consensu Ostroanglorum, tãquam ad locum celebriorem. Fama refert nomen Eadmundi multis ibi inclaruisse miraculis. Anno autem D. 925. et secundo Ethelstani regis collegiũ sacerdotũ Bedericię institutũ est, sacrum uidelicet Eadmundo. Nec longo post tempore Canonici Prębendarij ibidem instituti, ac oppidum Eadmundi titulo nominatum. At Canutus Danus Anglorum

 impe

imperio potitus consilio Ailvvini episcopi Vlmē-tensis, alias Helmeham, Canicos expulit, ac mona-chos substituit. Deuenerat ante hæc tempora Be-dericia oppidum in usum Canonicorum liberalita-te Eadmundi regis patris Eadgari. Post aduentum Gulielmi Nortomanni in Angliam, Heruæus ædi-tuus Fani Eadmundi oppidum muro cinxit, unde & statim magnificentiora urbi ædificia addita. Quid ego hîc pluribus collaudo Curiam uerbis? Vnum hoc tantum addam, solem non uidere ur-bem situ elegantiorem: Sic molli delicata pendet in cliuo, & riuulus ad orientē defluit, aut cœnobiū illustrius, siue quis dotationem, seu amplitudinē, aut magnificentiam incomparabilem æquis rationi-bus expendat. Diceres planè cœnobium urbem es-se: tot portæ, partim etiam æreæ, tot turres, et tem-plum, quo nullum magnificentius, cui & alia tria egregio opere nitentia uno, & eodem cœmeterio sita subseruiunt. Amniculus, de quo superius, me-dijs monasterij septis illabitur, duplici ponte arcua-ti operis peruius.

D.

Dela Saxonicè, ut ego arbitor Dale. Locus est in littore Cātiano inter Dorin, & Rutupinū urbes Ro manis cognitissimas, ubi solū humile, & subsidens descendentibus è nauibus facilem in insulam adi-tum præbet: Fama publica est in promontorio Cantiano Iulium Cæsarem à portus Durensis adi-tu prohibitum, hîc in terram loco oportuno des-cendisse unà cum copijs suis, & castra in spatio-sa illa planitie, cui nunc nomen Barendunia, po-suisse

ſuiſſe. Neq; his diſſimilia referunt chronica quæ ego aliquando legi de rebus Dori geſtis.

Deiri gens notiſsima rerum Saxonicarum ſcriptoribus, quorum leuiter meminit Samuel homo Britannus, Beda autem fuſe .14. cap. 2. libri Anglicæ hiſtoriæ, & alibi. Incolebant latam regionem ab Abri flu. ripis ad ripas Tyſsę. Bernicij uerò de quibus & Beda etiam cap. præcedenti ſcribit, ſedes habuerunt à Tyſſa ad Tueſim flu. & ultrà Vtraque gens principio imperij Saxonum in Britannia ſuum Regem retinuit. At temporum interuallo utrunq; regnum in unum coaluit. Deiros crediderim à ferarum ſyluis ubi uitam ducebant appellatos. Θὴρ Græcum eſt, fera Latinum, unde Saxones damas, & ceruos Deire patrio appellabant uocabulo, hac tamen ſcribendi lege, ut Θ Græcũ in D. uerterēt, tranſfixa prima literæ parte uirgula, quam & Thorn ſua nominabant lingua, quòd uirgula ſpinulæ exhiberet ſpeciem. Beda ſyluę Deirorum libro quinto hiſtorię ſuę capit. 2. his uerbis meminit: Berthunus abbas monaſterij, quod uocatur Derevvald, id eſt Deirorum ſylua. Hactenus Beda. Hic locus hodie celeberrimus eſt, & à fibris aquaticis illis Fibrilega Latina compoſitione appellari poteſt, quanquam indoctũ uulgus oppidũ Beuerley uocat, clarum uidelicet Ioannis olim archiepiſcopi Iſurouicani, ſiue Eboracenſis conſuetudine, ſed clarius Ethelſtani regis de Scottis triumphis, ac liberalitate, quam vel hodie deprædidicant. Illud non eſt ſilentio prætereundum, quòd ea Deiriæ pars, quę ſubſidet, & Hullo flu. ab oſtijs

re-

refluі Abri, alias Humbri, tanquam extrema meta discluditur, uulgò Holdernesse uocatur, quod Latine sic redditur, cauæ Deirię peninsula. Terra enim ibi se extendit in mare, id quod cum fit Cherronesus dicitur. Non tamen ita se extendit, ut propriè Cherronesus dici possit. Libellus qui inscribitur, at incerto autore, de antiquitate Deirorum, hęc refert: Caua Deira respectu altioris inter mare, & Humbrum, Et quia extēditur instar nasi, additur hęc syllaba Nese, & dicitur uulgo Holdernes. Mihi quidem non arridet hic nasus. Sequar igitur priorem interpretationem. Quę ueró sequuntur ad hunc modum in eodē libello aliquantò lucidiora sunt. Deirvvalde locus nemorosus, id est sylua Deirorum. Hęc posteà Beuerlac, quasi locus, uel lacus castorum dictus à castoribus, quibus Hulla aqua uicina abundabat. Hactenus antiquitatum scriptor. At ego ut castores, et locum facilè admitto, ita lacum reijcio, & amplector priorem Fibrilegę cōcinnationem: nisi quis Fibrolegam Gręcam compositionem prętulerit. Saxones scribebant Beuerlege. Recentiores in huiusmodi terminationibus commutauerunt plerunque lege in, ley. Hoc loco, principiò monasteriū erat uirorū, & uirginū egregiè à regibus donatū, sed bellis Danicis cōflagrauit. Eathelstenus postea Scottorū debellator collegium Canonicorum ibidem instituit, & liberalitate ampla institutum insigniuit, asyli immunitate addita.

Derentus flu. Angl. Derente. corruptè, duabus literis medijs sublatis, Derte. Coniectura est quorundam & probabili hunc flu. olim appellatum fuisse

Do-

Dorguin, alias Dorguẽt Britãnico uocabulo, quod Latinè aquam lucidam, & perspicuam significat. Facilis mihi quidem uidetur lapsus à Dorvvente in Derente. Oritur hic flu. Titesegę, quę Regnorum in finibus sita est uilla. Spectabilis autem est Craij, & Derenti confluentia in ipso Derenti uado. Origo Craij cernitur Dorpenduni uulgò Orpington: quod nomen Britannicum Aquę caput montanę Latinè exprimit, quasi ipsos fontes, et originem flu. significans. Loca non obscura alluit, & tandem Derenti uadũ uicũcelebrẽ attingens, Derenti petit alueum, quo loco uiatoribus penè peruius est. Nuꝑ mœstus cœnobium uirginũ Doruenta cingebat, opus Eaduuardi à Gulielmo Magno regis Anglię eius appellationis tertij. Nunc lętissimus palatiolum Henrici octaui regis, opus undecunq; splendidum, admiratur, amat, colit. Paulo inferius Doruenta pleno alueo Tamesim fluuiorum regem ęstum marinum patientem ingreditur.

Deua. Britan, Cair leon ar dour Devv. id est castrum Legionis super Deuam flu. Ar Devv à Britannis consultè additum, ut flu. titulo distinguerent à Cair leon arvvisk e, quam urbem Romani Iscam appellabãt. & Iscelegiam. Antoninus scriptor Latinus hãc urbem Deuam à flu. appellat. Beda. 2. cap. 2. libr. historię Anglicanę urbẽ Cairlegion appellat, secutus Britannos. At saxones aliud indidêre nomen, uidelicet Legecester à legionum castro, ut apparet ex Rogeri Houedeni historia. Admiror interim quę autoritas eo deduxerit Gulielmũ à Maildulphi curia, ut libro de episcopis Angli. 4. scriberet Legio-

F. num

num urbem inde dictam, quod emeriti milites Iulianarum legionũ illic consederint. Ego uerò palàm pronuncio nec legiones Iulij, nec ipsum Iulium eò peruenisse. De Deua flu. fusius hîc scriberem, nisi nuper in libello, cui titulus Genethliacõ in gratiam Eadueardi Principis ędito accuratè pinxissem Teggum lacũ, Penliniq; ornamentum magnum, à quo defluit, ac præterea cursum illius omnem ad ipsa usque ostia. De antiquitate, & magnificentia huius urbis scripsêre quidem multi, at fusissimè Ranulphus Hygedenus, & Henricus Bradeshauus monachi Castrenses: ille in historia, cui titulus Polychronicon: hic in uita D. Vverburgæ uirginis. Sentijt magnam hęc ciuitas cladem tyrannide Ethelfredi Nortabrinorum Regis, at maiorem longè persecutione Danica, qua tantum non funditus concidit. Ethelfleda filia Ealfridi Magni, et coniunx Ethelredi Comitis Merciorum, quam Henricus Huntendunensis eleganti carmine uel ad sydera tollit, urbẽ & reparauit, & exauxit. Leofricus Merciorum Comes uir tum nobilissimus, tum optimus Deuq; gloriam insigniter promouebat. Idem fecit & Lupus Comes gẽte Nortomannus. Tandẽ Petrus quidam coronidem magnificentię addidit eó transferens Lichefelda sedem episcopatus, Gulielmo Magno Anglis imperante.

Doris, siue Durus urbs fama celeberrima in ipso promontorio Cantiano, quam nostra ętas Douer appellat, unde ad Morinos transitus, at, ut ego conijcio, nõ breuissimus. Est autem breuissimus, ut rerũ nauticarum peritissimi pronũciant, ab Hithino portu

tu, qui uulgô Hiue, ad Gessoriacum urbem Morinorum, nunc Bononiam, quamuis alij aliter somnient, indubiè dictam. Sed nec interim Bononię nomē recens admodum. Ammianus Marcellinus, qui Cęsarum res gestas scripsit, huius meminit, sed Bonnam, ni codex mendosus, subinde appellauit. Doris originem traxit ab ὕδωρ Græco uocabulo. Britanni etenim, detruncata ypsilon litera, aquam sua lingua Dor, subinde et Doure, auctis duabus literulis, uocabant. Neque aliud quicquam est Douer, si R. suo loco reponas. At an fluuiolus qui urbem allambit, Dori, siue Duri nomen antiquitus retinuerit, non temerè affirmo. Illud adfirmare possum, bonam partem urbiū Cantij à Dour Britannico uocabulo nomenclaturam accepisse. Sunt argumento, & quidem manifesto, Durobreuū, quod nunc Hrofecester, Durouernum uulgò Cantevvarebyri, id est Cantiorum curia, & Doris urbs quæ modo Douer dicitur. Tradunt annales Dorensis cœnobij Aruiragum Britannorum Regē arcem penè inexpugnabilem prope urbē in montis crepidine posuisse. De hoc rege sic scribit Iuuenalis poëta satyra quinta, dum Neroni fœdè adulatur.

Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus.

Erat tunc temporis Dori portus nauibus percommodus instar lunæ, cornibus in orbem pene concretis. Sed tempus edax rerum, procellæ, uenti denique fluctuum refluorum uiolentia, ita utrinque ueteris portus cornua concusserunt, ut ablatis illis apertum littus uel urbis mœnia attingat. Hinc fit

ut ingens calculorum uis ęstus impulsu aggeratur. Incredibile quidem dictu, quantum thesauri, exhausetit Henricus Octauus Rex potentissimus, dū studet stationem, & portum cōmodum clasʃi suæ hîc constituere. Si quis uerò nūc contenderet portū hîc olim nō fuisse, Antonini Itinerariū nō cōtēnēdū illi obijcerem. Illic enim portus Dubris, nomine tamen corrupto, meminit. Nec interim Rutupinū aut Limenicū portum silentio obscurauit. Vnde colligo hos tantū treis portus apud Cantios antiquitus fuisse celebreis. Referunt & idē annales Lucium regem Britannorū Christianū, ecclesiā Seruatori suo in Durensi Castro cōsecrasse. Eadbaldus Cantiorū Princeps Ethelberti Magni filius, cōsilio Laurentij archiepiscopi Durouernensis, Canonicorū in eodē castro collegiū instituit, quos postea Vitredus Rex Cantiorū aliò transtulit, uidelicet in uicinā urbem, Fano Martini magnifico opere in eos usus exstructo, quod uel hodie desolatum insignē præ se fert, uel foro medio, antiquitatem. Sed manum de tabula. Alibi de his rebus fusius dicemus.

Dorobreuū, alias Durobreuum, cuius mētio est semel, atque iterum apud Antoninū, urbs sita est in ripa Vagę fluminis, qui modò Medevvege dicitur, media penè uia, qua itur à Londino Dorouernum. Saxones hāc postea à Hrof, uiro quodam primario, et urbis Domino, Hrofcester appellabant. Huius quoque appellationis Beda. cap. 3. libri. 3. historiæ Anglicæ meminit. Nomen etiam Hrofi adhuc uiuit in quadam Cantiorum familia. Paulinus episcopus Durobreuensis fuit, & secundus, si rectè computo

puto

puto, Ithamarus, cuius cum literas, tum uitam collaudat Beda. 13 cap. 3. libri historię suæ. Multas hęc pertulit urbs calamitates, et belli, et incēdíj. Ethelredus Rex Anglię infensus Cātíjs, urbē uaríjs adflixit modis, et Canonicos Fani Andreæ fugauit, qui tamē posteà suo iuri restituti sunt. Gundulphus Cadomēsis, episcopus Rofensis Canonicos expulit, ac monachos monachus induxit, ut apparet ex Eadmeri historia. Lugebat longo tēpore Rofa pōte aut rupto, aut nō confecto. Robertus Collinus, qui uulgo Knolles Gallomastix ille, miseratus urbis solicitudinē, magnis ausis uiolentissimū Vagæ fluminis gurgitē uicit, iactis noui pontis fundamentis.

Dorouernū alias Durouernū Ptolemęo Daruenū emporiū totius Cantíj illius, teste Cęsare, humanissimi emporiū longè frequentissimū, & Romanorū aliquādo in Britanniā uenientiū palatiū, à Duro flu. uicino, qui nunc Sturus dicitur, quātū colligere possū, nomē accepit, seruauitq́ inter eruditos. Syluester Gyraldus Meneuēsis hæc refert. 2. Distinctionū libro: Dorobernia à Dour Britānico uocabulo, quod aquā significat, quoniā aquis abundat. Hactenus ille. Sed uulgus posteà urbē Cantevvarbyri, id est Cātiorū curiā, appellauit. Britāni, Romaniq́ hîc tēplū posuerūt Christo Seruatori sacrū, cuius gloria Saxonibus paganis latè Cantium occupantibus defloruit, & posteà, Ethelberto Rege ad Christum, Augustino Romano concionante, conuerso, refloruit. Calamitates non paucas bello Regulorum Angliæ intestino passa est hæc ciuitas. At ea longè maxima fuit, cum Dani, regnante Ethelredo Principe infortunatissimo, urbe capta, omnia ui,

cede, flammis confunderent. Osbernus Præcentor Durouernensis in elegantissimo libello de uita Eal phegi archiepiscopi Cantiorum, huius nefandę cladis abunde meminit. Houedenus etiam historiographus hanc tragœdiam tam aperte, & lucide ob oculos lectoris ponit, ut hinc cuiuis pio facile lachrimas excutiat. Lãfrancus Ligur beneficio Gulielmi Magni archiepiscopus urbem Cantiorum, & Fanũ Seruatoris utcunque restituit. At interim pars magna mœnium diruta iacebat. Simon Sudocurianus archiepiscopus homo pius, at impie à seditiosis securi percussus, maximis sumptibus mœnia, quę partim occidentem, partim boream spectant refecit. Cætera huius urbis cum monumenta, tum facta illustria ab eius alumnis scriptoribus fidelissimis, uidelicet Eadmero, & Geruasio, monachis Fani Seruatoris, ac Thoma Spottæo, & Gulielmo Thornęo Fani Augustiniani monachis sunt quærenda.

Dunolmẽsis à Dunolmo urbe nõ obscura deducitur. Nomẽ autẽ loco antiquitus inditũ fuisse puto à Dune, & Holme. Constat enim Dune Britannice montem significare. Holm uerò eminentis loci, interdũ & syluosi, & aquis circũsepti uerticem, aut eminentiam exprimit. Exemplo sunt Holmehurste, id est locus editus syluam ferens. Axholme superioris Lindię insula. Stepeholme, & Flatholme insulæ Abrini maris. Vrbs hæc penè tota fluuio cincta est, quem Ptolemęus primi nominis geographus Vedram appellat. At ætate nostra Verus dictus, olim etiã et Vvirus, & Murus, nisi antiqua Bedæ exemplaria corrupta. Veri flu. ab origine cursum,

& ipsis

& ipsis fontibus accuratè perscribere pręsentis non est instituti. Tantum significabo bicornem esse originem, ex Burna, & Skello amniculis, nec Veri nomen esse cognitum antequam cornua uno confluant alueo: id autem fit plus minus. 20. passuum millibus occidentem uersus ab Achelandia, quò orientem uersus defluit, insignis ibidē Vinduglessi, alias Vandeles, confluentia. Deinde Dunolmū urbē 4. passuū millibus distantē receptis aliquot amnibus allābit, peninsulāq; facit. Postremò decurrēs spatio plus minus. 8. miliariū mare petit eo loco, cui Veri ostiū nomē. Hîc fuit monasteriū Petri quod toties à Beda laudari meruit, unà cū Ceolfrido abbate uiro incōparabili. Origo Dunolmēsis urbis, & episcopatus nō tam antiqua est, quā uulgus eruditorum existimat. Operæprecium igitur erit dignitatem episcopalis sedis ab ouo repetere, et huc recta, sed breui oratione perducere: id quod commodissimè faciā beneficio historiæ ab incerto autore de rebus Dunolmensium tanta cura, & fide scriptæ, ut una illa meritò quidem dici possit thesaurus ingens Transabrinę antiquitatis. Tanta, tam uaria, tamq; recondita in ea rerum memorabilium cognitio. Exemplar uerò commigrauit à Dunia in Cantium. Crediderim certè bonam operis partem à Simeone Dunolmensi Præcentore, uiro suo sęculo eleganter erudito, fuisse scriptam. Huius ego aliquando historiā ab hac diuersam de rebus gestis Anglorum legi, quam & inchoauit cōmodè à morte Bedę perstringens illustria facta & Anglorum, & Danorum, spatio quadringentorum, & uiginti nouem annorum,

ac

ac quatuor mensium: cui et alij uiginti quinque anni appendebant, autore Ioanne Hagustaldensi. Hîc mihi non placet Rogerius Houedenus, uir alioqui laudandus, qui scrinia Simeonis, suppresso eius nomine, strenuè compilauit, & aliena pro suis gloriæ auidulus, supposuit. Sedes episcopalis Northabrinorum, principiò constituta est ab Osualdo rege Christianissimo in quadam insula Lindisfarna nomine, quæ ab ostijs Tuesis, ubi nunc Abreuicũ, urbs bello clarissima, plus minus octo passuum millibus distat, & æstu recedente pedibus aditur. Lindis fluuiolus ex Glini ualle, si rectè memini, ortum habẽs huc properat per Hagredunum castellum, & sabulo, absente æstu, supernatans, è regione insulæ, cui nomen dat, Oceanum petit. Non hîc celabo studiosum lectorem, me aliquando deprehendisse ex ueteri codice bibliothecæ Ventę Simenorum hanc insulam à Britannis Inis Medecaute fuisse dictam, cuius nominis, & Gildã testem citat, alterum, ut uidetur, ab illo, qui publicè circunfertur. Quin et Ponticus Virunnius, qui epitomen Britannicæ historiæ ex Gallofrido Monęmutensi decerpsit, recitat uersiculos ex Gildę Cambreïde, cui & Lilius Gyraldus subscribit. Nostra ętas locum diuerso appellat uocabulo, nempe sacram insulam, Anglicè Halig Eilande, à reliquijs sanctissimorum uirorum ibi quiescentium. Aidanus homo Scottus primus fuit huius loci antistes. Quis facilè crederet quantum prædiorum donatione Principum, huic sedi accreuerit? Ingruentibus longo post tempore Danis piratis, & oram pelagi orientalem immisericorditer deuastan

ſtantibus,non potuit Sacra inſula impias manus efſugere.Spoliata igitur ſolitudinem patiebatur ingentem,de qua Flaccus Albinus, qui & Alcuinus, Eboracenſis,uir illis temporibus longè eruditiſsimus, utpote pręceptor Caroli magni, & academię Pariſiorum inſtaurator,in libro epiſtolarum ſuarum ſemel,atq; iterum, precipuè uerò ad Higebaldum ſcribit.Hac clade coacti ſacræ inſulæ miniſtri, unà cum Eardulpho epiſcopo,ſedem,que iam.141.annis inuiolata floruerat,tandem reliquère,Anno à Chriſto nato.875.Tum uerò uel totum ſeptennium cum reliquijs Cutheberti Lindiſſarnenſis epiſcopi longè ſanctiſsimi in certis diſcurrebant ſedibus:tandemq; Cragum Brigantum,ubi tunc temporis monaſteriolum erat, peruenerunt. Eſt uicus fama notiſsimus ſeptem paſſuũ millibus diſtans à Monachopoli, alias Nouo caſtello,et quinque à Dunolmo,cui nomen à Cono fluuio pręterlabente, & mox in Verũ defluente, inditum eſt.Saxones hanc ſua lingua uocabant Coneceſtre, de qua clariſsima mentio tum apud Simeonem,tum etiam Houedenum ſcriptores rerum geſtarũ illuſtreis.At uulgus, detruncato nunc uocabulo, uico Caſtri nomen impoſuerunt. Hunc locum Eardulphus ſedem ſibi, ſuiſq; conſtituit.Ecce rurſus ingruũt Dani,cum Conocaſtrenſes interuallum quietis nacti, nihil minus expectarent. Fit fuga altera, ſecumq; deferunt chara D. Cutheberti pignora Ripodunum uſque. Sed,pace poſt quatuor menſes reddita,Alduinus epiſcopus cogitabat Conocaſtrum unà cum ſuis repetere.
Inter eundem oraculo admonitus corpus Cuthe-

berti Dunolmum perduxit. Hîc locus, et quidem oportunus est, originem Dunolmi altius repetere. Fiet: sed chronicon Dunolmense pro me loquetur, quod fidem lectori, potius quàm eloquentiam promittit. Quanquam et utrunque: Dunelmum locum quidem natura munitum, sed non facilè habitabilē, inuenit Alduinus epūs. Nam dēsissima undiq; sylua totum occupauerat. Tantum in medio planities erat non grandis, quam arando, & seminando excolere consueuerant: ubi episcopus Alduinus nō paruam posteà ecclesiam erexit, sicut in sequentibus patebit. Præfatus igitur antistes totius populi auxilio, & Vtredi Comitis Northabrini adiutorio, totā extirpans syluam succidit, ipsum locum breui habitabilem fecit. Denique à flu. Coqueda usque ad Teyssam uniuersa populi multitudo tam ad opus, quàm ad construendam posteà ecclesiam prompto animo accessit, et donec pficeretur, deuota insistere non cessauit. Hæc Chronicon Dunolmense, & plura, quæ studio breuitatis omitto. Constituta hîc sedes episcopalis, quę etiamnum floret. Castellum quoq; à Gulielmo notho Anglorū Rege Dunelmi positum, ut incursionum uim episcopus repelleret. Creuit templum, immēsum quantū. Creuit & urbs, iamq; Dunostallo floret episcopo uiro undecunque eruditissimo.

Durotriges gens nota, ut ex Ptolemęo liquet. Nomē autem non multum recedit à uernacula appellatione, qua uel hodie utuntur Angli: uidelicet Dorseteshire menne. O autē in prima dictionis syllaba mutatur purgatę auris iudicio, in V, ut mollius, & ap

& aptius ſonet, id quod inuenio uetuſtiſſimorũ exemplariũ indicio in Dorouerno, & Dorobreuo, de quibus ſuperius memini, factũ. Doro uidetur quiddam hiulcũ, & penè ſtridulũ perſonare. Sed omitto hæc leuia. Durotriges à Duro flu. non incelebri nomen acceperũt. Ipſa quoq; regio quã incolũt Duria dicta ab eodẽ flu. Aſſerius Meneuenſis in ſuis annalibus hæc refert: Et in pago, qui dicitur Britãnicè Durngueir, Saxonicè autem Dornſeta. Hęc obiter. Nũc Duri flu. originẽ, & curſum breuiter explicabo. Oritur Sturoduni è ſex fontibus boream uerſus, quorũ tres cõſpicui ſunt in roborario Sturodunẽſi, ſepto uidelicet ferarũ amœno. Reliqui tres ebullire uidentur, non admodum diſtantes à prioribus, extra ſeptum tamen. Hi fontes inſignia nunc ſunt nobilis Sturoduni. Illud interim notandũ, quòd Saxones plerunque mutabant Dour Britãnicũ in Stour. Id quod tum in hoc fluuij nomine, tũ etiã in eo, qui Durouernũ Cantiorũ alluit factũ: quo loco ſi à plebe rogaueris, quod fluuio nomẽ ſit, Stour, nõ Dour reſpondebunt. Durus à Sturoduno uico curſum decem paſſuũ millibus accelerans, Regiũ pontẽ penetrat. Hinc, ſeſquimiliari ſuperato, Sturodunũ oppidũ, cognomẽto Monaſterij inſigne, aſpicit. Inferius aliquãto Aquęuadẽſem pontẽ, qui uulgo Eiford, alluit. Tum properat Blãcofordã, ubi emporiũ. Deinde & Vindugladiã nobile oppidum, alias Twine burne attingens: hinc pontẽ Iulianũ, hinc Alaunicũ inſignẽ. 12. arcubus gurgite rapido cõcutit. Sexto ulterius lapide, Iuerianũ põtẽ ꝑforat. Poſtremò, confecto duorum milliariorũ curſu, Interamnam, a-

lias Fanum Christi, irrigat, ubi Auonæ flu. iunctus, Oceanum suum petit.

E.

Ealphegus archiepiscopus Durouernensis nobilissima natus ex familia. Iuuenis uitam agebat monasticam Deirosyluæ, alias Deirhuste: quod cœnobium in ipso Sabrinæ margine situm erat, non longè à Theoci curia, uulgò Theokesbyri. Deinde & Baduni, ac Vētę Simenorū episcopi titulo iā insignis. Postremò Durouerni in archiepiscopū cōsecratus est. Ealphegi uitā scripsit Osbernus monachus Durouernensis, uir suo tempore eloquentia ualens incredibili. Ealphegi etiam meminit Gulielmus à Maildulphi curia in opere de uitis episcoporum. Houedenus refert Ealphegum in expugnatione Durouerni á Danis anno. D. 1011. captū fuisse, et paulò post, quia precium nō dederat, ab eisdem crudelissimè trucidatum fuisse. Inter quos Trummius, unus reliquis crudelior, securicula mortiferum uulnus eius capiti inflixit. Funus Londinum ad Fanum Pauli delatum est: deinde Durouernum.

Erchenualdus episcoporum Londinensium ab aduentu D. Augustini ad Saxones numero quartus, filius erat, ut ego didici à scriptore nō ignobili, Offæ regis Ostroanglorum, qui nunc Volcę. Etymon nominis, ut ego coniecturam facio, ab herinaceo, & sylua cōcreuit. Herinaceus Anglicè Erchin. vvalde uerò syluam significat. Vvolde unà tantum mutata literula planities nemoris indiga est: unde & Voldia, campus spatiosissimus Claudianæ prouincię, qui ouium caulis celeberrima, dicta est. De Erchenualdo

ualdo plura in Cerui insula scripsimus.

Ethelredus rex Angliæ filius clarissimi Eadgari, & Ealfrithæ. Hic in baptismate fontem uẽtris pro fluuio fœdauit, teste Gul. à Maildulphi curia libro de uita Dũstani Cant. archiepiscopi secũdo. Vnde diuinabant multi futurum illum uecordem, sordidum, & parum rei pub. utilem. Nec uana fuit diuinatio. Eius etenim socordia regnum Anglorum nobilissimum in Dani potestatem peruenit: Quanquam Eadueardus eius filius illud, post imperium aliquot Danorum, recepit. Scripsêre quidem multi de rebus ab Ethelredo male gestis. Nemo tamen eam partẽ tam fusè tractauit, quàm Houedenus.

F.

Falensis portus, uulgò Falemuthe. Nomẽ sumpsisse uidetur à Fala flu. Nam in eiusmodi uocabulis plerũque in lingua Saxonica, fluminis nomẽ præcedit, ut vveremouth, id est Veri ostia, Tynnemouth. Vvaymouth, Cokermouth. Ego tamen aliquando audiui quendam contendentem nomẽ loco ex multis ostijs fuisse inditum. Vtcunq; sit: constat secundum hunc esse à primo totius Britanniæ portũ. Cambri lubenter primas partes suo Alaunico portui, qui nunc Miluerfordicus dicitur, tribuunt. Collustraui Falensem. Bone Deus quantum ibi fidissimæ stationis, quantum recessuum, quantum diuortiorũ, quãtum cornuum. Rursus quàm quieta, quàm secura sunt illic omnia. Non poterat facilè lusisse natura maiori in portu commoditate. Aditus in portum expertis, & amicis facilis, inimicis planè difficillimus. Sic premunt gemina castella portus fauces, & ostia.

 Inter

Inter utrunque ſtat ingens, & alta rupes Cragus nomine, & ardua medijs in fluctibus minatur hoſti. Si Cragus caſtellum uertice portaret, terrorē, & quidē magnū, in portus oſtijs nauigantibusincuteret. At interim incautis infeſta ſatis, dum cæcis rupibus naufragiū infert. Pennorinū frequens emporium in monte ſitum intra portū duobus, aut amplius ab ipſis oſtijs paſſuū millibus, mercatoribus, & nautis lætum exhibet hoſpitium.

Fluctus amniculus eſt, oriturq; in campis ad boreā Londino urbi uicinis. Vnde nomē inditum domui, quæ cuſtodia noxiorum, & plateę uicinę iuxta, ac portæ, quà itur ad Fanū Pauli: Tantum abeſt, ut à Luddo rege, quē hiſtoria Britānica depredicat, porta nomē ſūpſerit. Nō igitur Luddinā portā à Luddo, ſed à Fluctu, ſiue fluento Fluctuenſem, aut Fluentanam appellabimus.

Fons Brigidę, à Fano Brigidæ uicino nomē deſūpſit. Loci, me puero, fama exigua fuit. Creuit primum hoſpitio Volueſeij, qui in flagrantiſſima apud Principem gratia erat. Tum cœpit Henricus octauus Regū nitela, dirutis plebeię notę ædibus, magnificentiſſimè ibidem ædificare, ac Cæſarem noui palatij hoſpitio accipere.

G.

Germani gens bellicoſa, & rerum cōmutatione uniuerſo orbi nota. Societas mercatorū Germanicorū, quę modo ad Pantheō enitet, tēpore imperij Eadueardi Vindeleſorani prima illuſtris notę incrementa tulit. Fama eſt Theutones, & Germanos cū gratos, tū utiles admodum fuiſſe Eadueardo, cum

bello Gallum hostem antiquũ profligaret, et Iccium portum ui caperet. Princeps memor beneficij tam oportunè collati, uectigal, quod pendere solebant, minuebat. Et deinde societatem immunitate quadam, & libertate donauit, quam illi uel hodie retinent.

Granta Britannicè Cairgrante. Saxonicè Grantecestre, & uocabulo recentiori Grantebrycge, corruptè autem mutata G. in C. & ablata R. litera Cantebrige, & rursus mutata N. in M. & sublata T. Cãbrige. Nennius Britannicæ scriptor historiæ Grantę meminit in catalogo urbium Brirannicarum. Idẽ fecit Henricus Venantodunensis, alias Huntendunensis, in suo de urbibus elencho: Vt interim omittam Aluredi Fibrolegani non contemnendũ in hac parte testimonium. Bedas 17 capite 4 libri historiæ Anglosaxonum: quo loco de Sexburga Etheldridę sorore, olim regina Cantiorum, at tunc Præside Anguillariani, siue Eligensis monasterij, loquitur, talia cõmemorat: Iussitq; quosdã è fratribus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere possent. Qui ascensa naui, ipsa enim Elig regio undique aquis, ac paludibus est circũdata, neque lapides maiores habet, uenerunt ad ciuitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorũ Grantecester uocatur, et mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellũ de marmore albo pulcherrimè factũ, operculo quoque similis lapidis aptissimè tectum. Hactenus Bedas. Felix antiquæ scriptor memoriæ in libro de uita D. Guthelaci Crulandensis anachoretæ, quem Ealfvvaldo regi orientalium Anglorũ

à Reod-

à Reodualdo octauo, ab Vffa decimo, consecrauit, Grontę his uerbis mentionem facit: Est in mediterraneorum Anglorum Britannię partibus immensę magnitudinis palus, quę à Grontę fluminis ripis incipiens, haud procul à castello, quod dicunt nomine Grontę, nunc carectis, interdum nigris fusci uaporis laticibus, nec non insularum nemoribus interuenientibus, & flexuosis riparum anfractibus, ab austro in aquilonem mari tenus longissimo tractu protenditur. Hæc Felix. Abbo Floriacensis in uita Eadmundi martyris non dissimilia in descriptione regionis Giruiorum narrat. Gulielmus Rameseganus monachus Crulandensis, poëta tam barbaro sęculo clarus, de Gronta sic scribit in uita D. Guthelaci.

Est apud Angligenas à Granta flumine longo
Orbe per anfractus stagnosos, & fluuialeis
Circumfusa palus, orientalisq; propinqua
Littoribus pelagi: sese distendit ab austro
In longum uersus aquilonem, gurgite tetro
Morbosos pisces uegetans, & arundine densa
Verborum strepitus, quasi quędam uerba, susurrãs.

Ex his facilè liquet nomen accepisse Grantanã urbem à Granta flumine: cuius si quis originẽ, & cursum cognoscere cupit, quę sequuntur attentè perlegat. Fontes habet è lacu Neoportuensi, qui Neoportui oppidulo Ostrosaxonum, unde nomen accepit, adiacet. Confecto inde duorum milliariũ cursu, relicta longiusculè ad dexterã Vallidena emporio celebri, uiculũ, & cœnobiũ eiusdẽ nominis, olim sepulchrũ Magnouillanorum, & Bohunorum Comitum Ostrosaxonum, pręterlabitur. Hinc ad quartum

tum lapidem, Hichelendunum, nuper uirginibus sacrum, alluit. Tum uerò, confecto aliquot milliũ passuum defluxu, Baberensem dextrorsum in se recipit amnem, ac non longo post interuallo sinistrorsum Barendunensem. Mox uicinus antiquæ Grãtę, Burnam fluuiolum descendentem à ruinis castri sui nominis, olim sedis Picotiorum Vicariorum Grantanię Comitum, & Piperellorum, ulnis suis amplectitur. Ab antiqua Granta, iam uilla rustica, ad Grantanum pontem, oppidum nundinarum frequentia, & academię celebritate cognitissimum, pergit. Postremò Castrodunũ uillam fama clarã alluit gurgite nauiculifero, ac mox recepto Duro, alias Sturo amniculo, ad cuius pontem nundinæ totius Britannię celeberrimę, Isidem quindecim passuum millibus, ut sunt aquarum męandri, distantem petit. Percognito iam Grantę fluminis cursu, non erit erudito iniucundum lectori cognoscere etiam, quæ fata ueteris, & incrementa nouæ Grantę fuerint: utque academia, quę ibi longè florentissima est, exordiũ sumpserit. Subseruiam igitur, sed compendio, studiosorum uotis. Granta antiqua quidem illa concussa bellis Saxonicis, & ciuibus uel fugatis, uel interfectis indies magis, magisq́ ad ruinam inclinabat: id quod uel ex decimo septimo cap. libri quarti historiæ Bedæ apparet, nam desolatam suo fuisse tempore scribit. Noua autem quę nunc Grantanus pons dicitur Saxones conditores habuit. At cuius hoc factũ regis imperio ex historia, quod ego sciã, nulla liquidò cõstat. Constat autẽ Sigebertum regẽ orientalium Anglorum, cuius ditionis et tunc Grã

H. ta fuit

ta fuit, ac Pelicem Burgundionem, episcopum Du
nouicanum nouæ urbi fauisse. Consensus etiā scrip
torum illis attribuit gloriā gymnasij ibidē, auspice
Christo, instituti. Nam antea cautum fuerat Grego-
riano edicto, ne Angli gymnasia celebrarēt propter
Arrianam, & Pelagianam heresim, ac quosdam Bri-
tannorum errores. Habebant tamen in monasterijs
celebrioribus scholas. Theodorus, & Adrianus do
cebant Durouerni Cantiorum. Maildulphus Bla-
duni, quod oppidum nunc Maildulphi curia, Angl.
Maildulphesbyri, & ibidē Aldelmus, uir regij gene
ris, prelegebāt. Bosillus, Ostophorus, ac alij in Sinu
phario studiū bonarū promouebāt artiū. Flaccus Al
binus, qui & Alcuinus, Isurouici bonas profiteba-
tur literas. Acca idem prestitit Hagustalduni. Be-
da uerò Girouici, & in Vedræ flu. ostijs, ut alios o-
mittam multos. Beda. 15. cap. 2. libri Anglosaxonicæ
historiæ Sigebertum Regem ab eruditione ita col-
laudat: Sigebert uir per omnia Christianissimus, ac
doctissimus, qui, uiuente ad huc fratre, cum exula-
ret in Gallia, fidei sacramentis imbutus est. Idem e-
tiam. 17. cap. tertij libri eiusdem historiæ hæc refert:
Mox ea, quæ in Gallijs bene disposita uidit, imitari
cupiens, instituit scholam, in qua pueri erudirentur,
iuuante episcopo Felice, quem de Cantia accepe-
rat, eisq; pedagogos, ac magistros iuxta morem Cā
tuariorum prebente. Ex hoc Bedæ loco colligunt
scriptores, Grantanam academiam originem Sige-
berti, cuius nos uitam scripsimus, & Felicis pietate
sumpsisse. Illud planè constat, Grantaniam uniuer-
sam fuisse ditionis regum orientalium Anglorum.
Extat Grantæ Giruiorum in archiuis historiola in-
certi

certi autoris, & fidei longè incertioris. Hinc apparet Gurguntium, nescio quem, regem Britannorum dedisse Cantebro Hispano, qui Athenis studuerat, orientalem Britannię partem, eumq́ postea urbem super Cante flu. construxisse, ac academiam ibidem instituisse, quę a Grantano Comite eius filio nomē sumpsit. Addocet hęc eadē Anaximandrū, & Anaxagorā Gręcos, Grantā uenisse studiorū gratia. Centum sunt ibi prętereà eiusdem farinę fabulę. Profectò nihil legi unquam uanius, sed neq́ stultius, aut stupidius. Missas ergo facio has antiquitatis delicias. Vt nihil unquam certius de originę Grantanę scholę legerim, quàm quod ex Beda, & alijs de Sigeberto rege colligunt: Ita crediderim ab eius prima institutione incremēta cœpisse. Quapropter cū annis ab hinc septem Grantam studiorum meorū parentem reuisissem non ingratus alūnus, hoc epigrāmate urbem antiquitati, & glorię suę restitui.

Olim Granta fuit titulis urbs inclyta multis,
  Vicino á fluuij nomine nomen habens.
Saxones hanc belli deturbauêre procellis.
  Sed noua pro ueteri non procul inde sita est,
Quam Felix monachus Sigberti iussa secutus
  Artibus illustrē reddidit, atque scholis.
Hæc ego perquirens, gentis monumenta Britānę
  Asserui in laudem Granta diserta tuam.

Dani, ut ex Mariano, & Houedeno liquet, ducibus Gothruno, Oscētino, & Anuēdio, Grantam, cū iam in hybernis ibi fuissent, deuastabant, anno quarto imperij Ealfridi regis Visisaxonum. Cladem at recuperauit illam. Ortū est ciuile bellum, & Henricus tertius rex Anglię Anguillariā insulam obsessurus,

 quam

quam Henricus Hastengius unà cum suis ui, ut refert Thomas Vicanius, occupauerat. Grantam cum exercitu uenit, ut chronica testãtur Barnouellensia Fit insultus. Insulani Henricianos repellunt. Rex ipse interea muniebat Grantã fossa, & portis: & muro iam tum, si per tempus licuisset, cinxisset. Gilbertus Claranus, absente Rege, Londinũ occupat. Tũ, relicta Granta, nouę rex prospexit calamitati. Insulani hoc percognito Grantã ueniũt, quam miserè spoliatam incendunt. Quo etiam tempore diplomata antiquissima academię conflagrabant. Quin Grãtę gloriam accuratius, in opusculo, quod de academijs Britannicis sum propediem æditurus, collaudabo.

Greua, uulgò Greuesende, Latinè Prætorius limes. Greue etenim Saxonicè prætorem significat. Vnde Portegreue, Præfectus portus. Burgegreue prætor, uel præfectus oppidi.

Gulielmus Giffardus epũs Ventæ Simenorum, qui nunc Auonij, palatiũ, ut ego accepi, in ripa Tamesis meridiana condidit, ac Canonicis Marianis uicinis suis patronus impendiò bonus fauebat. Hic Thonoduni Murotrigum, alias Taunton, Canonicorum collegium instituit. Denique cum insignis pietatis officium societati, quæ Guauerlegæ coaluerat, præstitisset, obijt, & ibidem sepultus est.

Guinesia, quę multis annis Comitis titulo floruit, prouincię Morinorũ pars nõ minima, Anglũ, ab imperio Eadueardi tertij, Dñm agnouit. Vnde autem nomen traxerit, quãuis certò adfirmare non audeã, adducor tamen cõiectura, uocabulum Guidonis in

sulam

ſulam Latinè ſonare. Mœnia urbis ante multos annos diruta, ſed caſtrum in uſus bellicos integrũ permanſit: cuius & Henricus octauus robur mirificè nuper auxit, & oppidum uallo, foſſaq́ꝫ muniuit.

Gunteri filius, Anglicè Gunterſunne, contractè Gunſunne. Iuuenis cum Turcicis piratis pugnauit, & uicit. Aetate maturus cum Gallis naumachia cõflixit, & ſpolijs potitus, trophæa in nauium coronis uictor poſuit.

H.

Henlega, Henelege, alias Henley, oppidum, & forum celebre Iſiacorũ. Nomen Latinè uerſum, antiquus locus eſt. Ferunt olim pontem arcuati operis eo fuiſſe loco, ubi nunc ligneus, cuius fundamenta, decreſcẽte fluminis gurgite, in æſtate etiamnum uidẽtur. Henlega Molendinarios patronos, et dominos olim agnouit: deinde & Hungrefordos: noſtra autẽ memoria Haſtẽgios Comites Venãtodunẽſes.

Hullus flu. uulgò Hulle, Aeſtum Humbri refluentis uiolentia patitur. Ex tribus oritur fontibus, quorum qui maximus non longè à Drifelda, pago ſexdecim millibus paſſuũ à Regioduno diſtante, ebullit. Eſt equidẽ parua Drifelda ueteri clara monumẽto Ealfridi literatiſſimi regis Northabrinorũ egregiè à Beda laudati. Secundus Oſtroburnæ oritur. Tertius Emmeſuelæ erumpit. Coëunt autẽ tria brachia ad Drifeldã, & uno alueo ferũtur. Tũc Hullus prata Fibrolegæ uicina irrigat. Fibrolegani fluminis cõmoditatem ſentiẽtes, olim, facta foſſa, partim ad ſe deduxerunt. Vnde nauiculas Regiodunũ iam ducunt, & reducunt. Hullus à prædicto loco

festinatione quadam Regiodunum petit, & paulo inferius in Abrinũ æstum pręceps deuoluitur. Hîc ad coronidem aliquid subĳciam. Historia Britannica, quæ uulgò circumfertur, Humbri fluminis meminit. Et fama ex historia nata docet nomen flu. inditum à nescio quo Humbro rege, de quo uates quidam hos uersiculos scripsit.

Dum fugit, obstat ei flumen, submergitur illic,
    Deq; suo tribuit nomine nomen aquæ.

Beda etiam, & chorus omnis Saxonicorum scriptorum Humbri nomen familiare habẽt. Sed ubi interim oritur Humber? Constat Humbrum eum esse æstum, quò Isurus flu. cuius nomen ex Iside, & Vro coalescit, pleno delabitur alueo: quò etiam Dunus, & Terentus confluunt. Humbri planè fictitium nomen est. Sed nec flumen aliquod in ea regione huiusmodi nominis, ut neq; alibi, quod ego sciam in Britannia. Est tamen in postrema syllaba corrupti nominis, uidelicet ber, quod coniecturã non faciat leuem, Aber Britannicum in Humber degenerasse. Ptolomæus ubi recenset nomina fluuiorum Britanniæ, qui se in mare orientale exonerant, Abi flu. meminit. Crediderim certè Abri, non Abi, in antiquis Ptolomæi exemplaribus scriptum: quanquam facilis ille quidẽ lapsus homini extero, & Gręco peregrinæ linguę prorsus ignaro. Saxones fluminũ ostia uulgari hoc uocabulo scilicet Muthe, quod Latinè os significat, denotabãt. Eskemouth. Teignemuth. Derentemuth manifesto sunt exemplo. Britãni etiã ostia fluminum proprio designabãt nomine: in hoc tamen à cõpositione Saxonũ lege quadã sua discre

pantes

pantes, quòd ostiorum appellationem fluuiorum nominibus præponant. Hoc abundè liquet in Aberdaron, in aber Auon, in aber Tiue, atq; id genus alijs multis. Est autem id propriè Aber Britannis, quod Muthe Saxonibus, quod ostia numero multitudinis Latinis, quod στόμα denique Græcis. Cogor igitur, iudicio quodam, ulnis complecti medijs Aber Britannicũ rectè cognitum, receptumq; alibi, & Humbrũ perpetuò repudiare. Excutiãt rẽ exquisitè eruditi, & tandem dubio procul intellexerint Aber genuinum ostijs fluuiorum nomen, in Humber degenerasse. Hoc idẽ etiam, ut ingenuè id dicam, quod sentio, factum puto in Sabrina flumine, cui credula Cambricorum scriptorum simplicitas ab Habrina puella ibidem demersa nomen indidit, ut ex his liquet uersibus.

In fluuium precipitatur Abren.
Nomen Abren fluuio de uirgine, nomẽ eidem
Nomine corrupto deinde Sabrina datur.

Ego neminẽ hîc cogo ut meę subscribat sententiæ. Hoc interim, uotis multis à cãdidis expetiuerim, ut, repertis frugibus, nõ ãplius glãdiũ amore teneãtur

Hundesdena, uulgò Hunsden, ędes inter Catyeuchlanos, qui nunc Hertofordenses, splendidissimæ. Est autem nomen à lingua deriuatum Saxonica. Hunde, Latinè uenaticus canis. Dene, uallis. Locus erat ditionis, si satis memini, Bohunorũ, & Bernerirorum: deinde etiam & Hauuertorum. Turris in ipso ędium aditu sanè spectabilis. Thomas Hauuertus dux Icenorum eius altitudinem suspectam habens, ne ruinam pateretur fastigiorum grauissima pondera

dera detraxit. Turris uerò humilior facta etiamnū decus suum retinet. Postremò Henricus octauus Rex Angl, unicum huius sęculi in architectura lumen, facta cum Iceno permutatione, ueterē structuram expoliuit, & nouam, opus undecunq; conspicuum, addidit.

Hursta à sylua nomen accepit, nec aliunde se iactat, quàm à minaci castello. Ante autē quàm illud caput extulisset, impunè ueniebant piratæ in portū Auonensem, & sinus in eo omneis impunè excutiebant. Peruentum est paucis hinc annis ab hoste uel ad ipsa urbis Auonduni, si dijs placet, mœnia. Is nauem ex controuersia onerariam magnam quidem, & preciosis mercibus refertam, abduxit, inuitis ciuibus.

Non tulit hanc labem magni mens Principis alta.
Quin Hurstam statuit uindicis ipse loco.

Hîc, quoniam in Auonduni mentionē incidimus, lubet candidum lectorem erroris admonere, qui frequentiusculè occurrit in quorundā historijs, qui res gestas Britanniæ scripserunt. Confirmant enim, at nimium temerè, portum, qui Auondunū prospicit, Hammonis olim uocatum fuisse nomine. Tum præterea, ne desit errori ueri species aliqua, ducem nescio quem Hammonem somniāt eo loco pugnauisse, portuiq; appellationem dedisse. Portum Hammonis hîc prorsus repudio, at Auonis facilè admitto: admissurus etiam, ut portus Ammonis aptè significet Sabulouicum, uulgò Sandevviche.

Hurstelega Saxonicè Hurstelege, uulgò Hurley. Recentiores uerterunt lege, quod locum Latinè

significat

ſignificat, in le, & ley. Sonat autem Hurſtelege Latinè ſylueſtrem locum. Erat ditionis Viſimonaſteriensis, unde ueniebant monachi, tanquam ad coloniam, atque hoc quidem factum ab aduentu Nortomannorum. Nam ante Hurſtelegæ leue nomen erat.

Hunfridus filius Henrici Quarti, frater Henrici Quinti, patruus Henrici Sexti regum Angliç, Dux Claudiæ, Comes Penbroci, et Cubicularius præterea Angliæ ſupremus, excoluit tum iuuenis, tum etiã ſenex uirtutem, ut qui maximè. Hinc clarus domi, militiæq́ꝫ, et bonis omnibus gratiſſimus. Amauit præter cætera politas literas, quibus etiam impẽdiò inuigilauit. Vidi ego libellum de rebus aſtronomicis ab eo non infeliciter ſcriptum. Comparauerat etiam ſibi ingentem planè ueterum librorum theſaurum. Mecœnas ille quidem doctorũ omnium, quos illis temporibus, uel Anglia, uel Gallia, uel Italia protulit. Teſtes ſunt libri, quos Ioannes Frumentarius abba Fani Albani, & Capgreuus Auguſtinianus, ut alios Anglos omittam, ei dedicauerunt. Teſtes prætereà exemplaria antiquiſsima quidem illa numero. 129, quæ academiæ ad Iſidis uadum ſitç, inchoata ibidem longè pulcherrimi operis bibliotheca, liberaliter contulit. Id partim præſtitit beneficio bibliothecæ Albanæ, partim amicorum opera libros ad eum ex Gallia, & Italia vſque miſsitantiũ. De baltheo aureo, gemmis exornato, quod academiç dedit, non uacat in præſentia pluribus agere. Fauebat Aretino Italo, idq́ꝫ impenſè, illius cum eloquentiam, tum iudicium acerrimum meritò mag-

I. ni

ni faciens. Quo nomine per epiſtolas pollicitus eſt Aretinus ſe conſecraturum illi libros Ethicorũ Ariſtotelis philoſophorum Principis, quos tum Latinos fecerat: id quod, quãdoquidẽ promiſerat, re cãdidè, pręſtitit. Poſteà captus ſpe maioris prædę emittẽdos curauit Pont. Ro. nomine. Petrus Cãdidus, uir neſcio eloquẽtia, an eruditione ſuperior, non tulit Claudiano illuſtri uiro fucum ab Aretino homuncione factum eſſe. Arrepto igitur calamo Aretinum non ſolum ingratitudinis, uerum etiam perfidiæ quoque arguit. Et ne Hunfridus de literatis tam benè meritus inglorius eſſe uideretur, tranſtulit in Latium Politiæ Platonicæ libros, ac, addita luculenta præfatione, opus undecunque terſum, elegans, ſplendidum Hunfrido ſuo dedicauit. Plura de hoc tam claro Duce dicemus libro tertio de uiris illuſtribus. Hoc enim opus magna diligentia, cura, & labore congeſſimus, atque adeò iam in tomos quatuor digeſſimus, ne Britanniæ noſtræ, fama tot eruditorum, & elegantium ſcriptorum deperiret. Quotus enim quiſque eſt hac noſtra ætate, uel inter eruditos, qui rectè norit quos literarum flores Britanniæ hortus protulerit. Certè ut ingratitudinis notam multi in hac parte eluant, nunquam profectò deſidiæ maculam abſtergent. Hunfridus Curiæ Eadmundi in publico cõuentu, 25. anno regni Henrici ſexti miſerrime interfectus erat eo loco, quo Xenodochium Seruatori ſacrum eſt. Polus Dux Sudouolcarum, homo inuidioſiſſimus, atq; idem ſordidiſſimus, carnificis partes agebat. Is autem adhęrebat lateri Henrici Sexti regis pij, at non perinde rerum humanarum experientis, & Gallo fauens, à quo for

ſitan

ſitan pecunia corruptus erat, ita cum Principe egit, ut impetraret ab eo Andegauiam Gallo reſtituẽdã permutationis nomine, tanquã χρύσεα ἀντὶ χαλκείων Et quo minus hæc permutatio procederet, ſolus Hunfridus obſtitit, miſeratus tum ſimplicitatem ne potis, tum pub. cõmodum. Sudouolcus hoc uidens fretusq́ nobilitate, popularibus ſuis, & fide ſeruorum, erat enim in umbilico ditionis ſuæ, inſidijs cru orem innocentis, patrię hoſtis, fundendum curauit. Legi aliquando Hunfridum cõficto crimine maieſtatis imminutæ appręhenſum fuiſſe à Bellomontano Comite Vicario, ac Equitum Angl. Præfecto, cõiuncto Duce Boccano iniquo facti teſte. Hinc fama refert eũ mœrore perijſſe, in Xenodochio Seruatori ſacro. Refert hæc eadem ſuffocatũ fuiſſe eum ui cul citram plumeam inuoluentium. Ab eo tempore ſen ſim decreuit Anglorum felicitas. Deus ipſe tanti ſceleris tandẽ ultor erat. Peſſima interijt peſſimus Polus morte, detrũcato in littore Dorenſi capite. Poli genus omne concidit. Hũfridi fama, eruditio, fides, gloria etiam florent, perpetuoq́ florebunt.

Hydropolis, uulgò Dorceſtre, urbs ad Tamam flu. ſita. olim quidem Romanis nota, ut liquidò, non modo ex monumentis terra erutis, uerum etiam ex numiſmatibus, apparet. Hîc ſi quis me roget cur urbi Gręcum nomen attribuam, huic ego reſpõdebo non potuiſſe nomen aut aptius, aut ſignificantius, facilè inueniri, quod decorũ uocabuli ad plenũ explicaret. Hydor Græcum bellè exprimit illud contractum Dor Britannicum. Ceſtre ſiue Caſtre à Latina deſcendit origine. Attamẽ Saxones nõ hoc uocabulũ locis tãtũ caſtris munitis, uerũ etiã et ciuita-

 tibus

tibus:quanquam alterum hoc minus proprium attri buebant. Certè, quantum ego ex idiomate Britannorū deprehendo, non habēt uocabulum, quo significanter urbem appellēt, Aliqui dicunt Dinas ciuitatem significare. at rationem nominis nullam reddunt. Alij dicunt Cair urbem esse, cum sit interim et castorum, et locorum omnium saxorum robore circumseptorum communis appellatio, descēdens, ut ego arbitror, ab Hebræo fonte. Alcaire urbs fama apud Egyptios notissima est. Saxones dicunt se habere suum Stede, siue State. At ego hoc nomen locis frequenter non admodum celebribus inditum scio, ut in Polstede. Nevvstede. Hamstede: at ciuitatibus nostris uel rarò, uel nunquam. Πόλισ Grçcum est, idem refert, quod ciuitas, Nihil igitur periculi si Græca Grçcis cohçreant. Certè rectius hoc quàm Latina Græcis miscere, id quod manifestè in Dorcester apparet. Birinus, de quo superius scripsimus, liberalitate Cunegilsi regis Visisaxonum Dorcester tunc opibus, & iustis spatijs ciuitatem florentem in sedem episcopalem accepit.

Longo post tempore, regnante Gulielmo Magno, Remigius episcopus sedem Lindum transtulit, Alexander uerò Lindianus uidens Durocastri desolata esse omnia, collegium Canonicorum Augustinianorum ibi instituit.

I.

Iberi gens fama celeberrima, sic dicti ab Ibero flu. qui apud Cantabros oritur: unde & Iberia, quæ nunc Hispania. Ex Iberis ingens turba commigrauit in insulam quandā occidentis, cui nomen posteà

dedit

dedit. Nostra ętas non Iberiam uocat, sed Hiberniam uocabulo aliquanto recentiori. Poëtę mentionē faciunt & Iuuernæ, & Iernæ, quæ uerba, ut ego interpretor, Hiberniam, de qua nunc tracto, denotāt. Syluester Giraldus, uir suo sęculo inter literatos nō parui precij, scripsit topographiam totius Hibernię, quam, comes Ioannis, posteà regis Angliæ, & uidit, & peragrauit. Ille quidem distinctione operis tertia docet Heberum, nisi corruptè scriptum sit pro Hibero, & Hermionem fratres insulæ imperium inter se diuisisse. Addit pręterea borealem partem cessisse Hebero, australem uerò Hermioni.

Itius portus, alias Iccius, & Icius de quo Cęsar in commentarijs, nunc Calice. De portu ut non dubito, ita facilè non possum adduci ut credā hunc esse locū, quem Latini autores Gessoriacum appellant. Beatus Rhenanus liquidò probat ex antiquissima charta militari Gessoriacum eam esse urbem, quæ nunc Bononia dicitur. Vnde breuissimus est in Britanniam traiectus: Id quod periti rei nauticę adfirmant. Quanquam nuper accepi à Dori ad portum Icium breuissimum esse transitum, quod tamen nō temerè adfirmo. Legi aliquando Anglum quēdam tempore Henrici secundi delatum in Itium portū locum curiosè collustrasse, recedentemq; dixisse, futurum aliquando, ut illinc flagellum enasceretur, quod uel perpetuùm Gallos urgeret. Paulus Aemilius unicum eloquentiæ Romanę nostro sęculo decus, cuius floribus, quantum ad res Gallicas pertinet, Polydorus historiam adornauit suā, scribit septimo historię Gallicę libro Philippum Bononię Co

 mitem

mitem Ictum muniuisse. Eaduceardus à Gulielmo Magno eius appellationis tertius longa obsidione urbem expugnauit, expugnatã auxit, auctam de integro muniuit, & munitum conseruauit. At Henricus Octauus unus instar multorum tantum munitionis, tantum splendidæ structurę, tantum apparatus militaris urbi contulit, ut gloriam Regum omniũ, qui illic dominati sunt, superauerit, & multis quidẽ nominibus.

Isca flu. uulgò Eske. Oritur in Scotia, delabiturq; in æstum Soluathianũ, alias Sulvvath. Vadũ, ad quod nuper pugnatũ est inter Anglos & Scottos, Sandisica appellatur. Perpetuò meminerint Scotti sanguinis sui eo loco effusi, & turbę nobiliũ uirorũ captę.

Isis flu. Britannicè Ise. Saxonicè Ouse. Tres sunt in mediterranea Anglię parte huius appellationis celeberrimi flu. quorũ qui primus Isidis uadũ, uulgò Oxforde, sed corruptè pro Ouseforde. Alter uerò Boccinum nobile oppidum, alias Bukkenham, cui nomẽ à damis masculis inditum, alluit. Tertius coniugio Vri nobilis Isurouicũ, quod & Eboracum alluit. Sunt & alij in Britannia fluuioli eiusdem nominis, quos breuitatis studio in pręsentia omitto, cõtentus tantũ prædictorum originẽ cõpendio quodã repetere. Isis fluuiorũ rex oritur in Cotesuoldia spaciosa admodum Claudianę gentis planitiæ plus minus mille passibus ab oppidulo, cui nomen Tetocuria, alias Tetbyri nec longius à Fossana uia, ut inter alios multos testatur Maildunẽsis quidã monachus, qui Eulogiũ historiarũ scripsit. Scio aliter sẽtire, et scribere Polydorũ uirũ multis nominib9 clarissimũ,

Nam

Nam originē flu. attribuit parti limitaneæ, quà Cotesuoldia Vincelocomū penè attingit. At nihil minus, quàm nominis loci meminit. Noui Pennocum agrum Hailesianæ ditionis, amniculiq; fontem uicinum. Sed ortus Isidis eo planè non est loco. Gaudebant Hailesienses suum agrum nobilem Isidis origine reddere. Ego quidē ingentē numerū scriptorū tractātiū res Britānicas diligenter excussi. Inuentus tandē un9, aut alter obscurę notę scriptor, qui Polydoro in hac parte subscriberet. Vtinā Polydorus tā oculatus fuisset testis in rebus Britannicis, quam interim est tersus, nitidus, elegans. Næ ille tū exegisset opus immortalitate planè dignissimū: modo & eadem opera cognitionem utriusque linguę, uidelicet Britannicæ, & Saxonicę tanquam ad coronidē adiecisset. At ille interim laudandus plurimum, qui domi sedens, & numeroso ueterum autorum de rebus in Britannia gestis scribentium pręsidio destitutus, pręstitit in tanta angustia, quanta potuit alius quisquam maxima. Hęc ego de Polydoro modestè satis, ut arbitror, & candidè retuli, quem interim apertè de me maleloqui, et sentire certò scio, id quod susq; deq; fero. Nec enim quicquam est cur Italum censorem antiquitatis, glorię, maiestatis Britannicę iniquissimum metuam. Dies tandem lumē tenebris afferet, & ueritas erecta suo prenitebit fastigio, etiam si Vrbinas, uel ad rauim usque reclamitet. Sed ad Isidis cursum redeo. Hic flu. paucis à fontibus progressus miliaribus Coui Berchelegani amnem in se recipit. Sic auctus cursum continuat, ac Corinum fluuiolum antiqua fama clarum, à quo Cori-

à quo Coriniũ urbs Dobunorũ prima, alias Churneceſter, corruptè Cirenceſter, corruptius Ciceſtre, dicta eſt. Tum pleno petit alueo Crecoladam, non inſignem olim, ut uulgus indoctum ſomniat, Gręcanicis ſcholis. Inferius paulò allambit Aquędunum, uulgò Aeiton, caſtellum nobiliſsimi Stipiticij, alias Zouche. Deinde etiam & Lechenladam, ac continuo Ioannitium põtem, locum inter prata humilem, & aquarum copia preſſam interſecat. Hinc Rodecotanum pontem, auicularum nidum notiſsimum, penetrat, Nouumq; pontem, ac Inſulam, alias Egneſham, & Eineſham, ab Ealmero Coriniorum Principe olim illuſtratam. Poſtremò diuortium patitur, ac in cornua diuiſus, hac Botelegam, et Hincheſegã, traiectu celebres, petit: illac Deilocum, alias Godeſtovv, rurſus in brachia fractus, quę paulò inferius, facta inſula, coëunt, ambit, & ſui nominis inſulas, ac urbem literarum cognitione ſuper ethera notam inuiſit. Credas data opera ſic in inſulis luſiſſe Iſidem, ut loci cum amœnitate, tum celebritate urbis captus, curſum, alioqui rapidum, ſpectandi gratia, remoraretur, Confluxus autem brachiorum cernitur loco paluſtri non longè admodum ab Iſidis uado diſsito. Quod reliquum eſt defluxus, Cygnus me tacente Iſiacus quęrentibus, ut eſt totus candidus, ac facilis, abundè ac lucidè oſtendit.

Nunc alterius Iſidis decurſum breui oratione perſtringã. Oritur prope Stenum ubi olim uilla Murolegi, deinde Braij, & Sannęi, ac defluit Brachilegã, quondam nobile Auonię mediterraneę oppidum, quod Latinè Filicetum ſonat. Hinc prępete lapſu

Boccinum

Boccinum, uulgò Buckenham, unde & regio uicina Boccinia, peruenit. Nec contentus nomen alicuius fluminis coniugio mutare, Stratofordam Steniscam, Neoportum Paganellicum, ac Budefordam antiquum fama emporium petit, ac omnem citus prouinciã ab eo dictam penetrat, quousque peruentum sit ad Ernulphi curiam, alias Einesbyri, forum non infrequens, quod nunc Fanum Neoti appellatur, situm uerò in ipso limine Venantoduniæ, alias Huntẽduneshire. Deindè iam profundus, & uagus Gumicastrum antiqua nobile fama, & monumentis insigne Romanorum, Venantodunum etiam, à qua urbe, latè circũiacens regio, nomen accepit, ac Slepam, quæ et Fanum Iuonis Persæ, allãbit: hinc dextrum latus Anguillarianæ insulę, alias Elig, auctus Granta flumine: hinc sinistrum Auona tumidus recepto implicat. Tum uerò in cornua diuiditur Fennicolas perlustrans. Denique cornibus fere omnibus ad unum rursus alueum recurrentibus. Linum celebre emporium mercatorum terra, mariq; aduenientium perpetuo beat officio, ac tandem Oceano se committit.

Restat tertij Isidis cursus ab ipsis fontibus ad ostia deducendus. Quare operępręcium erit primum Vri flu. sinuosos męandros describere, ut postea nomine, & alueo iuncti, uterque suis eniteat coloribus. Vrus extima parte Richomontaniæ prouinciolę Brigantum Occidentem uersus oritur. Nomen autem loco, ut quidam prędicant Muscomaria, ut autem alij uolunt Coterinus mons, quorum opinioni ego quoq; accedo. Defluit per ignobileis pontes

Bainum, & Aiscaranum, ac aliquanto inferius Ventolacẽsem pontẽ arcubus insignem alluit, deuiusq; statim Mediolamum olim castellum Radulphi filij Ranulphi relinquens, Vriuallem locum sui nominis uicinum petit, pontemq; Childegramensem. Hinc per Massamensem pontem, Tanfeldam olim Marmioniorum castellum, & Nortobrigum impetu quodam delabitur, Ripodunum in Schelli ripa situm rauco salutans murmure. Tum uerò Vicanum pontem paulo inferius situm penetrat, ac Isuriũ, prȩlato Isidis nomine, uenit. Ptolemeus ubi de Brigantum urbibus loquitur, inter alias Isurij meminit. Antoninus etiam Isuriam Brigantum celebrat in Itinerario suo. Cõcidit autẽ eo tempore, quo Danica uis totam ferè Angliam ferro, & flamma deuastabat. Nunc seges est, & uilla rustica ubi Isurium fuit. Rudera murorum, & numismata Romanorum hîc frequentiusculè ab aratris eruuntur. Nomen loco nũc Aldeburge, quod uetus oppidum significat. Pons Burgẽsis ad Tudeladum amnem celebris cõflictu, quo, teste Gulielmo Pachenduno illustri scriptore, captus est Thomas Comes Mediolanensis, ab Aldeburgo non longè distat. In campis huic admodũ uicinis extãt quatuor Pyramides ex solido saxo, Romanorũ, ut quidam indicant, trophȩa. Stant autẽ ad leuam uiȩ Vetelingianæ, siue ut alibi lego Eathelingianæ, ut nomen à nobilitate sumat, uersus occidentem, quà itur à Burgensi ponte Luguballiam. Hîc unum est, quod me implicat arcto nodo. Nã sunt ex indigenis qui prorsus adfirment Isidem, aliquãto inferius Burgensi ponte, Vrum in se recipere, quod

mihi

mihi quidem nō fit uerisimile, cū antiquitus Isuriū, ut manifestè ex uocabulo colligere licet, utriusque fluminis nomen præferat. Minora uerò flumina maiorū nomina subinde cōcipere, nō tā in Isuro, quàm in Tamesi liquet. At à defluxu flu. per Burgensem pontem longissimo iam tempore Vri nomen, dum plebs breuitati studet, omninò sublatū perijt, & Isis prima dictionis compositæ pars integra mansit: ita tamen ut pro Ise, uulgò Ouse appelletur. At si quis penitius excusserit etymon huius nominis Yorevvike, quod contractè Yorke, intelliget quidem illud nomen ab Isurevvik, retēta prima litera, abiecta uerò secunda, & tertia in o mutata, sumpsisse. Neq; ego tamen interim Eboracum tollo, cuius iam frequens apud ueteres mentio. Suo per me quisque utatur iudicio, ita ut & mihi meum relinquant liberum. Vnum hoc constat Græcos, & Latinos peregrinę linguæ uoces, dum suæ linguæ decoro, & cōpositioni student, prodigiosè corrupisse. Quin nūc quod reliquū est cursus Isidis expediam. A Burgensi ponte defluit Monachodunū, ubi in se recipit Nidum flu. Hinc properat Eboracum reginam Britanniæ aquilonaris urbem, ubi oriētem uersus Fossam amnem Calaterij nemoris alumnum placido accipit alueo. Tum uerò nauiger, & Guerfa flu. dextrorsum auctus, Cauodam nobile archiepiscopi Eboracensis castellū alluit. Deniq; Vrosullo, castello nuper Perciorū tū elegātissimo, tum splendidissimo sinistra longiusculè relicto, Doruenta fluuio superbus comite, ad Abrū, alias Humbrum notū illi, Duno prætereà, & Terēto fluminibus celeberrimis hospitiū petit: unde uia ad Oceanum recta.

Isidis insulæ. Anglicè Ousenege, et Ouseney. Hi mediamnes loci penè inglorij ante aduentū Roberti Oilij Nortomani, cuius ditionis tota Isiacorum prouincia, beneficio Gulielmi Magni, fuit. Ille autē eò, tanquam in secessum amœnissimum, à castello suo uicino frequentiusculè transibat. Erat autem Roberto frater Nigellus nomine, de quo fama nō admodū multa refert. At eius filius Robertus nepos, & heres Roberti primi, qui sine liberis obijt, uir maximi precij erat, cuius uxor Editha Forna fœmina incomparabilis Isidis insulas magni meritò fecit. Contigit aliquando, ut Picarum chorus arborem insidens Editham in insulis spatiantem consono quasi strepitu salutaret, quod cum frequenter, & uni illi fecisset, augurio tacta Radulphum Canonicum Fani Fredisuidæ consulit. Ille magnum in augurio pondus inesse respondet, ac heroinam solicitè rogat, ut templum ibidem Seruatori consecraret. Illa hoc idem à marito petit, & impetrat. Hinc fundamenta cœnobij iacta, quod tandem creuit in immensum. Thomas Vicanius in annalibus suis hoc factum adfirmat anno D. 1129. Sic fama, sic gloria, sic honos insulis partus. Multa debēt igitur Oilijs insulæ Isiacę.

Isiacus possessiuum ab Iside aptissimè deriuatū. quo nomine non ineleganter appellabit aliquis accolam propter Isidis uadum habitantem. Defuit iā longo tempore aptum, elegans, & Latinum genti uocabulum. Fas igitur sit mihi per cādorem, & gratiam eruditorum, eam à bonis literis optimè audientem Isiacos, nomine in hac parte nouo, at interim apto, & significanti posteritati cōmendare.

Isidis

Iſidis uadum Saxonicè Ouſeforde, & Ouſen-ford, corruptè Oxforde. Hic forſitan obgannient ſcioli omnis antiquitatis, & politæ literaturæ ignari me corruptorem eſſe ueteris linguæ Saxonicè, quã illi interim qualis fuerit ignorãt prorſus. Per me uel ad rauim uſque oblatrent canum ſtupidam imitan-tes rabiem, qui Lunam nitidè elucentem, et nihil ta-le curantem, aſſidua inſectantur uociferatione. Nõ equidem ſcribo huiuſmodi tenebrionibus, cõtentus interim paucis, at cãdidis, eruditis, denique iudicio ualentibus placuiſſe. De Iſidis uadi origine, multi multa prædicant: inter que, hiſtoria circũfertur ad-firmans hanc urbem olim ab amœnitate ſitus Bello ſitum dictam fuiſſe. Ioannes Roſſus Verouicanus, accola Guidonici cliui hinc edoctus, hoc idem affir mat. Ciues urbem ſuam quàm illuſtriſſimã reddere cupientes Vortigerium Britannum, conditorem neſcio, an inſtauratorẽ, urbis deprædicãt. At qua id faciant autoritate, luculentam non reddũt rationẽ. Hiſtoria rerum memorabilium, quam academia Iſi-aca religioſè ſeruat, apertè pronunciat ſcholas fama antiquitus inſigneis à Grecolada, quæ rectius Cre-colada, Lechelada, & Lathelada fuiſſe Belloſitum tranſlatas. At quo tempore, quo autore, qua cauſa id factum ſit, ſilentium planè ingens. Secutus eſt & Roſſus Verouicanus, uir maioris longè diligentię, quàm iudicij, hanc qualecunque de ſcholarũ tranſ-latione opinionem. Crecoladenſes accolæ ripæ Iſa-icæ conſeruant neſcio quos uerſiculos obſcuros in Fano Sampſonis, hanc originem aſſerenteis, quorũ niſi me fallit memoria, hic primus eſt.

Postquam Pallas humi furiēs prostrauit Athenas. Reliqui uerò exciderunt mihi, sed dispendio penè nullo. Isiacæ academiæ historia prorsus nullā facit de Ealfrido mentionē. Sunt tamen alij scriptores, & fidei approbatæ, qui institutionem scholarum Isiacarum manifestè illi asscribant. Videtur hoc etiam Asserius Meneuensis tectè suppresso Isidis uadi nomine, significasse. Sed is nec Grçcoladę, nec Lechéladæ, nec Lathelade uocabulorū merè Saxonicorū, ut neque transmigrationis meminit, ne per umbram quidem. Quin ipsa uerba autoris apponam, ubi de educatione filiorum Ealfridi regis Visisaxonū loquitur: Eatheluueardus omnibus iunior, ludis literarijs diuino consilio, & admirabili Regis prudentia, cum omnibus penè totius regionis nobilibus infantibus, ac etiam multis ignobilibus, sub diligenti magistrorum cura traditus est. In qua schola utriusq; linguę libri Latinæ scilicet, ac Saxonicæ assiduè legebantur. Scriptioni quoq; uacabant, ita ut antequam humanis artibus uires haberēt, uenatoriæ scilicet, & cæteris artibus, quę nobilibus conueniunt, in liberalibus artibus studiosi, & ingeniosi uiderentur. Et alibi, ubi de diuisione fortunarum Ealfridi agit, hæc scribit: Tertiam partē scholę, quam ex multis propriæ suę gentis nobilibus pueris, & ignobilibus studiosissimè congregauerat, dedit. Rossus Verouicanus in libello de Academijs affirmat principiò tantū fuisse treis scholas in Isidis uado, quarū prima grāmaticis, secunda philosophis, tertia theologis consecrata est. Haraldus Leuipes Danus Anglię rex infestus tum ciuibus, tum eruditis Isidis ua

dum

dum incolentibus, quòd Danos nobiles fugienteis ad Fani Fredisuidę pyramidē, consilio Eadrici proditoris scelestissimi occidissent, armatū militem eò misit, qui urbem strenuè diriperet, & collegia bonis artibus dedicata confringeret, scholasticis hinc, illinc mœtu fugientibus. Chronica Fani Fredisvvidę referunt Isidis uadū, regnāte Eathelredò, insignem accepisse cladem. Robertus Polenius uir ad bonas literas natus studiorum in Isidis uado resuscitauit, post cladē acceptam, alacritatem, tempore Henrici Belloclerici regis Anglię. Hinc Polenius Romanā urbē petijt, ubi & Cancellarij dignitate functus est. Non possum liquidò pronunciare an Isidis uadum muro fuerit cinctum ante imperiū Gulielmi nothi regis Anglię. Illud constat Robertum Oilium, eius appellationis primum, castrum, quod olim fortissimum fuit, in ripis Isidis uel à fundamentis construxisse, anno à Christo nato 1071: teste Thoma Vicanio fidei optimę scriptore. Nos ista, dum antiquitati studemus, in gratiam Isidis uadi, memorię sacrosanctę consecrauimus. Exhibebimus autē de his fusiora, et lucidiora in libro de origine, & incremēto bonarū in Britānia literarū, & libro de Academijs.

L.

Limenus flu. Britannicè Limene. Refert hoc nomē originē Græcā, quod pleno defluens alueo portum efficiat. Est enim portus, littus, sinus maris Gręcis λιμην. Eadbertus rex Cātiorū Limeni meminit in quadā donatione facta. anno D. 741. Chronica Fani Neoti de Limeno sic loquūtur. Limenus fluuius currit de sylua magna, quę uocatur Andredes-

vvalde

vvalde. Habet autem ea in longitudine ab oriente in occidentem miliatia. 120. & eò amplius, in latitutudine autem triginta. Graius in opere cui titulus Scalechronicon Andredesuualde meminit, & Sigeberti regis Visisaxonum ab upilione ibidem interfecti. Henricus Venātodunensis quarto libro historiæ de regibus Anglorum hęc refert, ubi de Danis, fretus autoritate Mariani, agit: Posteà rediit in Angliā ille magnus exercitus cum omnibus rebus suis ad portum Limene cum 250. nauibus, qui portus est in orientali parte Cantiæ, iuxtà magnum nemus Andredeslege, quod centum & uiginti miliaria in longitudine, triginta in latitudine continet. Egressi uerò construxerunt castrum apud Apletre. Hactenus Venantodunensis. Saxonibus id Apletre est, quod Latinis malus nota arbor. Et quoniam in mentionē Andredesvvaldę, cuius apud Marianum clara est memoria, incidimus, lubet hìc obiter significare Henricum Venantodunensem Andredescastri urbis, ut ait, olim celeberrimæ, at ab Ealla primo rege Sudosaxonum funditus euersę, nō sine honoris prę fatione magna, primo historię suę libro, meminisse. Nomen Limeni nostris prorsus incognitum temporibus. Constat tamen eum fuisse fluuium, quem hodie Rotherum uocant. Oritur autē in Argasio mōte, non procul ab Aquædunensi saltu, alias Vvaterdon, loco Sudosaxonibus notissimo. Vnde labitur uicinum in campum, cui nomen indit, uidelicet Rotherfelde. Hinc Vicanum, alias Hichingham, petit, ac Robertinū pontē. De hoc uico recentiores quidam scribunt de nomine nil dubitātes. At mea cō-

iectura

lectura est Rotheri pontem in Roberti pontem degenerasse. A ponte Rotherino rectà decurrit Bodiamum, olim Dalenrigij, posteà Leuchenoriorũ castellum. Deinde Nouiodunũ pagum, & Oxinegã, ubi traiectus, alluit. Postremò Apletream uasto defertur gurgite, ac mox aperto mari se committit.

Limodomus uulgò Limehouse, cui nomen à re inditum.

Lomithis, id est sinus luteus, siue Lamithis, uulgò Lamehithe, notissimus Tamesinæ ripæ locus, de quo nihil antiquius legi, quàm quòd Canutus Fortis rex Angliæ hîc inter conuiuia, & pocula, ut refert Henricus Venantodunensis libro sexto historiæ suæ, diem obiuerit supremum. In confesso est archiepiscopos à tempore aduentus Nortomannorum in Angliam, hîc sedem habuisse. Balduinus, & Hubertus archiepiscopi nobile fanum Lamithi erexerunt, decreuerantq; Prębendarios, ut uocant, ibidem statuere. Durouernenses monachi hoc ægrè ferentes cum Ro. pont. de Fano diruendo egerunt. Postremò, monachis uictoribus, ruinam locus passus est, & quidem magnam. Palatium archiepiscoporum iam ad senium deuergerat. Ecce pręsto est Ioãnes Moridunus, &, absterso senio omni, florem, ac iuuentutem, renouato, & aucto operi magnificè reddit. Hîc ego iuuenis studio eloquentiæ, et bonarum literarum totus cõflagrans Thomam Houertũ Principis Icenorum filium Latinè loqui industria, qua potui maxima, perdocui.

Luguballia. Britannicè Cairluel. corruptè Cairlile. Hæc urbs ad Vetelingianam uiam sita est, allui

turq; à borea Aquæduno, & à meridie Calodeua flu
minibus non ignotæ famę, quorum confluentia spe
ctabilis paulo inferius urbe. At unde urbi nomē in=
ditū à nullo hactenus discere potui. Coniecturam
interim meam non grauabor publicam facere. Suf=
picor fluuium, qui nunc Aquædon, alias Eidon, o=
lim dictum fuisse Logum, siue Lugum. Ballia à ual=
le V, litera in B. facilè mutata, originem sūpsit. Sunt
& qui scribant uallia, nō ballia. Familiare quidē est
indigenis Aquilonaribus ualles præposito fluminis
nomine appellare, ut Glindale, V veredale, Tiueda
le, Alandale, Rhidale. Sic enim Luguballia Lugi
uallis erit. Nisi quis rectius appellationem ortam
putet à Lough patrio uocabulo, quod lacum, aut
stagnum significat. Abundat enim aquis Lugubal=
liæ situs. Ptolemæus Luguballiæ corrupto nomine
Lucopibiæ meminit, uideturq; eam genti Nouan=
tum attribuere. Meminit etiam huius urbis Antoni
nus in suo Itinerario. Quo tempore Beda floruit in
precio hæc urbs quidem fuit: nam et eius mentio=
nem. 27. cap. libri. 4. historiæ suę facit. In libello quo
que, quē de Cutheberti uita carmine, et prosa scrip
sit, honorificè de Luguballia hęc prędicat: Ecfri=
dus rex ad Luguballiā ciuitatē, quæ à populo An=
glorū corruptè Luel uocatur, uenit ut alloqueretur
reginam, quę ibidem in monasterio suę sororis euē
tum belli expectare disposuit. Postera autē die de=
ducentibus eū ciuibus prodijt, ut uideret mœnia ci=
uitatis, fontēq; in ea miro quodā Romanorū opere
extructum. Hęc ille. Concidit autem Luguballia ca
lamitate Danici belli, et deserta mœrebat totos du=
centos

centos, & eo amplius, annos. Aluredus Fibrolegas nus historiographus suo sęculo clarus scribit hanc urbem instauratam fuisse sexto anno imperij Gulielmi Rufi regis Anglię. Prędicat hoc idem Houedenus. Adijcit Venantodunus, Gulielmum Rufum regem colonos ab austro huc misisse. Nec desunt qui scribant Flandros quosdā diluuio suis sedibus pulsos, ab Anglo, tanquam colonos, huc missos, qui & posteà, ne quid cum Scottis commune haberent, Penbrocum translati sunt ut Rossos rebelleis perdomarent: id quod fecerūt, teste Syluestro Giraldo.

M.

Mauditi castrum, uulgò saincte Mavves. Erat autem Mauditus ex Hibernia ortus, &, ut ferunt, episcopus. Vixit parcè, ac duriter, sanctitatis nomine clarus, non longè à Falensi portu, ubi nunc uilla piscatoria, & fanum illius nomini consecratum. Incolę ostentant in cœmeterio fano adiacenti cathedrā ex solido saxo, qua frequēter sedebat, fōtē'q; superstitione celebrem. Forma castri in ipsis portus faucibus pene orbicularis est, & situ subsidet, ut serpentes ęrei certius irrūpenteis feriant hostes. Trefrius qui structurę castri præfuit, uir ad bonas artes, & humanitatem natus, tum pręterea amicus, & summus quidem meus, à me flagitauit, ut latè quadratis saxis insignia Henrici octaui nūquā satis laudati, & Eaduerdi Principis incōparabilis, ferētibus, paucos opor tunè uersiculos affigerē, quib⁹ altè insculptis posteritas nobile tāti Regis opus meritis extolleret præconijs. Feci quod uoluit. Tali autē amico quicquā pnegare planè religio fuisset. Accipe cādide lector inscriptionū notas. Prima sic habet. Henricus oct.

Rex Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ inuictissimus me posuit presidium rei publicæ, terrorē hostibus

Secunda inscriptio.

Semper honos Henrice tuus, laudesq; manebunt.

Tertia.

Imperio Henrici naues submittite uela.

Quarta.

Gaudeat Eduardo Duce nunc Cornubia felix.

Quinta.

Exprimat Eduardus fama, factisq; parentem.

Hæc nos in Henrici octaui Regis incomparabilis gloriā æternitati consecrauimus.

Mediamnis, uulgò Medemenham monasteriolum Bernardinorum, quod Isiburnam Bedanfordanam, alias Ouseburne, parentem agnoscebat.

Mons acutus, uulgò Montegu, nomen loci apud Gallos celebris: unde & nobilissima eiusdem appellationis apud Anglos familia originem duxit. Richardus Burdegalensis Rex Angliæ gloriam Montis acuti, alioqui claram, clariorem reddidit, Seueriani Comitis titulo adiecto, anno eius imperij. 21.

Mons diues, Gallicè Richemont, urbs famæ cōspicuæ, à qua & regioni, quam possidet nomen. Brigantes olim hîc sedes habuêre, utpote cultores totius Isurię, uulgò Yorkeshir, cuius et hęc pars fuit, ut plurimum montana, at interim quà ualles subsident fœcūda utcūq;, fluuijsq; irrigua, uidelicet Vro, Suala, & Couero. Gulielmus nothus rex Angliæ, dū Eboracum ciuitatem eius imperio non audientem obsidet, Alanum nepotem suum Comitem Britanniæ cōtinentis, Matilde regina exorante, huiusmodi il-

di illuſtrauit donatione: Ego Gulielmus cognomine Baſtardus rex Anglię do, & concedo tibi nepoti meo Alano Britanniæ Comiti, & hæredibus tuis in perpetuum omneis uillas, & terras, quæ nuper fuerunt Comitis Eadvvini in Eboraſhira, cum feodis militum, & aliјs libertatibus, & conſuetudinibus, ita liberè, & honorificè, ſicut idem Eadvvinus ea tenuit. Data in obſidione corã ciuitate Eboraci. Capta, ſpoliata, & incenſa urbe Brigantum domina, ac gente in poteſtatẽ Gulielmi redacta, Alanus uir maximi animi ſtudens prouinciã acceptã ſolidè ſibi conſeruare, caſtrum, iuxta Gillingham uillam ſuam, fortiſſimum extruxit, quo ſe muniret contra impetus nõ modo Anglorum fortunis ſpoliatorum, uerum etiã inſultus Danorum. Operi autem abſoluto Richemontis nomen quodam conſilio inditum eſt, uel à loci magnificentia, uel á caſtro Britanniæ cõtinentis aliquo eiuſdem appellationis. Rodolphus Diceteñſis in hiſtoria ſua meminit Richemontis caſtelli Armoricę regionis. Ego cũ, annis ab hinc aliquot, auidis hoc caſtrum oculis colluſtrarem, uideremq́; ambitum urbis intra mœnia ipſa exiguum eſſe, cœpi cogitare urbem ſenſim creuiſſe in extima caſtri area, quod tamen non refero tanquam cognitum.
Nunc ut ſplendor, & gloria Comitum Richomontanorum fuſius eniteant, operæprecium duco eorũ ab origine ſtirpem repetere, & ſerie quadam ad ſæcula recentiora perducere. Eudo Comes Britanniæ cõtinentis Galloſridi filius tres genuit filios Alanũ Rufum, alias Fregaunt, Alanum Nigrum, & Stephanum, qui ſingulatim, eo mortuo, Britanniæ prę-

fuerunt, & Richomontanię. Vterque Alanus sine liberis perijt. Stephanus uerò filium Alanum nomine genuit. Hìc autem Conanum hæredem reliquit, cui nupsit Margareta Gulielmi Scottorum regis filia, peperitq; ei Constantiam, posteà coniugio Gallofridi filij Henrici secundi regis Angl. felicē. Genuit Gallofridus Arturium, quem Ioannes rex Angl. eius patruus ob mœtum, ne Angliæ regnum iure suo peteret, insidijs, ut quidam scribunt interficiendum curauit. Constantia secundò nupsit cuidā Rodolpho, à quo adulterij crimine infamis diuortio mulctata est. Hinc tertiò nupsit Guidoni Tearcho, & ex eo peperit Adeliciam, quæ Petrum Malocclericum in coniugem accepit, & ei peperit Ioannem. Ioannes filius Ioannis Comes Richomontanię accepit in uxorem Beatricem filiam Henrici tertij regis Anglię, quæ maritum Arturio, Petro, & Ioanne parentem fecit. At Ioannes pater ultimus erat Richomontanię Comes ex stirpe Alanica, cuius si quem iuuat antiquitatem, quę Eudonis imperio præcessit cognoscere, legat Gulielmum Gemeticencem rerum Nortomannicarum illustratorem. Recentiores Richomontanię Comites omitto breuitatis studio, hàc lege tamen, ut illos in memoriam redigam in opere quod de nobilitate Britannica, dijs uitam mihi fortunantibus, in Procerum gratiam propediem scripturus sum, & æditurus. Intereá Richomontanię uale dicam.

Morini, gens Gallicæ Belgicæ, quorum urbs celeberrima Teruana erat, quam ego potius Treuentam nominarem à Tre, quod oppidum ueteri Gal-

lorum

lorum lingua significat, & guin quod album, illustre, & splendidum sonat. Morinorum meminit Cęsar in commentarijs suis. Meminit eorundem Gratius poëta in libro de uenatione, de quo Ouidius.
Aptaq; uenanti Gratius arma daret.

Mortuus lacus. uulgò Mortelake, uilla lōgo quidem tēpore archiepiscoporū Durouernēsiū, at nūc Regis, pmutatione fūdi facta, uilla eximiè splēdida.

N.

Nauticus sinus, Saxonicè Reatherhith, locus olim nautis tantū hospitium prębens. At nunc, quia urbi uicinus est, cœpit nitidis superbire uillis, & sordes nauticas quasi contemnere. Sunt qui adfirment Henricum eius appellationis quartum Anglorum regē hîc delituisse, ut medicorū opera in lepra, qua fœdè aspersus fuerat, curanda uteretur.

Neoportus, siue Nouus portus. Anglicè Nevvporte, statio carinis satis fida, ubi etiā & cōmodus in Vectam insulam aditus. In Neoportu emporium est, & unicum totius Vectæ, quod & eodem censetur nomine. Attamen, ut ego aliquando accepi, Medena oppido antiquum nomen erat.

Nouantes, de quibus Ptolemæus, oram littoris Britānici occidētalē accolebāt, ea parte, quà nunc Lugouallia Scottomastix illa floret, & Cādida casa, quę nunc Fanū Niniani, Gallouinorum sedes primaria caput attollit. Non possum hîc certè satis admirari, quid sibi uoluerit Hector Bœthius Scotticæ scriptor historiæ, cum Gallouiniam sedem Brigantum fuisse contra communem tum Gręcorum, tū Latinorū omniū consensū affirmet. Eiusdē farinę et illud Hectoris est, quo loco Dobunos, de quibus

Ptolemæus mentionem facit, eam fuiſſe gentem ſcribit, quam noſtra ętas uulgò Darbeſhiremenne appellat. Notum eſt Corinium eam fuiſſe urbem, quam Saxones Churneceſtre uocabant, & noſtra ętas corruptè Cirenceſtre, & Ciceſtre. Sedes etiam Dobunorum primaria ibi olim fuit, ubi nuuc pars Claudianę, ad Coteuoldianum campum, prouincię. Sunt & alię eiuſdem notę in Hectore maculę, quas uulgus lectorum tanquam ſtellulas ſuſcipit.

Nulliſecunda, nouũ ab excellentia operis nomen inditum loco uernacula lingua Noneſuche dicto. Hîc magnificentiſſimus Henricus Octauius tam eleganteis, tam uenuſtas, tam denique ſplendidas erexit ędes, ut quocũque prudens floridę architecturæ ęſtimator oculos conuerterit ſuos, has dixerit inter cęteras quaſcunque facilè palmam ferre. Quanta illic Romanę antiquitatis ęmulatio? Quantũ ſpecioſę picturę? quantum auri? quantũ denique omnis generis ornamentorum? Diceres cœlum eſſe ſtellis interpolatum. Floreat ęternum Princeps, qui nullis parcit impenſis, quo minus artificum ingenia, miracula rerum, mentes, atque oculos hominũ ſua quadam maieſtate rapientia, exhibeant.

P.

Pendinas, id eſt caput montis, locus adiacens Falenſis portus oſtijs occidentem uerſus, ubi nunc ſtat caſtrum in loco ędito, non longè ab ędibus Cheligreui uiri humaniſſimi, qui & eiuſdẽ Pręfectus eſt. Cuius operis gloria, quanta quanta eſt, Henrici Octaui Regis propria eſt.

Petropolis nunc Peterburch, at nomine antiquiori

tiquiori Medeshamstet Saxonicè dicebatur : cuius & loci Beda. 6. cap. 4. libri suę historiæ meminit. Erat autem in primitiua Merciorum ecclesia in honore planè maximo. Operæprecium ergo originem monasterij olim undecunque clarissimi, uel ab ouo repetere. Qua parte non grauabor Hugonem Albũ rerum Petroburgi gestarum luculentũ planè scriptorem in suscepti operis euocare partẽ. Fidem ille lectori faciet. Ego uerò quod ille fusè scripsit in cõpendiolũ redigam. Auona siue Auena fluuius, qui uulgò Nene pro Auene sublata A. capitali litera, & V. sequenti in N. uersa, Petroburgum alluit, in cuius aluei medio uorago quædam incognitæ profũditatis. Quo etiam & loco fons ebullit, cui nomen Medesvvelle. Cum uerò Saxones in ripa fonti uicina ædes posuissent ueteri nomini nouum uidelicet Hamsted coniunctũ est, atque ita coaluit Medesvvelhamstede, quod nomen longo posteà seruauit tempore, detruncata tantum breuitatis studio sesquipedalis vocabuli syllaba media, ita ut pro Medesvvellehamstede pronunciarẽt Medeshamstede. Ham uerò domum. Stat, siue stet ciuitatem Latinè significat. Collucet autem in ipsis penè Giruiorum paludibus. Giruiorum meminit Beda. Paludes incolebant. Nomen Giruiorum nostro obscurum sæculo. Dicuntur hac ætatę Fennicolę. Appellationẽ acceperê Giruij à Gyr Saxonico uocabulo, quod Latinë paludosum, & altè lutulẽtum locum significat. Hactenus de loci nomine. Nunc reliqua strictim dicemus. Penda rex Merciorum, siue Mediterraneorum Anglorum reliquit treis filios Peadam, Vvol-

M. pherum

pherum,& Ethelredū, quorum singuli eo mortuo regno Merciorum præfuerunt, id quod confirmat Gotcelinus Bertinianus in uita Milburgę uirginis. Vvolpherus detestatus impietatem, qua non dum Christianus Vvolphadū,& Rufinū filios suos Christo à Ceadda initiatos, consilio Verbodi è medio sustulit, monasterij fundamenta amplissimi Medeshāstedæ iecit, quod Deo Optimo Max.& Petro cōsecrauit, unde Petriburgus nomen loco posteà inditum, ac Saxulphum religiosis præsidē ibidē statuit. At imperfecto obijt opere. Ethelredus eius frater unà cū sororibus suis Chineburga, et Chinesvvitha incepto operi manum supremam addidêre. Longo post temporis interuallo Dani gens piratica à boreali littore toto miserè spoliato, in mediterraneas Angliæ partes pergrassati sunt, ac inter infinita alia crudelitatis exempla Medeshamstatēse monasteriū totius Britanniæ facilè primum funditus euerterūt. Hæc rerum humanarū est uicissitudo. Ausim pronunciare, exceptis tantum Iudæis hominū omnium fęcibus, nunquam uspiam terrarum fuisse gentem unam, quæ maiorē alteri calamitatem intulerit, quā Dani Anglis. Clades illa miseros flagellabat spatio ducentorum,& penè quinquaginta annorum, quam quartam Britanniæ plagam fuisse scribit Houedenus in libro Annalium, ita ut pręcesserit Romana, Pictica,& Saxonica. Eadgarus tamē monarcha Anglorum utcunque immunis erat à Danicis irruptionibus. Quo tempore Ethelvvoldus Philomonachus episcopus Ventæ Simenorum cum Principe suo ita egit, ut ille miseratus loci desolationem, e-

rat

rat enim tum temporis stabulum pecoris, noui monasterij fundamenta ingentia ibidem poneret. Aldulphus etiam Eadgari Archigrammateus luculentissima operi dona contulit, ductus iusta pœnitudine quòd filius, quem unicum habebat, ab eo, & uxore somno, et uino grauatis, suffocatus fuisset. Factus hîc posteà Aldulphus primus abba Petroburgensis cœnobij instaurati, & tandem archiepiscopus Isurouicanus. Deinde Eadgarus ædificato nouo oppido diploma emporij contulit. Quid multis? Eò diuitiarum, splendoris, famæ, magnificentiæ, denique gloriæ accreuit Petropolis, ut Chrysopolis à multis appellaretur, quod nomen Saxonicè sonat Gildenburch. Vicerat iam Gulielmus Nortomannus, & imperio Angliæ potitus est. Ecce Chrysopolis, tot congestis multorum annorum spatio opibus, præda fuit Hereuardo Anglo, ac Danis Anguillariam insulam, alias Elig, ui defendentibus, & Gulielmo regi obaudientibus. Iusto mihi hoc factum uidetur Dei iudicio. Nam monachorum saltem bonorum partes fuerant tantos in eleemosynam thesauros à pijs erogatos nõ sordidè sibi conseruare, uerum larga manu oportunè, & in loco pauperibus distribuere. Meminerint igitur ecclesiastici, uel perpetuò, sordidum hoc exemplo admoniti. Turoldus Nortomannus beneficio Gulielmi Victoris, cuius & nepos, ut quidam scribit, erat, abba tũ Petropolitanus facinoris Hereuardini admonitus, Stenoforda urbe relicta, ad suos armato milite, ut fortem decuit abbatem, cinctus

rediit. Tum verò partim dispendio rerum monasterii, & oppidi incensi, partim etiã Anguillarianorũ uicinitate uulneratus, ut piscis ictus, sapuit, ac castello sui nominis Gallicè Monturold dicto, strenuè erecto futuræ prospexit cladi. Hucusque ut plurimum ex historia Hugonis Albi. Henricus Octauus rex potentissimus splẽdorem nouum Petroburgo, iam dignitate episcopi illustrato, contulit.

Petrus Rupinus, Gallicè de la roche dictus. Hic fuit Ventæ urbis Simenorum episcopus tempore Henrici tertii regis Angliç, homo tam inuidiosus, quàm qui unquam maximè fuit. Hic erexit Londini in suburbio, cui Sudouerca nomen, xenodochium. Porrò in Auonia meridiana instituit alterum xenodochium, eo loco, quo stat oppidum in ostiis Portus magni, cuius Ptolemæus meminit. Instituit etiam duo cœnobia, unum Tichefeldæ, alterũ Letelegę, quæ uulgò Neteley.

Placentia, Gallicè pleasaunce. Nomẽ palatio ab Hunfrido duce Claudiano instaurato à loci amœnitate inditum, quod modò periit, resuscitata ueteris Grenouici memoria. Has ædes Hunfrido mortuo coluit Eadueardus eius appellationis ab imperio Nortomannorum quartus. Cygnus de hac Placentia magnificè personat in mellita sua cantione.

Pontes numero plurali oppidũ, ut ego coniecturam facio quod Saxones Readige, & Reading, sic enim in uetustissimis exemplaribus scriptum inuenio, sua lingua uocabant. Antoninus Pontium meminit. Quanquam miliariorum numerus qui in Itinerario elucet à pontibus Londinum, non conuenit

Readingo

Readingo. At ego experiẽtia didici corruptos iam esse in Antonino numeros, et Alaunodunum uicũ, qui nunc Maidenheued, et Vxinum pontem, ac Colunum Saxonicè Colunbroke corruptè Colebroke, recentioris memoriæ esse, quam ut Pontium referant antiquitatem. Et eo loco tantum nominat urbes, ac celebris notæ oppida: cuiusmodi nisi Radingum recta uia nullũ à Cunetione, alias Marlebyri, Londinum. Reading nomen meo quidem iudicio à copia, & confluxu aquarum apud Saxones cœpit. Et huius nominis pagus est ad Limeni, alias Rotheri fluminis, ripam, qui Cantios à Sudosaxonibus ex parte disterminat. Fluuius uerò Readingũ intersecans Romanis Cunetio, Saxonibus Kenet dicitur. Oritur autem in Vilugiana prouincia ad radicem tumuli terræ in usus bellicos olim egestæ, cui nomen Selburgus. Hinc profluens, Cunetionem celebre sui nominis oppidum, Hungrefordam, Spinas, alias Neocuriam, ac Readingum alluit, ac mox in Tamesim delabitur. Hæc confluentia aliquid facit ad nominis etymon. Idem pręstat & Cunetio, qui antequam oppidum penetret in cornua propter Beram uillam splendidam se diffindit, ac maiori alueo per pontẽ qui Readingi est ad meridiem defluit: minori uerò quem sacrũ amnem uocant, borealem oppidi partem alluit, ac mox coeuntibus cornibus, fit unus alueus. Huc etiam accedit, quòd & illa duo brachia rursus diuortijs quibusdam, uel in medio ludunt oppido, ac insulas planè amœnas efficiunt. Postremò neque hoc alienum à nominis significatione, Saxones riuum Rhe com-

muni appellatione uocant, & subinde scribūt Hrie. Hinc Rhegate id est riui cursus, Ouerrhe ultra riuū Rheford riui uadum. Rhidune oppidū prope riuū, Suderhe ad meridiē riui: unde & prouinciæ nomen, quæ australi Tamesis ripæ adiacet. Readingi primus, quod ego sciam, Asserius Meneuensis illustrem in Annalibus suis mētionē facit, ac sui collaudat Ealfridi regis Visisaxonū uirtutē, qui Danos aperto marte eò in castellum fugauit. Huius castelli nec rudera, nec aliqua certa hodie extāt inditia. At plateę Castellanæ nomen in memoria quo itur uia publica ab hoc oppido ad Spinas occidentē uersus. Cōstat ex historia Roberti Beccensis Henricianos pessūdidisse castellū, quod Stephanus tyrann9 Readingi firmauerat. Ealfritha secunda regis Edgari uxor pœnitudine ducta, quòd priuignū Eadueardū regem adhuc impuberē occidendū insidijs curauisset, monasteriū uirginibus sacrū Readingi instituit, eo, ut fertur, loco, quo nūc Fanū Marię in precio est. Henricus eius appellationis primus cœnobiū monachorum ad orientē posuit locū sepulturę suę, cui contulit Virginū prędia, ac latifundia tum collegij Chausegani, tū monasterij Leonis.

Pontifices magistratus nomē à re sumēs, uidelicet pōtibus uel cōstruēdis, uel reficiēdis: cuius generis sunt prefecti duo Lōdinensi ponti, habētq; in Sudouercano suburbio domū āplissimā, utpote armamētariū rerū ad tantū opus pertinētiū. Rodolph9 à Diceto in sua refert historia Petrū de Colechirche sacrificulū iecisse prima fundamēta noui pōtis. Sed erāt illa leuia. Quare regijs, & ciuicis accreuit posteà opibus, Hîc cādidi lectores obstrepit molesta sciolotum

lotum

lorũ turba, cuius & unus obſcurior reliquis, homo notioris loquẽtię, quàm eloquẽtię, et μεγαφίλαντοσ, me fœdè in enumeratione arcuũ Londinenſis põtis erraviſſe aſſerit, Incuriã in qua parte meã cẽſor ſcilicet acutus, idẽ ꝗ rarus, cõuellit, lãcinat, lacerat etiã pro imperio, ſi dijs placet, ſuo. Cui ego tantũ in pręſentia, alias oportunius eius intolerabilẽ male iudicando arrogantiã preſſurus, & cõculcaturus, reſpõdeo: Pluris ualet oculatus teſtis unus, quàm auriti decẽ. Ciuis Londinẽſis ſum, nec me patrię pœnitet meę. Speroꝗ aliquando futurũ, ut nec illã ſui qualiſcunꝗ pœniteat alumni. Edico tibi male conciliate Geta.

Nulli nota magis domus eſt ſua, quàm mihi certè
Omnia Londini ſunt monumenta mei.

Fac periculũ in eruẽda penitiori illa antiquæ urbis noſtrę celebritate. Doctior hoc nomine, niſi te diſcere ſuppudeat, forſitan euaſeris me autore. Quin põtis cauſam perago? Cataractę in ponte Londinenſi viginti, quà ſe ab auſtro in boreã extendit. At arcus ex ſolido ſaxo incuruati tantũ nouendecim conſpiciuntur. Tabulatã illam, & planam pontis figuram ex aſſeribus cõpactã, & machinis tractilibus, ſi uſus poſtulet, ſubleuãdã, ne aditus hoſti pateat, arcũ nec poſſum, nec uolo, ſed neꝗ per rationẽ debeo certè appellare. Sperabas, tu quidẽ magnũ de me in hac re triumphum. At ego à te conceptam ſpem omnẽ illam his uerbis facilè tibi præripio.

Sis licet Antæus, Polyphemus, maximus Atlas,
Laurigeros noli de me ſperare triumphos.

I nunc Geta, & inter compotores tuos uiginti arcus Londinenſis pontis uictor deprędica.

Polus

Polus, illustris familiæ nomen, cuius ego talem fuisse originem à fide dignissimis didici. Michael Polus humili loco natus mercaturæ operam dedit. Regioduni in ipsis Hulli fluminis ripis siti ubi nobile emporiũ. Nauigauit autem frequenter ad orientales urbes Germanorũ, tantaq́ue dexteritate, successu, felicitate quoque rationes omneis suas subducebat, ut breui diuitias ingẽteis sibi compararet. Hinc fama inclarescere cœpit, & Richardo secundo Anglorum Regi non modo cognitus, uerum etiam familiaris, & charus, atque adeò à cõsilijs esse. Vffenfordiorũ Sudouolciæ Comitum gloria, deficiente hęrede masculo, inclinationem patiebatur. Richardus studens Polo quàm gratissimus esse, illũ australibus præfecit Volcis, anno regni sui nono, & inter familiarissimos habuit. Polus ubi persenserat se in flagrantissima esse apud Principem gratia, strenuè rem auxit, & indicia nobilitatis non pauca præ se tulit. Inter quę illud uel palmarium obtinuit, quod nullum non lapidem mouerit, ut Regiodunũ suum quàm clarissimum faceret. Constat oppidum illius cum opera, tum impensis auctum insignium numero ędiũ. Nã tempore Eadueardi regis ab aduentu Nortomannorũ in Angliã tertij Regiodunũ oppidum piscatorium erat, solius Hulli pręterlabẽtis, ut ego arbitror tunc nomine gaudens. Poli ędes instar palatij adhuc elucent Regioduni, unà cum muris oppidi latericijs, quà Fanum Marię occidentem spectat. Pręterea duas alias conspicui decoris ędes in oppidi umbilico, & tertiam ad Hulli ripam posuit. Nec sic contentus egit cum ciuibus ut oppi

dum

dum muro cingerent:id quod factũ est. Locus ubi lateres in muri usus cocti Tegularius adhuc dicitur. Postremò a rege Richardo in ciuium gratiam libertatis diplomata exosculanda impetrauit. Hactenus fortuna propitiam se parentem Polo exhibuit. Iam Richardi imperiũ, & maiestas ciuili turbata seditione sensim decrescere cœpit, unde & Polus nouus homo, idemq́ꝫ inuidiosus unà etiam decreuit. Princeps uolens nolens coactus est nobilium instigatione publicum totius regni conuentum ad certum diem designare. Hoc consessu Verus Comes Isiacorum, & Polus Sudouolcarũ publico decreto, tanquam corruptores Principis, exulabant. Vterqꝫ Lutetiam Parisiorum petijt. Richardus magno illorum tenebatur desiderio. Polus mutatam sortem ægerrimè ferens, obijt Lutetiæ. Verus opes eò à Polo adductas inuasit: atque hæc Poli finis. Filij eius meliora tempora nacti patris hęreditatem acceperunt: & non longo post tempore hæres ex asse Ducis insignem sibi comparauit titulum. Tandem Eadmundus imminutę maiestatis Hẽricianæ reus, se, ac nobilem unà familiam funditus perdidit. Quin & hæc tragœdia paulo ante à Lindiorum Comite eius fratre natu maiori bello interfecto, aut Terento submerso, orta est, patre nesciente, & crucem filijs imprecante.

Portunia insula, uulgò Portelãde, sita est ad meridiem littoris Durotrigum non procul à Vagę flu. ostijs, unde tenui diuiditur æstuariolo. Quà Oceano alluitur in montes consurgit, at meditullio plana est, ferax etiam frugis, graminis, ac pecoris, at arbo-

rum prorſus indiga. Hanc æſtimant circuitu ſeptem milliaria cōficere. At ſi quis lineam per ipſas inſulæ radices, quas mare alluit, circūduceret, decem milliaria computaret. Planities inſulę ut plurimū ſaxoſa. Littora horrenteis rupes oſtentant. Coniunctę tantum uno inſulæ uico ædes, ubi & eccleſia. Reliquæ ſparſę. Olim piſcationi pręter cętera accolæ ſtudebāt, nunc uerò aratro. Fūda, qua ſe incolę exercent, plurimū ualent, feriuntq; hoſtem fortiter. Henricus Octauus impenſis maximis caſtrū hîc poſuit monumētū nobile, & iuſtū inſulę pręſidiū. Plura de Portunia dicemus in libro de inſulis Britānię adiacētibus.

Profundum uadum, Angl. Depeford, tantū uilla piſcatorū paucis ab hinc annis, Henricus Octauus Principum decus omnium Nauale conſeruādis, & reficiendis nauibus hîc inſtituit, armamentariumq; iuxta poſuit, ac nuper ſplendidas etiam ędes Grenouicanis famulas excelſo erexit faſtigio.

Putenêga, locus nō alio, quod ego ſciā, nomine memorabilis, quā quòd amœnas ad ripā ędes oſtētet.

R.

Regiodunum Tameſinum, ſic dictum, quod ad Tameſini flu. ripam ſitum ſit. Fama prędicat uetus oppidum collocatum fuiſſe paulo inferius eo, quod nunc cernitur, Shenā uerſus loco humili, et excreſcentibus aquis obnoxio, atque hinc adeò aliò tranſlatū fuiſſe. Ethelſtanus, Eadvvinus, qui & Eadvvius, ac Ethelredus reges hîc imperij ſui corona redimiti ſunt, teſtibus Henrico Venantodunenſi, et Rogero Houedeno. Accepi olim hoc medio factum fuiſſe foro, erecto altè tabulato opere, quo latè à numeroſa plebe uiderentur: quod tamen tanquam re-

ctè

ctē cognitū non affirmo.

Regius burgus Saxonicè Cuningburg, corruptè Quinborovv. Castrū hoc situ͂ est in littore, quà Ouinia, alias Shepęga, insula Tamesini, et Vagani flu. ostia aspicit. Instauratorē Eadueardū Vindelesoranū agnoscit, & Gulielmū Perottū Vicanū posteà Simenorū episcopū pręfectū operis celebrat. Deniq; & Hēricū octauū firmiora iam nactus robora extollit.

Regiodunū Hullinū à flu. pręterlabēte ad differētiā alterius sic dictū. Sęculis ab hinc aliquot elapsis piscatoriū tātū fuit oppidulū, & appēdebat parœcię Hasillegane, unde traiect⁹ in Lindiā superiorē. Incremēta urbis paulò ante in uita Poli Sudouolcę ostēdimus. Tū pręterea Hulli flu. originē, et cursū depinximus, adeò ut in pręsētia eadē repetere supuacaneū.

Ruber cliuus uulgo Reddecliffe. Gulielmus Guidonis filius huius loci alūnus nouā uiculo addidit lucē cōstructis duab⁹ elegātis notę ędibus. Idē scholā grāmaticā insigni quadā tū liberalitate, tū pietate ac Hospitiū pauperū receptaculū ibidē instituit, destinato uel perpetuùm in tam sanctos usus pręedio.

Regnorū meminit Ptolemęus, qui, ut ego coniecturā facio, Tamesini flu. australes ut plurimū ripas, et iteriora excolebāt. Nūc regioni nomē Sudorheia

S.

Sabaudia, ędes magnificę appellationē à Petro Sabaudo Leonorę reginę cōiugis Hērici tertij auunculo acceperūt. Hēricus tertius rex hunc Richomōtanię titulo insigniuit, et castella nobilium aliquot ei seruanda tradidit, quę, cum aliquandiu seruasset, declinans Anglicæ nobilitatis inuidiam, regi restituit, Ioannes Gandauensis Dux Mediolanensis

longo post tẽpore Sabaudi ędes incoluit, in cuius cõflagrabãt mundũ orta Cantiorum seditione.

Schelsega, uulgò Chelsey. Nomen autem uillæ inditum à dorso excrescentis arenæ in alueo fluminis. Morus accola illustris uillæ famam auxit. At postquam pertinax esse cœpit, & decretis publicis fidem abrogare, famam uillæ partam labefactauit. Sed posteà noua loco accessit gloria. Henricus Octauus regum splendor unicus, cõspicuas ædes ibidem nuper posuit.

Shenum, uulgò Sheene. Vnde autem nomẽ inditum, si non à splendore, non possum satis cõiectura consequi. Angliæ reges tædio urbis adfecti frequentiusculè huc concessêre tanquam ad secessum longè amœnissimum. Certum est Eaduceardum tertium hunc locum coluisse, ibidemq́ obijsse. Eundẽ coluit & Richardus secundus eius nepos. Contigit autem anno D.1397. ut Anna Regina Richardi secũdi uxor longè charissima diem Sheni obiret supremum. Ille uerò tanta perturbatus clade loco temerè mala omnia imprecatus est. Nec sic contentus, uim etiam, si dijs placet, ædibus intulit. Henricus Quintus desolationem loci undecunq́ amœni nõ ferẽs, splẽdorem illis suum reddidit. Postremò Henricus Septimus Regum omnium sui temporis cum ditissimus, tum prudentissimus bonitate soli, uenustate situs, fluminis commoditate, & uicinitate urbis illectus, tale ibi opus à fundamentis erexit, quale priores non uiderunt: quale etiam & huius sæculi deliciæ in immensum auctæ collaudant. Princeps uerò magnificẽtia operis mirificè delectatꝰ Richemõtis

no-

nomine nouã regiã appellauit, quo dignitatis titu-loante acceptũ regni imperium clarissimus enituit.

Sinnodunum mons editus in ipso uallis limite, cui nomen ab Albo equo, situm est. Distat enim à Caleua plus minus mille, & quingentis passibus, & fossa cingitur profunda. Referunt Atrebates fuisse illic, Britannico imperio florente, castrum ingens, & memorabile totius prouinciæ opus. Cecidisse uerò illud adfirmãt eo tẽpore, quo Danica rabies totã latè prouinciam deuastabat. In pręsentia ne leuissima quidem ullius structuræ extant ibi uestigia. Coloni numismata Romanorum aratris hîc sępe eruunt. Manifestum quidem hoc signum loci hominum frequentia olim celebris. Sunt tamen qui putent Danos hîc castrametatos fuisse, orbicularíq; uallo tutelæ causa locum cinxisse.

Sion, à Sione monte speciosissimum cœlum designante appellationem accepit. Locus ille quidẽ ubi nunc Sion famæ tantum plebeiæ erat antequam Henrici Quinti regis inuictissimi liberalitatem sensisset, Brigidianæ uirgines, chorus, ut tunc temporis uidebatur, pius collegium ambiebat. Princeps ratus positurum se opus posteritati spectabile, collegium magnis instituit sumptibus. Iam debellauerat Gallos, & cœnobiola in Anglia non pauca erant, quæ tanquam appendicia, Gallorum cœnobia, unde & deriuata sunt, capita sua agnoscebant. Senserat Princeps in illis fraudẽ, dolumq; subesse, maleq; de eius sentire contra Gallos triũphis Quare consilio quodam suppressis illis, prædiorum quæ possidebant partẽ Brigidianis, partẽ literatorũ collegijs cõtulit.

Sudouolca Dux australium Volcarũ, nomen ab excellentia sumptum, ut Anglus pro rege Anglorũ. Folke autem Saxonicè id significat, quod uulgus, & plebs promiscua Latinè.

Sunningum imminet Tamesinæ ripæ, dextrorsum paulo inferius Readingo. Fuit olim pontificũ sedes, & cathedra. Nouem hîc numero pontifices fuisse Seuerianæ ecclesiæ historia apertè docet. Eorum primus erat Ethelstanus. Postremus uerò Hermannus. Hîc beneficio Eadueardi regis filij Ethelredi Shireburnẽsem nactus episcopatũ, utrũque coniunxit, ac unicã sedẽ Shireburnæ cõstituit.

T.

Tama fluuius oritur Bulburnæ in radicibus Catyeuchlanicorum mõtium, qui locus aliquot passuũ millibus à Pennolega uilla splendida Rodolphi Veronegi Equitis clarissimi, et amici nostri, dissitus est. Defluit per Trengofordam uillam rusticam, per uallem Eilecurianã, & Crenodunensem pontem uicinum Tamę emporio, cui nomẽ indit. Deinde Veteleganũ pontẽ, & Durocastrum petit, ac mox penetrato ponte Isidem, ulnis complectitur, suumq́ nomen superbus pręfert. Hinc fluuij coniuncti cursum deducentes uno Tamesis nomine coalescunt.

Templũ, locus militibus Hierosolymitanis olim cõsecratꝰ. Hîc multi nobiles uiri sepulti inter quos nobilissimus fuit ille Gulielmus senior Polemarchus Anglię, & Penbrochiæ Comes, cuius hoc epitaphiũ in Thomę Rodeburni historia etiãnũ extat.
Sum, quem Saturnum sibi sensit Hibernia, Solem
Anglia. Mercuriũ Normannia. Gallia Martem.

Thornega

Thornega, Saxonicè Thornege, & Thorney. Latinè ſpinarum inſula, nunc Vveſtminſtre. Locus erat horridus, & incultus. Sunt qui adſcribant templum Thornegę D. Petro poſitum & conſecratum, Mellito Londinenſi epiſcopo, & cuidam ditiſſimo eiuſdem urbis mercatori. Ego hęc aliquando legi Thornegæ in penſili tabula, Sebertum regem orientalium Anglorum filium Sleddę, & Riculæ filiæ Ethelberti Magni conſtruxiſſe monaſteriũ Petri in Thornega anno à Chriſto nato. 604. Cui & ſubſcribit Ealredus abba Rhięuallẽſis in libro, quẽ de uita Eadueardi regis filij Ethelredi infortunati ædidit.

Trenouãtũ Troia noua Gallofrido. Sunt qui oppidum Nouantũ interpretentur. Illud interim ne ad umbram aliquam ueri accedit, quod Polydorus tamen affirmat, ut Trenouantum ſit oppidum Britannię mediterraneæ, quod uulgus contracto nunc uocabulo Tranton appellat. Conſtat Ptolemæo autore Trenouantes gentẽ fuiſſe maritimã ad oriẽtẽ, ubi nunc Medioſaxones, & Oſtroſaxones. Inter quos fuêre duæ illuſtres tantum urbes, quarũ prima recẽtiori ſęculo, Romanis in Britãnia imperãtibus, Londiniũ à Cornelio Tacito dictũ eſt, ſecũda uerò Camudolanũ, quæ rectius Colunodunum à Coluno flu. poſteà Coluncęſter, uulgò, & corruptè Colcheſter. Erit mihi igitur Londinum ueteri appellatione Trenouãtũ, id eſt urbs, uel oppidũ Nouãtũ, donec eruditiſſimi, & in Britãnica antiquitate exercitatiſſimi, maturo iudicio certiora referant. Quod autem Ptolemę9 Lõdinũ Cãtij ãnumerat urbibus, aut parũ rectè illud à coſmographis didicit, aut urbs ſcriptorum incuria ſuo luxata loco. Cõſtat enim his, qui uel

ſum=

ſummis labris leuiter Britanniæ deſcriptionem attigerunt, Tameſim perpetuò Cantios à Nouantibus diſparaſſe. Quid Londino cũ Cãtiorũ urbibus? Vt concedam Londinum ſuum nomen uel à principio retinuiſſe: An non igitur erit Trenouãtum, id eſt oppidum Nouantum gentis antiquiſſimæ inter quos & ſita eſt? Nihil planè obſtat, cum in confeſſo ſit Londinũ inter Nouantes, non Cantios fuiſſe. Cognitum eſt Nouantes, eas incoluiſſe regiones, ubi nunc Medioſaxones, & Oſtroſaxones. De hac diximus aliquanto fuſius in Syllabo dictionum antiquarum, quę adiunximus libello de natali Eaduueardi Principis. Hîc me nũc etiã iuuat non inuenuſtos uerſus cuiuſdam poetæ, qui epitomen Britãnicę hiſtorię ſcripſit, in medium producere:

Aemula Troię

Mœnibus, à Troię nomine nomen habet.

Nomen ei Noua troia datur, poſt & Trinouãtum,

Vtpote corrupto nomine nomen habet.

Hęc eſt illa polis, cui tres tria dona miniſtrant,

Bacchus, Apollo, Ceres, pocula, carmen, ador.

Hęc eſt illa polis, quam Iuno, Minerua, Diana,

Mercibus arce, feris, ditat, adornat, alit.

Tuẽſis ciuitas antiquiſſima rectè Ptolomæo de nomine cognita. Hanc noſtra ętas Beruuike corruptè mea quidem ſententia pro Aberuuike uocat, quod uocabulum ſonat oſtia ſinus, uel fluminis. Beda, 12. cap. 1. libr. Angloſaxonicę hiſtorię, ubi de orientali ſinu Iſthmi, qui Scottos ab Anglis diuidit, loquitur, Tuẽdi meminit. Fuit olim Tuẽſis, atque adeò hinc maritima omnis ora ad Perthã ubi nunc

Fanum

Fanum Ioannis urbs celebris, quam & muris cinxit rex Eaduerdus Longus Scottomastix ille, in Anglorum ditione usque ad Ecfridi regis Berniciorũ occasum. Scottus posteà Abreuicum inuasit, lõgoq́; retinuit tempore. Eaduerdus Longus rex Anglię, & Scottorum debellator urbem recuperauit, & Anglis solicitè conseruãdam tradidit.

V.

Vecta, siue Vectis, Britannicè Gueid, uel Guith, Anglicè Vvighte insula cum Latinis, tum Gręcis scriptoribus cognita. In primis autem Ptolemæo, Plinio, & Antonino. Samuel Beulani discipulus, qui annotationes in Nennij Britanni historiam scripsit, hæc, dum Vectæ interpretationem significanter excutit, refert: Quam Britones insulam Gueid, uel Guith uocabãt, quod nomẽ Latinè diuortiũ dici potest. Forma insulæ ouo simillima. Lõga quidẽ est uiginti passuum millia. Lata uerò decem. Vtrunq; insulæ promõtorium, siue extentio usque adeò isthmi figuram exhibet, ut peninsulã faciat. Cõmodus in Vectam traiectus à Portu magno ad Retham, interuallum septem milliarium est. At ab Hurstano castello, quod ostijs Auonæ fluminis, & æstuario adiacet, ad Sharpenoram, spacium plus minus duorum milliariorum interiacet. Rupes habet littus horrenteis. Terra frugum fertilissima, nec syluæ indiga. Amniculis aliquot cõmodè alluitur. Neoportus, alias Medena unicum insulæ emporium. Villæ præterea plus minus. 24. in quibus ut plurimũ non uicatim, sed sparsim habitatur. Cairbro nobile olim Rigidiorũ, qui Gallicè Readuers, dicti, castrũ in ipso penè

O. insulæ

insulæ umbilico situm est. Vespasianus qui posteà imperator Ro. hanc primus insulam Romanis uecti galē fecit. At quid in Vecta egerit penè incertum. Disperijt nobis pars illa historię Cornelij Taciti in qua scripsit de aduentu Vespasiani in Britanniam. Quæ si nunc extaret, Vectæ antiquitas, atque adeò Britannia ipsa longè clarius eluceret. Suetonius Tranquillus in Vespasiano hęc scribit: Insulam Vectem Britanniæ in deditionem redegit. Henricus Huntendunensis secundo suæ historiæ libro docet quo pacto Cerditius primus Visisaxonum rex comitatus Kinricio filio suo bello deuictos Britannos Vecta expulerit: utq; post quartum uictoriæ annū eandem dono dederit Stufę, et Vvitgaro suis nepotibus. Quo in loco mihi quidem uidetur Asserij autoritatem sequi, qui eadem significanter in Osburgæ reginæ Visisaxonum, et matris Ealfridi regis genealogia exprimit. Seruierat iam diu Idolis Vecta imperio regulorum Saxonici generis audiens, conculcata ui barbarorū Christiana religionę, cum Cedualla Britannus Arualdum regulum, filiosq; eiusdem duos uictorè medio tolleret, & suo insulam adijceret imperio. Hinc Vecta Christianismum recepit, predicante euangelium Hildila, eò ab Vvilfrido episcopo Ceolesegano, quod nomen Latinè uitulorum marinorum insulam sonat misso, unà cum Beorvvino Vvilfridi episcopi nepote. Partem uerò insulæ dedit Princeps Vvilfrido, quem impensè diligebat. Hæc Beda. 15. cap. quarti libri historię Anglosaxonum. De Vecta fusius dicemus in libro de insulis Britanniæ adiacentibus.

Venta

Venta Belgarum. Britãnicè, ut nunc loquũtur, Cair Oder nãte badõ. Vnde, licet cõiecturã facere nomẽ urbi recẽtioribus sæculis Oderam fuisse. Additum uerò est nante Badon, perinde ac si diceres, in ualle Badunẽsi. Nam Balnea urbs celebris memorię hinc distant decem millibus passuũ. Nante propriè signi ficat uallẽ in qua fluuius labitur. Ego igitur dicerẽ nante Auon à flumine, potius, quã Badon: id quod lucidius, & significantius esset. Odera nomen flu. cuius & appellationis aliquot & hodie in Britãnia, ac Germania esse dignoscũtur. At Auonam flu. qui hanc urbẽ alluit, nomine Oderę aliquãdo dictũ fuis se legi planè nunquã. Est coniectura ex uno Antoni ni loco Auonę etiã nomẽ urbi inditũ fuisse. Sed ua= leãt coniecturę. Ptolemęum in præsentia sequar. Il= le uerò sic scribit: Dobunis subiacent Belgæ, & ur= bes Ischalis, Aquæ calidę, Venta. Ex hoc loco ut= cunq; apparet Ventã eam olim fuisse urbẽ, quã Sax ones Brightstovve posteà appellabãt. Sonat enim Latinè illustrẽ locũ, quę uox nõ multũ à Vẽta allu= dit. Guine, siue Guẽne Britãnicè id significat, quod album, quod pulchrum, quod cõspicuũ Latinè. Erãt et aliæ tres pręclarissimæ ciuitates famę in Britan= nia hoc cognomento celebres. Quarum una Vẽta Sylurum, quæ nunc Cairguẽt, ut ex Antonino colli= go, erat. Hęc tota concidit. Rudera apparent in De= metia, qua itur à Strigulia alias Chepestovv, ad ciui tatem Iscanę legionis. Et quoniam in Striguliæ mentionem incidi, lubet Nechamij de hac urbe di= stichon non inuenustum ex eius de Sapientia diui= na libro desumptum promere.

Trow-nant

 Intrat

Iatrat, & auget aquas Sabrini fluminis Osca
Præceps, testis erit Iulia strata mihi.

Annotauerat hæc quidam in margine codicis: Strata Iulia, cuius pontem construxit Iulius, quod uulgò Strigolium dicitur. Sic ille. Mihi tamen uix placet annotatio. Nõ me fugit Pliniũ alio Sylures statuisse loco, uidelicet ad Cãterrenũ Scotię promõtoriũ, unde breuissimus in Hiberniã traiectus. Secũda est Vẽta Simenorum, quæ modo Vvincestre, quam & aliqui Bristolliæ urbi ascribunt. Tertia Venta Icenorum nomine gaudebat, quã hodie appellãt Northevvicke, cuius nominis antiquitas etiamnum apparet in flu. urbẽ alluente, quem uulgus Vvennesunne uocat. Venta Belgarum initio urbs ampla non fuit. Aucta est à Saxonibus. Postremò, ponte facto, Ruber cliuus ad sinistram Auonæ ripam urbi additus, & muro septus forti, quo tẽpore Gulielmus Comes Claudianæ præfuit prouinciæ, & maximè Ventæ suæ.

Verolamium, siue Verulamium, Saxonicè Vverlamcestre, & Vvatelingcestre, ut scribit Henricus Venantodunensis. 1. historiæ suæ libro ubi de quatuor uijs publicis tractat. Legi aliquando urbem à uicino flu. Verlume nomen primitus accepisse. Ex Verlume fecerunt recẽtiores Vere, decurtata altera uocabuli parte. Et mox Verus flu. sublata E litera, et M. pręfixa fit Murus, quę appellatio uel hodie extat, habetq; palatium sui nominis opus planè regiũ Angl. More dictũ. Vilibaldus Anglus qui Bonifacij Angli episcopi Moguntinensis uitã septingẽtis ab hinc, et eò amplius annis, scripsit, Muri flu.
meminit

meminit. Admiror interim quid sibi uelit Gildas Britannus, qui, nisi codex mendosus, pro Muro Tamesim in sua historiola, ubi de Verolamio loquitur, supposuit. Hinc facilè crediderim recentiotes imbibisse errorem, qui uel adhuc multos possidet, uidelicet Tamesim olim alluisse Verolamiũ, quod certè absurdius est, quam ut confutatione prorsus ulla sit conuincendum. Constat antiquitus ingentem fuisse lacum propter mœnia Verolamij, qui Offæ regi Merciorum potentissimo uectigal pendebat. Fluuij uerò in illis Catyeuchlanorum finibus celebres nulli præter Verlumũ, alias Murũ, Lugiam, qui Cerui uadũ nobile oppidum, et Durum, à quo Duri uadũ, uulgò Stourford, nominat̃ uicus nõ icelebris. Cornelius Tacitus hęc de Verulamio libro, 14, historię suę refert: Eadem clades municipio Verulamio fuit. Vnde & Britannicè, teste Nennio in catalogo urbiũ, Cair municip dicta est. Ptolemęus etiã hanc urbem celebrat, attribuitq; Catyeuchlanorum genti. Porrò & Antoninus eandem deprędicat. Alexander Nechamius in libro de sapientia diuina encomiastico carmine Verolamiũ percelebrat. Stetit urbs fama clarissima usque ad Saxonum aduentum, & aliquanto post, ut apparet ex Anonymo, qui facta Albani historię eleganter commendauit. At toties Saxonicis cõcussa bellis tandẽ subito caput demittere cœpit, usq; adeo, ut paulo post spelunca latronum uiam Vetelinganã obsidentiũ esse cœperit: quo tempore Offa Merciorum rex potentia inter Saxones summus Fanum nobile D. Albano in Holmehurste, loco extra muros Verolamij eius

martyrio ſacro, poſuit. Tum urbis & ædificia, & muri minantia ruinam partim ſubuerſa ſunt in uſus noui tēpli, & cœnobij. Vtque officinæ cœnobij indies augebantur, ſic decreuit Verolamium. Oppidulum quoque inceptum ad Fanum Albani multum latiſſimorum laterum, ex quibus ueteris urbis ędificia tota pené cōſtabant, detraxit. Dehinc et Vvolſinus ſextus abba Fani Albani infinitam uim laterum, et ſaxorum eò abduxit, ut nouum oppidum Fani Albani augeret. Refert Matthęus Pariſius in libro de antiquitate Fani Albani quo pacto Ealfricus abba ſeptimus, et Ealredus eius ſucceſſor, et Eadmerus nonus Verolamij ruinas, ad ſe traduxerint in uſus noui tēpli ibidem ponendi: quod opus à Paulo Cadomenſi poſteà abſolutum eſt, adiuuāte Lanfranco, ut refert Eadmerus, Cantiorum archiepiſcopo. Hęc curſim ex penetralibus antiquitatis depromſimus.

Vinchelſega oppidū in ipſis oſtijs portus Limeni ſitum, Fuit antiquior ea, quę nunc extat Vvinchelſega, loco quidem humili ſita, & uiolentis fluctibus oceani mirum in modum obnoxia. Hinc factum ut cum accolę nec ſūptibus ullis, nec ingenio calamitatem, quę à mari oppido imminebat, repellere cōmodè poſſent, cogitarent tandē de cōmigratione. Editus erat locus non longo admodū interuallo diſtans ab oppido. Et is cuniculos aluit, domino ſuo Tregoſio nō contemnendum fructum referens. In hūc accolę ueteris oppidi omnes, oculos, et mentes coniecerunt. Conſilio Eadueardi Lōgi, qui tunc Anglis imperabat, ſitum futurę urbis dato pretio coëmunt

quem

quem Chronicon Fani Albani tã belle depinxit, ut prę oculis posuisse uideatur. Fit magnus artificum concursus. Pręficitur operi Ioannes Chirchebius episcopus Anguillarianus Regi à thesauris. Trãsferũt eò ex ueteri oppido quęcũꝙ usus postularet. Temporis successu, id est annis sex, uel septem excreuit nouum in immensum oppidum. Additi dehinc muri, & portę. Rex ipse inuisit locum, et operã laudat: dumq́ altiorem urbis partem foris equo insidens collustraret, caballus crepitaculo uentimolę territus regem concutit. Ille calcaribus usus equum exasperat, unde per crepidinem unà cum equo in uallem cecidit, desperantibus de eius uita famulis. At ille superum gratia incolumis inuectus. Hoc ego scriptũ nuper legi in Chronicis incerti autoris, quę à Fano Albani ad Tinnense monasterium delata sunt. Placuit noua urbs suis conditoribus. Vetus oppidum paulò post omninò desolatum, ac relictum ludibrio furentis maris. Ab illo tempore Vinchelsega antequam suę originis uicesimum plenè numeraret annum, duplicẽ passa est calamitatem, semel Frãcorum irruptione, iterumq́ Hispanorum à Pharolega inuadentium impetu.

Vindelesora oppidum antiquum, nobile, magnificum, & situ denique tam amœnum, ut cum alio quocunque iure optimo de palma contendat, quam & mihi uel in ipso castri uertice, quo sol splendidius planè nihil aspicit, decẽtissimè gestare uidetur. Vetus illud oppidum, ne quis ignoret, aliquanto remotius stabat à castro, quàm nouum. Sed nec eius

eius nomen adhuc perijt. Illud certè mihi mirum uidetur, quòd, cum non paucis ab hinc sęculis tanquã regia Saxonum ſedes re ipſa in magno ſteterit precio, cum aucupij, tum uenationis titulo, tam rara de eo fiat mentio apud ueteres hiſtoriæ ſcriptores. Didici à luculento quodam teſte Eaduueardum regem Ethelredi infortunati filium Vindeleſoranum caſtrum celebraſſe. Ab eo tempore gloria loci perpetuò floruit. Nec quiſquam hinc regum fuit cuius nõ arriſerit oculis. Longum profectò eſſet hîc connumerare res ibi geſtas. Eaduueardus eius nominis ab imperio Nortomannorum in Britannia tertius, quẽ Gulielmus Pachendunus hiſtoriographus à loco natali Vindeleſoranum appellat, nouo ſplẽdorẽ oppido addidit, idemq; ita caſtri gloriam uel ad ipſa maieſtatis faſtigia extulit, ut omnibus facilè ingenti admirationi eſſet. Iã uictor iugũ Gallorũ, & Scottorum duris ceruicibus impoſuerat, et annus à Chriſto nato. 1364. defluxit. Ecce Princeps potentiſſimus, atque idem partis ſpolijs ditiſſimus animo ardebat, ut ędito opere aliquo illuſtri, magno, memorabili denique ſe, ſuumq; nomen poſteritati uel clariſſimum facere. Senſerat ſitum caſtri Vindeleſorani, cuius alumnus erat, tam amœnũ, quám quod maximè. Sed tempus edax rerum ſplendorem, iuxta ac robur operis incredibile quantum uitiauerat. Edicto igitur conuocat ingentẽ artificũ numerũ. Turres, ac muros uetuſtate fatiſcenteis dirui iubet, & amplioribus circinatis ſpatijs, alta noui operis fundamenta iaciẽda curat, quibus poſteà faſtigia omni maieſtatis genere elucentia fuêre ſuperimpoſita.

Erat

Erat Gulielmus Perottus nobilis Odoualli alumnus à Vicano oppidulo Auonię auſtralis originem ducens, uir rerum experientiſsimus in flagranti tunc temporis apud Eaduardum gratia, cui cura, et tanti operis moles commiſſa. Tandem curriculo paucorum annorum caſtrum regium ſumptibus infinitis ſupremam artificum manum accipit. Erat in caſtro uetus templum religione ſacrum, & Diuæ Marię, ut memini, dedicatum. Hîc inſtituerat Henricus Belloclericus rex Anglię quinq; preſbyteros qui rem diuinam curarent. Pietatem boni Principis optimus Princeps laudauit, ſecumq; cogitare cœpit, quo titulo illuſtre opus illuſtrius redderet. Inito maturè conſilio ſtatuit noui operis templum ſacrum D. Mariæ, et Georgio martyri. Præſidem quoque ibidem, ac duodecim Canonicos ex ea ſecta, quos præbendarios uocant, inſtituit : utque collegij ſui ſplēdor nouo, et nitido dignitatis calculo latius eluceret, nobiliſsimam conſcripſit ſocietatem Equitū, auream Periſcęliden ſiniſtra tibia ferentium, cui hic uerſiculus Gallicè in ſcriptus erat: Honi ſoit qui mal y penſe. Iam agebatur annus imperij Eaduardini 23. cum chorus uiginti et ſex Equitum Periſceliden ferentium bonis auibus, et lęto omine deſignaretur. Rex demiſsis chlamidibus ex tenui et molli panno colores nunc roſeos, nunc uiolaceos, purpureos utroſque pręſcripſit. Interior pars chlamidis regię obducta ſindonæ alba, ſed byſsina. Reliqui Equites ſacræ ueſtis interioreis ſinus pelliculis niueis, quas uulgò Armineos uocant, bellè exornant. Præſidis chlames numeroſa, et collucente periſcelide orna

tissima principiò extitit. Reliquorum, ut quisq; titulo dignitatis enituit, ita & in talari ueste præscriptũ periscelidum numerum religiosè obseruabat. Cucullus etiam unà cum prominula appendice olim egregio & capitis & colli ornamento cultui Equitum superadditus. Accessit ad splendoris coronidẽ Periscelis aurea gemmis adamãtinis, ueluti quibusdã stellulis, interpolata, quod & Regiũ fuit. Cæteri autẽ tibiã leuã aurea tantum periscelide cingebant. Numerus Periscelidũ in ueste longa nõ comparet: unica nũc insignis est. Color in ueste unus Violaceus restat. Huius sodalitij gloria ab eo tempore in immensum usq; adeò excreuit, ut reges, & Cæsares Periscelidis famã, decusq; ambitiosè expetiuerint. Quęrenti mihi sępiusculè de Periscelidis origine, relata sũt incerta multa, usq; adeò, ut nondũ apud me constituerim quid potissimũ admittã. Longè pręstat silẽtio originẽ rei parũ mihi constantis pręterire, quã incerta pro certis pronũciare. Profectò uerisimile est pręclarũ fuisse aliquod facinus, quod nobilissimæ societati primordia tam augusta pepererit. Sũt qui Periscelidem interpretẽtur tesserã belli designare. Cincturæ species ea est. Cincti milites sua obibãt munia. At quãta interim discinctorũ infamia. Exauctorati illi quidem erant. Sũt rursus qui dicãt Eaduardũ signo Periscelidis in fortẽ dato hostẽ uicisse. Sũt porrò qui ex Periscelidis circulo orbem uirtutũ apprimè necessariũ Principibus uiris colligant. Eaduardus Quartus Plantagenista uictor collegium Periscelidis mirum in modũ fouebat, & prædijs, adaucto ministrorum numero, donabat. Neq; hoc merito

tito finem beneuolẽtię imposuit. Ad occidẽtẽ tẽpli ab Eadueardo tertio cõstructi nouum & ille erexit priori longè magnificentius; sed imperfecto opere obijt. Reginaldus Braius Eques magni nominis tecto, & fastigijs noui templi, ut ego accepi, manũ adhibuit. Quoties autem auidis hoc templũ collustro oculis, toties mihi uideor absolutum elegantis structurę opus uidere. Stabat ad huc uetus tẽplũ ab Eadueardo tertio positum: sed cum Henricus Septimus rex sui sæculi Phœnix unicus memoria mortis tactus, locũ sepulturę suę aptũ quęreret, diruto Eaduardino templo ueteri illo, nouũ à fundamentis loco eodẽ construxit, quod & hodie uacat. Mutauerat enim de sepulchro sententiã, ac alterũ, miraculũ orbis uniuersi Visimonasterij inchoauit. Illud nõ est silentio pręterеundum, quod idẽ adiũxerit occidentali parti areæ superioris ubi maximè castrum nitet, nouum et elegans quadratissimorũ saxorũ opus. Sed neq; eius filius Henricus Octauus flos regũ, quotquot Britãnia unquã uidit, minus de Vindelesora est cõmeritus. Primis etenim regni sui annis portam maximã, qua ingressus in primã castri areã à fũdamentis quadrato extruxit saxo. Sed quo me rapuit oratio? Quam ęgrè diuellor à Vindelesora aurea quidem illa.

Viridis sinus. Saxonicè Grenevviche. Erat hic locus antiquitus statione nauium celebris potius, quã ullo illustrium æditum titulo. Non nullam sibi olim peperit famam ex castris, quę Dani in supercilio uicini montis posuêre. Huius rei gestæ clara apud Henricũ Venãtodunensẽ in Suënone his uerbis mẽtio est: Turchillus uerò similiter iussit dari uictũ, &

 censum

censum exercitui, qui erat in Grenevvike. Possem hîc multa et ea clarissima in medium de loci celebritate adferre. At in præsentia hæc suffecerint: quãdo quidem Cygnus accuratè alias Regiam, quam sublimem habet, suis coloribus omnibus depinxerit.

Volucrum domus. Saxonicè Fulenham. uulgò Fulham. Asserius Meneuensis scribit Danorum turmas hac ripa in hybernis fuisse. Fuit hæc uilla multis ab hinc annis, atque adeò nunc est hospitio Londinensis episcopi notissima.

PERORATIO AD CANdidos lectores.

AM Prestiti quod sum pollicitus, et commentarij qualescunq; mei in Cygneam cantionem prodeunt, opusculum ex penetralibus reconditæ, & sacrosanctæ ātiquitatis religiosè erutum, et diligentia, cura, fide quanta potui planè maxima in lucidum ordinem redactum. Qua parte si quid de meliore nota sedulus exhibui, quod oculos eruditorum splendore aliquo affecerit, et affectos aliquandiu illecebris non magnis quidē illis, sed honestis detinuerit, aut si quid mediocris eloquentiæ profluxit, quod purgatas demulserit aures, id quod à me aliquando factū uix sanè crediderim, deniq; si in toto quicquam opere ostendi quod candido lectori arriserit, id ego omne lubens non ostentationi sed bonis ingenijs, musisq; dedico, et hac me persuasione imbuo, futurū nunquā ut selectus literatorum chorus expeditam in me alacritatem, aut studiū honestum erga doctas artes omneis desideret, etiamsi eloquentia, & eximia rerum cognitione interim destituar. Catullus inter felices connumeratus poëtas quo animos iuuenum magna, & ardua tentantiū excitaret, confirmaretq;, sic cecinit.

Rebus & in magnis est uoluisse satis.

Hanc ego uoluntatem non modo amplector, & exosculor, uerum etiam accessione noua, eaq; luculenta exornare studeo, ut qui quam olim dilexerim, nūc

Propertius

et voluisse sat

modis planè omnibus deamem. Quid quòd & uoluntas tam oportuna causam strenuè defendit meam? Censores oblatrant iniquissimi me prouinciam uiribus longè maiorem meis subijsse, Cygneámque cantionem prædicant sæpe numero à doctissimis cum Latinis, tum Grçcis collaudatam, sed à paucis tentatam, idque tenuiter, si quis rei tum magnitudinem, tum gloriam æqua lance expendat. Agnosco quàm angusta sit supellex nostra. Materiam fateor iure quodam suo Vergilianam in carmine non modo gratiam, sed & maiestatem quoque poscere. Nec me sanè latet hoc argumentum et fontes Ouidianos illos ab illimi origine purè defluentes uehementer etiam atque etiam optare. Ego qui utrunque uiderim & per literas çterna uiuentem fama, et eloquij incredibili suauitate perfusũ, eorũ glorię facilè assurrexi, utpote cultor supplex, rectius quam felix imitator. Salutatis de more illis, ad Phaleucum me statim contuli. Prçsto quidem erant hinc Catullus, hinc Pontanus clarissima inter sui sæculi poëtas lumina, quibus ego me pro tempore totum solicitè commendaui, ac postremò raptus qua nescio planè cupiditate collaudandi tum fortia Henrici Octaui Regis incomparabilis nunquam emoritura facta, tum uirtutes prçnitentes, Cygnum Phaleucinis canentem modulis in medium protuli, & commentarios, ita ut in prçfatione sum pollicitus, addidi, hoc consilio ne defraudarem patriam de me tàm bene semper merentem, cognitione uera antiquitatis Britannicæ, & gloria suorum maiorum, quorum res gestę si in satis memores, & elegãtes scriptores feliciter incidissent, nę tum pro iusta claritate uelut hesperi inter minora e-

lux-

luxissent lumina. Fauete candidi lectores tam lætis, & honestis auspicijs. Sic ego diligentiam uobis integré promitto meam, & uestram per libros ęditos singularem beneuolentiam, humanitatem, amorem deniq; posteritati si non utiliter, certè interim alacriter erectus commendabo Valete bonarum artium cultores felicissimi.

Errata in Cygnea cantione.

Notulę incisionũ subinde suis locis luxatę, & sublatę, Idẽ & factũ in uòculationibus. In A 3 facie. 2. li. 8. lege pluma duxisse. In C. 1. facie. 1. linea. 2, lege queis. In. C. 3. fa. 1, li. 2. lege. Nereidũ. In E. 2. facie. 2. linea 16. lege annos. In E. 3. facie. 2, linea. 6. lege uos.

Errata in commentarijs.

In A. 2. fa. 1. li. 21. cõsilio quodã licẽtia mixto mutatissimas dixi. participio in nominis formam cõuerso In A. 3. fa. 1. lege Osbernus. In B. 3. fa. 2. li. 19. lege prędiolũ Ibidẽ lege preciũ. In C. 2, fa. 1. li. 27. lege Antęũ Ibidẽ fa. 2. li. 28. lege Britanniã. In C. 4. fa. 1. li. ultima le. Scæua. In D. 1. fa. 1. li. 30. le. minus. In D. 3, fa. 1. li. 17 lege in ipsa eadẽ. Ibidem li. 27. lege Maximũ. In D. 4 fa. 2. li. 15. lege censetur. In E. 1. facie. 2. linea 19. lege Erchenualdi. In F. 1. facie. 2. linea. 24. lege transferẽs à. In G. 2. facie. 2. linea. 22. lege Augustini. In H. 3. fa. 1 linea. 10. lege Henley. In I. 1. facie. 2. linea. 30. lege partes. In I. 4. facie. 1. linea. 22. lege male. In K. 1. facie. 1. linea. 24. lege operæpreciũ. In M. 1. facie. 1. linea. 28. lege lutulẽtum : et fa. 2. li. 21. lege fęces. In N. 1. fac. 1. linea. 23. lege tragœdia. In N. 4. facie. 2. li. 7. lege sitũ. In P. 3. fac. 1. li 21. le. Propertius. Ibidem li. 25. lege, in magnis & uoluisse sat est.